מספר 1863 · י"ד אייר תשל"ג 16.5.73 · המחיר: 2.50 ל"י

העולם הזה

אורי אבנרי על ועידת בולוניה

פרשת ווטרג'יט ישראלית:

מיליונים מתגלגלים בכיס הקטן

טובות־הנאה תמורת תרומות

פנקסנות כפולה בכספי המדינה

הקופה הפרטית של פנחס ספיר

שר־האוצר פנחס ספיר

ZOO

העורך והמייסד הראשון:
ד"ר מלכיאל זוארץ ז"ל
ממשיכי דרכו יבל"א: ב. מיכאל, חנוך מרמרי,
קובי ניב, אפרים סידון
כתובת המערכת: רחוב זוארץ 1

עשרים ושתיים תעודות הוקרה הוענקו למפילות ולדות

ד"ר זוארץ: זו הדרך לפתרון הבעיה

בעקבות הענקת 22 תעודות־הוקרה ל־מפילי מטוסים בחיל־האוויר, הוחלט להע־ניק תעודות־הוקרה גם לנשים ערביות שהפילו ולד אחד ומעלה, בשנת השומה האחרונה.

בטכס צנוע שנערך אי־שם, העניק הד"ר מלכיאל זוארץ, בשם המשיבים, את התעודות לאמהות המופלות והעלה על נס את תרומתן לפתרון הבעייה הדמוגראפית ופער הדורות.

בדבריו אמר: „עם ישראל כולו עומד נפעם נוכח גילוי זה של גבורה ועיזוז. ידעו שכנינו שפנינו לשלום וחלילה לנו מלהתייחס לנקודה זו כאל בעייה גרידה."

בשם האמהות בירכה הגב' ג'אמילה מאפיש, שהפילה השנה חמישה ולדות־אוייב, (כולם בקרבות־אוויר).

בתום הטכס הוענקו לאמהות חבילות־שי של טמפונים מעוטרים, מתנת חברת טנפו, והן חלפו בצעידה גאה מול בימת־הכבוד, לצלילי התזמורת שניגנה את המארש „בנפול אויבך אל תשמח."

התנצלות

לאור הצלחת המיצעד אנו רואים חובה לעצמנו להתנצל בפני קוראינו, ובפני עם ישראל כולו, על העוול שגרמנו להם בכותבנו דברי־בלע נגד המיצעד.

התלכדות העם והתלהבותו העצומה מן המיצעד הוכיחה לנו, כי אכן טעינו — נוכחנו כי עם ישראל הינו עם נפלא האוהב את צבאו ומתלכד כאיש אחד סביב כוחו ועוצמתו.

אין זאת, כי אם גילנו הצעיר הוא שגרם לנו לטעות ולהטעות, ולא נותר לנו אלא לבקש סליחה ומחילה.

ב. מיכאל
חנוך מרמרי
קובי ניב
אפרים סידון

תקריות גבול באיזור עמק בית־שאן

כתבנו הצבאי מוסר על חילופי־אש מנ־שק קל ובינוני החל משעות הבוקר ה־מוקדמות באיזור טירת־צבי שבעמק בית־שאן. חילופי הירי, בין לוחמי פיקוד־הצפון לאריות פיקוד־המרכז, החלו לאחר מיספר ימי מתיחות. לא ידוע על נפגעים.

פרשננו לענייני פיזמונים סבור, כי ה־סיבה לסיכסוך נעוצה בחילוקי הדיעות שהיו בין אלוף פיקוד המרכז להנהלת פסטיבל הזמר והפיזמון תשל"ג. נודע, כי האלוף זאבי תבע ממארגני הפסטיבל לאפ־שר ללהקת פיקוד המרכז להופיע בו ב־מקום להקת פיקוד הצפון. משנדחתה בקש־תו, הורה האלוף ללהקתו לא להופיע כלל בפסטיבל, ולא להשמיע את השיר גבעת־התחמושת במסגרת השירים שאהבנו. בת־גובה לכך הודיע אלוף פיקוד הצפון, כי להקתו לא תשיר את השיר מתוקלו־מתוק־לו במסגרת התוכנית שירים ושערים. האלוף זאבי הודיע, כי נבחרת אילוף־החיות של פיקודו פורשת מאליפות צה"ל באילוף, אם תשתתף בה נבחרת פיקוד הצפון. כתוצאה מכך נסגר הגבול בין שני הפיקודים, והחריפה המתיחות — שהגיעה לשיאה בחילופי־האש של היום.

ממיפקדת חיל־האוויר נמסר, כי מאמצי התיווך בין הפיקודים נמשכים. (כידוע נו־קט חיל־האוויר עמדה נייטראלית בסיכסוך,

מהטמה (אינני זאבי) גנדי

מאחר ותזמורתו הופיעה השבוע, בתיבת נוח, בלא התנגדות). נמסר, כי מפקדו הח־דש של החיל עושה עתה אצל ראש־ה־ממשלה במאמץ לשכנעה, כי תאפשר ללה־קת פיקוד המרכז להופיע בשירה יש לי אנס בסיירת־פנס בפסטיבל שירי אנסים תש"ח—תשל"ג.

את ואני נולדנו מאשך

את ואני נולדנו מאשך,
את ואני נולדנו בתש"ח.
אמא התפתלה ואבא קצת נשך,
פה היא התעקשה ושמה הוא משך.
הקרב היה קשה, אלים וממושך,
אמא נאבקה באומץ ללא חת,
או־טו־טו כמעט נדחינו לתש"ט.
מזל שאבא הוכיח דבקות במטרה,
ניצל את עליונותו (המוסרית) ולא הירפה,
ואז...
לא נשכח זאת לעולם —
אבא והמנדט גמרו באותה שנייה,
וכשאבא קם —
קמה המדינה.

ד"ר זוארץ לחופשה

ד"ר מלכיאל זוארץ ז"ל, עורך "Zoo הארץ", יצא לחופשה קצרה במטולה.

למרות הנאמר לעיל ימשיך "Zoo ה־ארץ" להופיע כהרגלו.

מכתבים למערכת

מדוע פרשתי משי"ח

לשי"ח הגעתי בשחר ילדותי ובדרך מקרה. השתתפתי בהפגנה אלימה של ילדי גן עירוני ד' כנגד הגננת שולה, על רקע איסורה השרירותי להשתמש ב־כסאות הגן כחומר הסקה. נעצרנו כשי־שה ילדים, הוכינו באחורינו, ועוד באו־תו יום פורסם בעלון המועצה המקומית כי את ההפגנה אירגנו אלמנטים קיצו־ניים משי"ח ומצפן בגן הנידון.

לא ייחסתי לכך חשיבות מרובה עד לכיתה ג'. באותה שנה נעצרתי שוב, עם כמה מתלמידות הכיתה, בעקבות התפ־גנה שערכנו בבית"ס הדתי נגד המנהל

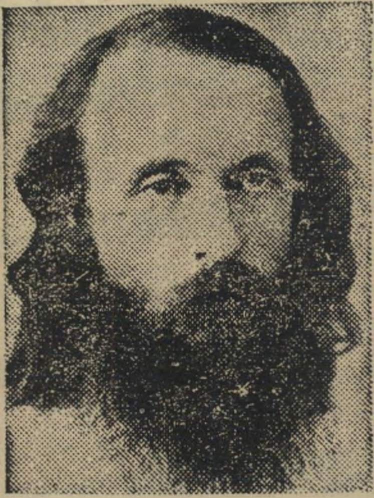

מצפניסט יהושע חנקין

שהביא אותנו לבגרות ולמעשים טובים. בעיתונות נודע כי אנשי שי"ח ומצפן הש־תתפו בהפגנה.

מכאן היתה דרכי לאותם אירגונים סלולה, והייתי ודאי נשארת בהם לולא עומס ההפגנות המוטל על כתפי החבר.

צא וחשוב — רק בשבוע יום העצ־מאות השתתפתי, לדברי העיתונים, ב־3741 הפגנות, מהם 17 במטולה, 21 ב־אילת (שביתת־שבת של גבאי בית־הכנסת „אוהל משה", הפגנה נגד חוק הגנת ה־דייר). ברור כי מאמץ פיסי כזה משאיר בי את עיקבותיו, מה עוד שאין המשט־רה משלמת תוספת מאמץ כלשהי.

אי לכך הנני פורשת משי"ח וקוראת לכל הסטודנטים, הזוגות הצעירים, ה־פנתרים, בעלי הבתים, נטורי־קרתא, נה־גים, עובדי נמלים, נמלים, בני חרמט־כ"לים, אלופים, אחיות, רופאים, ציונים כלליים, יהודים ושאר חברי שי"ח ומצפן ללכת בעקבותי. ולא ישא עוד גוי אל גוי חרב ויהודי אל יהודי אלה.

פועה דב, חיפה

בואו חשבון

בעיתונים קראתי כי בתקופת כהונתו של האלוף מוטי הוד כמפקד חיל־האוויר הושמדו ע"י החיל 623 מטוסי אויב. כ־אספן ותיק וכמשתתף קבוע בתערוכות „תחביב", הייתי רוצה לדעת האם מטוס

הנוסעים חלובי כלול, או אינו כלול, ב־רשימה הנ"ל, והרי הוכח, מעבר לכל ספק, שהוא היה מטוס אויב!

אסף סילון, צהלה

תשובת המערכת: לפי מיטב ידי־עתנו נכלל המטוס שהוזכרת ברשימה ה־נ"ל, אלא שהשמדתו חושבה כהשמדת 4 מטוסי קרב, והסיבות לכך ברורות.

העולם הזה

— ממישנתו של מייסדו:
בבניין הארץ ניוחם!
ד"ר זוארץ
(בבית־בושת בנאפולי, 1973)

אושרו עיטורים חדשים לשוטרים

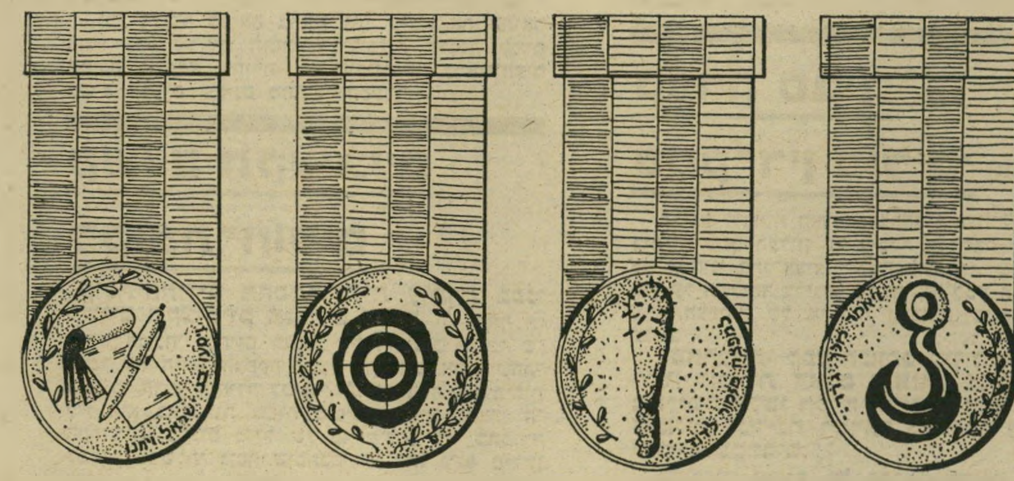

מימין לשמאל: עיטור המגרר, עיטור המפצח, עיטור המצלף ועיטור המדווח

בעקבות הנהגת עיטורי הצטיינות בצה"ל הוחלט להעניק עיטורים גם לשוטרים שיבצעו תפקידם מעל ומעבר למצופה.

עד עתה הוחלט על הנהגת ארבעה עיטורים והם:

עיטור המדווח — עיטור זה יוענק לשוטר(ת) על מעשה דיווח שנעשה בנוכחות בעלי־הרכב, תוך גילוי תושיה וחרשות, שיש בהם משום אות ומופת.

צבעו — אדום עצבני עם ורידים כחולים במצח.

פסוקו — „ויסעו בני ישראל ויחנו" (שם כ"ג/14).

עיטור המגרר — עיטור זה יוענק לשוטר אשר יבצע 24 גרירות ומעלה, בפרק זמן שלא יעלה על הצגה שנייה ומטה, תוך חירוף־נפש ודבקות במטרה. העיטור נתרם ע"י איגוד הגוררים, במסגרת המסע להחדרת תודעת הגרירה ולהעלאת פיריון השוטרים.

כמו־כן יוענק עיטור זה לשוטר שיגרור אשה או איש בשערותיהם, בעת מילוי תפקידו, מכיכר־ציון ועד למיגרש הרוסים ועד בכלל.

ציבעו — כחול מהבהב.

פסוקו — „ויאמר מלך גרר" (שם א' 31).

עיטור המפצח — עיטור זה יוענק לשוטר על מעשה פיצוח־גולגולת שבוצע מתוך קור־רוח ושמחה־לאיד, מעל ומעבר לדרישות התפקיד. רקע אדום לעיטור זה יינתן לשוטר שביצע פיצוח באשה תוך גרירתה (כמפורט לעיל).

ציבעו — שחור עם כוכבים מנצנצים וציפורים מצייצות.

פסוקו — „למפצח שיר מזמור" (תהילים נבו"ט 122).

עיטור המצלף — עיטור זה יוענק לשוטר על מעשה צליפה ו/או הצלפה שבוצע תוך חירוף נפשו של הקורבן ובתום־לב. עיטור המצלף (צליפה) יינתן לשוטר, שמתוך טעות ומתוך יריות באוויר בזווית של 45, פגע וחיסל שישה חשודים ומעלה. את עיטור המצלף (הצלפה) יקבל שוטר שהצליף, תוך כדי חקירה, בחשוד, עד כדי שינוי מוחלט של קלסתרו והתאמתו לקלסתרון המישטרה.

ציבעו — שחום מנוקב עם פס.

פסוקו — „נקבים נקבים, חלולים חלולים" (שם קי"ז 9 מ"מ).

שיני בנים תקהינה

בעקבות בנו של רב־אלוף משה דיין ובנו של יצחק שדה — זכינו עתה לבתו של רב־אלוף יגאל ידין. לה לא נראה כי היה צורך בעריכת מיצעד צבאי בירושלים — צבא שאביה כל־כך שקד על פיתוחו.

אין להתעלם מן השאלה המרה: מה להם, לבני הדור הצעיר, שקמו נגד כל מה שהיה קדוש להוריהם? האם רק הרצון להיות מקוריים, חדשניים, מהפכניים?

או שמא נעוצה האשמה גם בדור־האבות, שלא השכילו להעביר את האידיאלים שלהם בירושה לצאצאיהם.

אולי גרמה לכך, בעקיפין, גם התרחקותו של פרופ' ידין מן החיים הפוליטיים בארץ — אל חקר קדמוניות־ארצנו. ביום בהיר אחד קם הוא — ואין הוא יחיד בין בכירי ובחירי אזרחינו ומנהיגינו — וניתק עצמו ממציאות חיינו היום־יומיים.

אולי נעימים יותר העיסוקים בתקופת בר־כוכבא. אך למחדל יש מחיר. מחיר לא נעים כלל ועיקר.

ש. עפר, רמת־גן
(מתוך ידיעות אחרונות 13.5.73)

זאת, ועוד:

האם לא גרמה התעניינותו של שר־הביטחון באיסוף־עתיקות לכך שבנו התרוצץ ברחוב במקום ללכת לבית־הספר ולהיות בן־אדם?

האם לא גרמה להיטותו של מר דיין אחר נשים צעירות לכך שבן־אחותו המוזנח והנבוך החל כותב דברי־בלע כנגד ערכי העם והאומה?

אולי נעימים יותר העיסוקים בנשים ובעתיקות — אך לכל מחדל יש מחיר, ויפה שעה אחת קודם.

כל הזכויות שמורות

פעם, כך אומרות האגדות ואמא שלי, היתה לכולם זכות דיבור. אחר־כך, כשגדלתי גם בגרתי, נתברר לי לפתע כי את זכות הדיבור צריך לקנות בדם.

„תראה," אמרתי „זה לא בסדר."

„רגע!" הזדעקו האנשים „בצבא היית?"

הייתי. מה לעשות?!

„ובמלחמה?"

נו, מה לעשות — מוכרחים היו לתת לי זכות דיבור.

עברו שנים, חלפו ימים והעם נוכח לדעת שלהיות בצבא (ואפילו בצנחנים), וגם להילחם במלחמה (ואפילו על שיחרור ירושלים) — זה לא מספיק כדי לקבל זכות דיבור.

„תראה," אמרתי „זה לא בסדר."

„רגע!" מזדעקים האנשים „בשואה היית?"

לא. ואני נורא מצטער, כי עכשיו גם לי אין זכות דיבור.

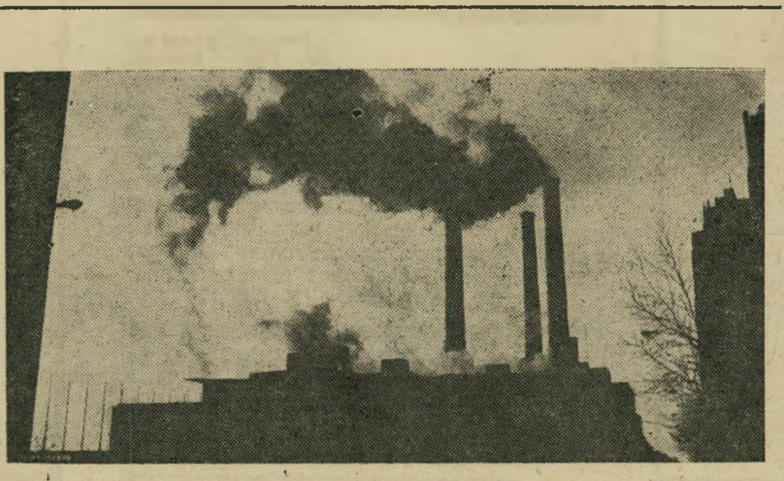

ארובות לבטחוננו

בלי לפגוע בזכויות

הופתעתי למצוא, בעמוד 7 של גליון שביעי של פסח, בכתבה על מעיינות המרפא בחוף ים המלח, תמונה בה מצולמים אני, בתי מיכל בת ה־13 וחברי מר טיטצק יוסף, ובדבר ההסבר לתמונה כפי שמופיעים בעיתונכם נאמר כי: „אורחים חדשים הפוקדים באחרונה את האיזור הם תיירים חולי עור מדנמרק. לפני שגילינו את ים המלח בילה כל אחד מאתנו שלושה חודשים בשנה בסנטוריום סגור." הנני רואה בעובדה כי הדבקתם לי ולבתי „תוארי כבוד" של חולי עור ומאושפזים בסנטוריום סגור משום פגיעה בשמנו הטוב.

ישראל קורנגולד, ירושלים
(„ידיעות אחרונות" 10.5.73)

קוראים הכותבים למערכת, או בכלל, מתבקשים לכתוב קצר, חזק ולא־אלגנטי. עדיפות תינתן לדברים טובים.

לבית־הכנסת הגדול
בת"א

דרוש חזן

כישורים:

- לאחר שירות מתאים בצה"ל.
- בקיא בפסקי־דין הלכתיים של הרב־הראשי.
- נוח לשיכנוע.
- רצוי קול נעים.

מתאימים יפנו אל:
הרב־האלוף ש. גורן
הרב הראשי לישראל
הרב הראשי לתל־אביב
רב ביהכ"נ הגדול בת"א

נועז יותר מקיצור שולחן ערוך!
מרתק יותר מ„ד"ר זיוואגו"!

הייתי בעלה של לילי אבידן

סיפורו של משורר תמים שנלכד בציפורניה של בת־כפר אדמונית ולוהטת ב־17 המשכים.

„...סומררתי מעונג. בוהן רגלי השמאלית היתה נעוצה עמוק־עמוק בישבנה, אותו ישבן שישב ולמד את שירי בעל־פה. רטט ענוג חלף בגווי החטוב..."

החל מן השבוע הבא ב־"Zoo הארץ"

הזמן עוד היום אצל מוכר העיתונים שלך
פרסי מיספרים יוגרלו בין הפותרים נכונה.

תשקיף

נשקפת סכנה להפסקת האש

למרות שמאז מיצעד יום העצמאות של צה״ל נדמה כי הרוחות במרחב נרגעו ואין מדברים עוד על סכנת חידוש האש בקווי החזית בין ישראל למדינות ערב, מעריכים משקיפים כי סכנת ההתלקחות טרם חלפה.

לדעת משקיפים ינסו הערבים לפעול ערב פגישת ברז׳נייב—ניכסון על מנת לאלץ את שני מנהיגי המעצמות לפעול בדחיפות למציאת פתרון במזרח התיכון.

לא מן הנמנע כי פעילות הפגנתית תיערך עוד בסוף שבוע זה.

גולדה מפסיקה הופעות בציבור

ראש־הממשלה גולדה מאיר שיצאה בראשית השבוע משורת בדיקות בבית־חולים, החליטה לבטל את כל ההופעות הפומביות שנקבעו לה למשך החודשיים הקרובים. בין השאר ביטלה גולדה הופעה באסיפה הכללית של עיתונאי ישראל.

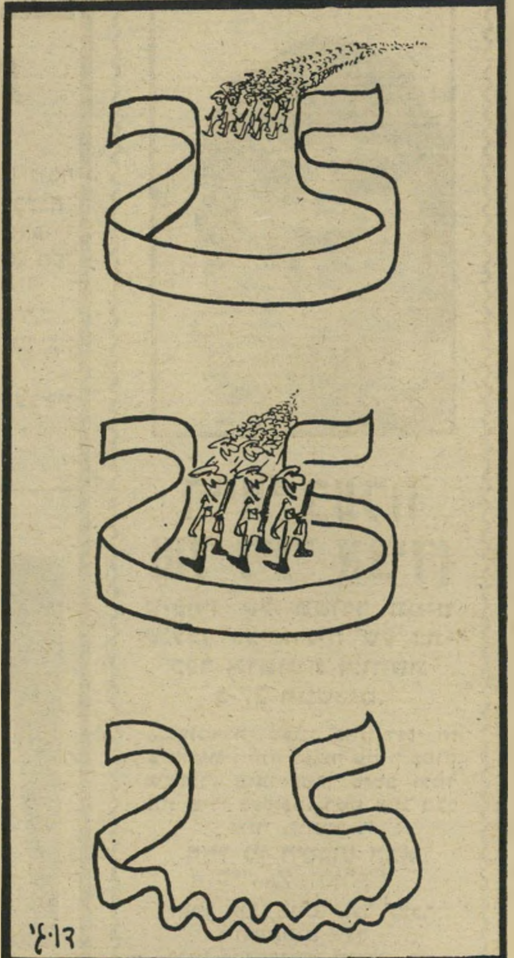

מיצעד צה״ל עבר כאן

יוסקה גבע לעירית תל־אביב

האלוף (מיל.) יוסף (יוסקה) גבע, מי שהיה בשעתו אלוף פיקוד המרכז והמשמש כיום כמנכ״ל רשת ה,,שופרסל״ הפרטית עשוי להופיע כמיספר 2 ברשימת המערך לעיריית תל־אביב ולשמש כסגנו של יהושע רבינוביץ׳.

גבע יעמוד כנראה בראש גוף שישא את התואר את״ר — אזרחים תומכי רבינוביץ׳, שינסה לגייס תמיכה לחידוש בחירתו של רבינוביץ׳ כראש־העיר בקרב אנשים שאינם מתומכי המערך.

קשיים תקציביים לקופת־חולים

קופת־החולים ההסתדרותית עומדת בפני קשיים תקציביים חמורים לשנה זו. בסוף החודש הנוכחי יסתיים תוקפו של התקציב הזמני שאושר ע״י הוועד המפקח למשך חודשיים, אחרי שהתברר כי הדרך היחידה לכיסוי הגרעון בסך 120 מיליון ל״י היא באמצעות גביית מיסים נוספים מחברי ההסתדרות, בסכום כולל של 40 מיליון ל״י בתמורה למענק ממשלתי נוסף שיסתכם אף הוא ב־40 מיליון ל״י.

תוכניתם של ראשי המערך להטיל ,,דמי יוקר" על חברי ההסתדרות ובדרך זו להימנע מהצורך בדיון כולל בוועד־הפועל על הרכב המס והשימוש בו — הוכשלה על־ידי סיעת העולם־הזה — כוח־חדש בוועד הפועל, שתבעה דיון במליאה. ראשי המערך בהסתדרות חוששים להביא נושא זה לדיון בשנת הבחירות.

עתה מבקשים ראשי המערך את הסכמת שאר הסיעות להעלאת מיסים רק על בעלי הכנסות הגבוהות מ־650 ל״י לחודש ועד למקסימום של אלף ל״י. תוכנית זו תבטיח רק 20 מיליון ל״י נוספים לתקציב קופת־חולים.

החלו ,,שידורי השלום" של אייבי נתן

טייס השלום אייבי נתן, שאחרי שנות הכנת רבות חשיט את ספינת השידור שלו ,,שלום 1" לאגן הים־התיכון, החל בשבת האחרונה בשידורי השלום מתחנת השידור הפיראטית שעל גבי אנייתו.

שידורי השלום של אייבי החלו מעל גבי הספינה בהפלגה ממרסייל לקפריסין, ונקלטו בצורת קלושה בישראל. החל מיום חמישי הקרוב ניתן יהיה לקלוט אותם בבירור בתדר 1540 בגלים הבינוניים, אחרי שהספינה תטיל עוגן מול חופי אל־עריש שבמידבר סיני.

צפוי קרע ב,,חזית השמאל"

צפוי קרע באירגון השמאלני הקטן ,,ברית־השמאל" המורכב מפורשי מפ״ם בהנהגת יעקב ריפתין. חבר קיבוץ רוחמה, גרשון רבינוביץ, פרש למעשה מן הברית על רקע התנגדותו של ריפתין לחזית משותפת בבחירות עם סיעות שמאל אחרת בהסתדרות. **ריפתין חותר כנראה לחזית משותפת עם רק״ח.**

כרטיסים למיצעד חולקו לסטודנטים

מאות רבות של כרטיסי ישיבה למיצעד צה״ל בירושלים, שנועדו למכירה לתיירים, במחיר של 21 ל״י הכרטיס, לא נמכרו, וזאת למרות מסע הפירסומת הנרחב שנערך בין התיירים שהגיעו ארצה בחודש אפריל.

ראוי לזכור כי יוזמו העיקרי של מיצעד צה״ל היה שר־התיירות משה קול, שטען כי המיצעד עשוי להגביר את תנועת התיירות לארץ ביום העצמאות. **על מנת שלא להותיר מקומות ריקים כבמות שנבנו בשולי מסלול המיצעד, הופיעו אנשי מישרד התיירות ערב המיצעד בקמפוס של האוניברסיטה העברית, וחילקו לסטודנטים מאות כרטיסים שנועדו למכירה, חינם אין כסף.**

סערה סביב פסק־דין פוליטי

הליגה לזכויות האדם בישראל עומדת למחות בפני בית־המישפט העליון על פיסקה בהחלטה שנתן השופט המחוזי בתל־אביב, שלמה לובנברג, בקשר לסיכסוך על השליטה בליגה, בין ותיקיה לבין אנשי המישמרת הצעירה של מיפלגת העבודה שניסו להשתלט עליה.

בהחלטתו קבע השופט בין השאר: ,,הליגה לזכויות האדם והאזרח נמצאת עתה בשליטת אנשי רק״ח ואחרים, שאינם חשים נאמנות למדינת ישראל בצורתה הנוכחית, יהודים כערבים."

בעירעור שהוגש על החלטת השופט, באמצעות עורך־דין אהרון ברקאי, נאמר כי ,,קביעה זו אינה נכונה, מעליבה ופוגעת."

מועמדים ערבים ברשימת העבודה

לא מן הנמנע כי לראשונה יכללו מועמדים ערביים ברשימת מפלגת העבודה בבחירות לכנסת השמינית, וזאת בנוסף לערבים המופיעים ברשימות המיעוטים הקשורות למפלגת העבודה.

אחרי שבפעם שעברה נכללו ברשימת המערך לכנסת מועמדים ערבים מטעם מפ״ם, **גובר הלחץ במיפלגת העבודה להכליל ברשימת המערך גם שני מועמדים מבני המיעוטים, אחד ערבי ואחד דרוזי,** על חשבון המקומות של מיפלגת העבודה ב־60 המקומות הראשונים ברשימה.

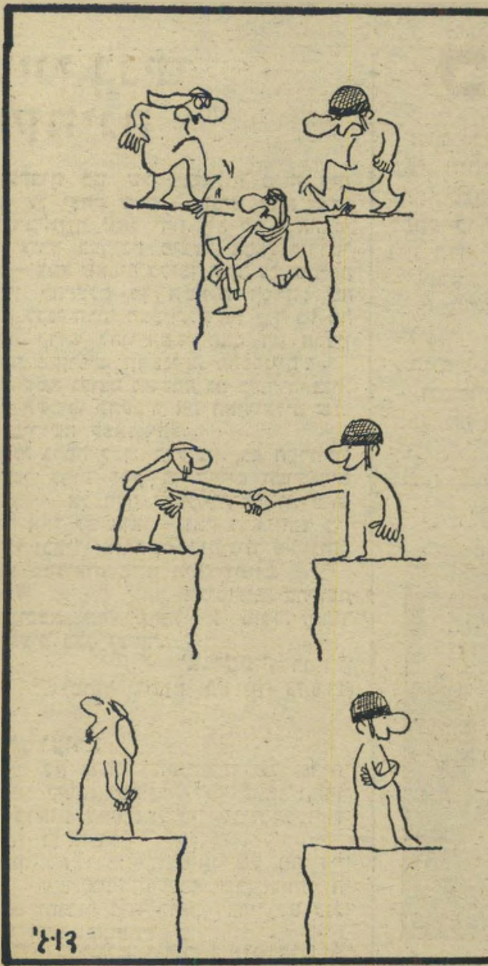

העיקר, שכנות טובה!

פיצפוצי
אורז!
שפוך מעט חלב על
"פיצפוצי אורז" והאזן
לפיצפוצים ולנפצוצים
העליזים שהם משמיעים!
ארוחת בוקר עליזה
וטעימה להפליא וכמובן...
מזינה! אפשר גם להוסיף
מעט סוכר לפי הטעם
ופירות: תותים, בננות,
תפוזים או כל פרי אחר,
לאכול בבוקר, להגיש
כליפתן בארוחת הצהריים,
להגיש לארוחת ערב נהדרת
או אפילו ארוחת לילה.
אפשר גם להגיש עם מיצי
פירות במקום חלב.
"פיצפוצי אורז" – קלים
לעיכול, מוכנים מיד להגשה
ואין צורך בבישול.
פיצפוצי
אורז
עלית
ELITE'S RICE CRISPIES
"פיצפוצי אורז" מוצר עילית של עלית

קורא יקר,

רק טבעי הוא שפרשת ווטרגייט המזעזעת את אשיות הממסד האמריקאי ומכה גלים בכל רחבי העולם החופשי, מעוררת הדים רבים גם בישראל. לא רק הקשר ההדוק בין ישראל וארצות־הברית, או התלות של השלטון הישראלי בנשיא ניכסון הם הגורמים לכך. טבעי הוא שנוכח גילויים כל כך חמורים ומרעישים, יעשה כל אזרח חושב במדינה דמוקרטית את חשבון הנפש שלו, יקיש היקשים, יערוך השוואות, ויציג לעצמו את השאלה: האם דבר כזה יכול היה להתרחש במדינה בה אני חי?

למעשה ניתן לחלק שאלה זו לשניים. החלק הראשון מתייחס לפרשה עצמה, לשערוריית הציתותים, ההאזנות, הפריצות, ההשמצות, הטישטושים והלחצים שהופעלו על־ידי יועציו של הנשיא ניכסון במערכת הבחירות האחרונה לנשיאות. האם תופעות אנטי־דמוקרטיות מעין אלה יכלו להתחולל גם בישראל?

סידרי המימשל בארצות־הברית שונים מאלה שבישראל. יחד עם זאת הולך ומתבצר גם בארץ שילטון מוחלט של אשה אחת, ובצידו השילטון המוחלט של קומץ עסקנים, המבוצרים במוקד המיפלגה האחת הקובעת.

אין בפרשת ווטרגייט אף מעשה אחד שלא יכול היה להתבצע בישראל של היום.

נכון, למרות שבמרוצת 25 שנות המדינה נחשפו מעשים המזכירים את פרשת ווטרגייט — כמו גילוי מכשירי ההאזנה שהוטמנו בידי שירותי הביטחון בשעתו בשולחן

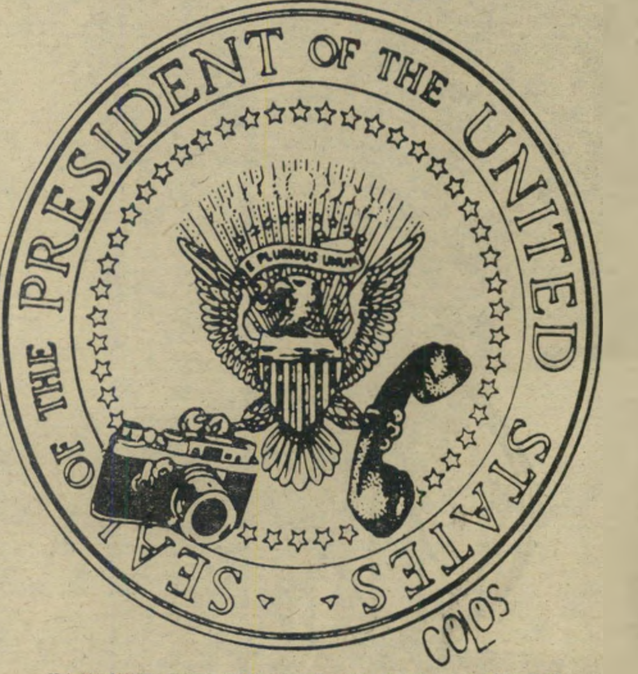

ווטרגייט: האם זה יכול להתרחש בישראל?

עבודתו של מנהיג מפ"ם מאיר יערי — הרי שום דבר במימדים של פרשת ווטרגייט טרם נחשף בישראל. יתכן שזהו רק מיקרה. יתכן גם שההסתאבות המוסרית של השילטון בישראל עדיין לא הגיעה למימדים כאלה.

המילה הקובעת היא: „עדיין". כי השילטון המוחלט הולך ומתבצר במדינה, והוא מוכרח להביא לשחיתות מוחלטת של האוחזים בו. מבחינה מוסרית, אין כבר כיום לעסקני הצמרת שום היסוסים ואין הם בוחלים בשום אמצעים.

משום כך, כאשר יצא תשבוע מעריב במאמר ראשי נגד הדבקת התווית של ווטרגייט לתופעות ישראליות, היתה זו הצטנעות מיותרת. „מה הקשר בין ההתרמות של ספיר לבין ווטרגייט?" היתמם מעריב, „כלום נערכו פריצות למשרדים זרים, כלום אורגן ציתות לשיחות טלפוניות, כלום זוייפו ניירות ואורגנה רשת־ריגול?"

לא הציתותים והזיופים הם המאפיינים את ווטרגייט. מה שקומם את דעת־הקהל בארצות־הברית ועורר את זעמה הם הזילזול המוחלט בחוק, בכללי ההגינות הציבורית ובדמוקרטיה כפי שהתגלו בפרשת ווטרגייט. התחושה שלשליטים מותר הכל ומטרותיהם מקדשות את כל האמצעים, הניצול לרעה של השררה — הם המאפיינים את פרשת ווטרגייט. מבחינה זו אין כל הבדל בין ווטרגייט לקרנות ספיר, לשוד העתיקות של משה דיין ולצורת העברת חוק שוד הקולות של בדר־עופר.

השאלה השניה המתעוררת נוכח פרשת ווטרגייט היא: האם התגובה על מעשים מעין אלה היתה דומה בישראל לזו המתחוללת עתה בארצות־הברית?

פרשת ווטרגייט מוכיחה שהשחיתות והעריצות יכולים להגיע בארצות־הברית למימדים עצומים. אבל היא מוכיחה גם את עוצמת הכוחות הנגדיים. למרות נסיונות השיתוף והסחיטה, למרות הלחצים וההכחשות הטוטאליות, פעלה העתונות האמריקאית בצורה מזהירה לחשיפת הפרשה. בתי־המישפט עומדים במיבחן. הקונגרס מתעורר. אפילו מיפלגתו הרפובליקאית של ניכסון אינה נותנת לו גיבוי וחסינות מוחלטים.

ומעל לכל: דעת־הקהל הנזעמת תומכת בכל הגורמים האלה, מדרבנת אותם ודוחפת אותם קדימה.

האם קיימים כוחות נגדיים כאלה בישראל?

יש מקום לספיקות חמורים, אבל אין מקום לאותה אופנה מאזוכיסטית שפשטה לאחרונה בארץ, ושפובליציסט מעמיק כמו בועז עברון בידיעות אחרונות היה לה לפה. לפיה בארץ אין שום כוחות נגדיים, אין עיתונות, אין כנסת וכו'.

רק עתון אמריקאי אחד היה פעיל בגילויי ווטרגייט והוא קוצר עתה את התהילה על התמדתו ועל אי הזנחתו את הפרשה. הוושינגטון פוסט ראוי לכל התהילה. עם כל הענווה, הרי כל עוד קיים בישראל השבועון המסויים, מובטח שיהיה גם בישראל עתון שאינו נרתע לפרסם את כל שחיתויות השילטון והשליטים. פרשת מלחמתו של השבועון המסויים בנושא עתיקות דיין היא דוגמא מובהקת לכך.

הכנסת עלובה יותר מן הקונגרס האמריקאי, כגוף. אבל יש בכנסת חברים העולים על כל סינאטור אמריקאי במלחמה נגד השחיתות.

השאלה העיקרית היא, כמובן: האם דעת־הקהל הישראלית תעמוד במיבחן כזה? האם אין היא שקועה כבר בתהום כזאת של אפאטיה, של אדישות מיואשת, של ציניות, עד כי שום פרשת־שחיתות לא תעורר אותה מריבצה?

אילו היתה התשובה „אכן, כך זה" — היינו צריכים להתייאש מן הדמוקרטיה, ולכבות את האור. אולם תשובה כזאת אינה נכונה. אין שמץ של ספק שלמרות כל האדישות והתיסכול בחיי יום־יום, במיבחן אמיתי תתעורר דעת־הקהל הישראלית באותו זעם נמרץ ותקיף כמו דעת־הקהל האמריקאית.

תיתכן פרשת־ווטרגייט ישראלית. אך אם יוכח אי־פעם שבצמרת המדינה פשטה מערכת כזאת של רודנות ושחיתות — יקומו גם בארץ הכוחות הנגדיים כדי לסלקה.

שם עולמי-
שיא עולמי.

שם הולך ושם בא –
לעולם ראשון "סאבא"
במקלטי "סאבא"
מושקע מיטב הידע העולמי.
מקלטי "סאבא" החדשים
מותאמים במיוחד לתנאי הארץ.
תמונה נפלאה –
צליל HI FI – עיצוב מודרני.
דגמי 1973 לאספקה מיידית.
סאבא
להשיג בבתי המסחר המובחרים. סוכנות מרכזית בית "סאבא"
רח' פרישמן 52 ת"א טל. 240285 שרות מהימן ע"י "סאבא" שרותים.

אולמי תצוגה
ת"א: סלון מרכזי בית אל־על, רח' בן־יהודה 32
חיפה: צנטנר, רחוב הבנקים 13

יעקב אורי מציג
בתכנית חדשה
HOLIDAY ON ICE
חופשה על קרח
בתכנית חדשה
היכל הספורט
יד־אליהו, תל־אביב
החל ממוצ"ש 9.6.73
יום יום 2 הצגות 5.30 — 8.45
במוצ"ש הצגה אחת 8.45
כרטיסים מסומנים במשרדים בכל הארץ
להקה חדשה! בתכנית חדשה!
הבדור לכל המשפחה!
פרסום בבקין

קלעת בול! אצלנו תקבל פרטים
על הטיול שלך לאירופה!
03—233120 02—228976 04—241806
04—231220 053—22881 057—71643

אין צורך ללכת אל ה„מיסיונרים"
כדי להכיר את חייו, מאבקיו ותורתו
של ישו הנוצרי, להבין את גורלו
ולהוקירו כאחד מגדולי בניה של
האנושות ושל העם היהודי.
קרא את הספר
דרכים לשמיים
מאת זלמן חן
הוצאת "מלוא" בע"מ תל־אביב
תכיר את ישו הנוצרי טוב יותר
משמתיר לך ה„מימסד הדתי"
היהודי ונכון יותר משמאפשר לך
ה„מימסד" הנוצרי.
להשיג בחנויות הספרים

גבר מתקדם ובלתי שיגרתי במיטב שנותיו — מעונין באשה צעירה (בסביבות גיל ה־30 — בחורה, אלמנה או גרושה) למטרת התקשרות רצינית. רק בעלת רמה או השכלה רחבה המגלה התענינות ערה בכל הבעיות האקטואליות של החברה האנושית (פוליטיות, סוציאליות, תרבותיות, אקולוגיות וכו') באה בחשבון! תשובה מפורטת מובטחת לכל פונה. לפנות לא. צ. ת.ד. 4580 ת"א — ולמסור כתובת־דואר ולא מספר טלפון.

אנשים

ירחון העירום האמריקאי „פנטהאוז" גאה בראש־הממשלה גולדה מאיר

נשות האלופים

מדי שנה, ביום־העצמאות, מצי־גים אלופי צה"ל לא רק את ניש־קו של צה"ל אלא גם את נשותיהם. בשורה של נשפי־חג, כמו הנשף שעורך הרמטכ"ל לפיקוד העליון של צה"ל בגן־אורנים בתל־אביב, מופיעות נשות הגנרלים בכל הדרן בשמלות נשף הדורות. בתמונה, מימין לשמאל: האלוף ישראל טל בחברת אשתו חגית; אלוף־מישנה ברוך, נושק לאשתו; האלוף אריאל („אריק") שרון ליד אשתו לילי והרמטכ"ל, רב־אלוף דויד („דדו") אלעזר מול אשתו, תלמה.

■ בשיא הסערה סביב פי־טוריו של אל"מ (מיל.) **מאיר פעיל** ממשרתו כמרצה באו־ניברסיטת תל־אביב לפני כ־חודש ימים, פירסם **יהונתן גפן** במעריב מאקאמה בשם מאירקה, שהסתיימה במילים: „הם פשוט לא מבינים את קימ־טי הדאגה במיצחך ואת אהבת המולדת שדוקרת לך בחזה — אז תן להם ללמוד לאטינית, כי לא מגיע להם יותר מזה." כש־סיים פעיל לקרוא את המאקא־מה, הזיל דמעות. הודה מאיר־קה, לאחר מכן: „פעמיים ב־בגרותי ירדו לי דמעות. פעם כשנפטר אבי ופעם כשקראתי את יהונתן גפן."

■ להיות בת לאב מפורסם זה בדרך־כלל די עוזר בחיים. אבל לבתו של שר־התחבורה־והתיקשורת **שמעון פרס, ציקי**, לא עזר הייחוס ה־משפחתי. היה זה בבית־המלון האילתי נפטון, בו התארחה הבת. היא גילתה שאין בחדרה מספיק מגבות. טילפנה ציקי למרכזנית וביקשה ממנה ש־תדאג שיעלו לחדר עוד מג־בות. „כמה מגבות יש לך?" התעניינה המרכזנית. ציקי: „שתיים קטנות." „זה מספיק לך!" קבעה המרכזנית.

■ בשבועיים האחרונים מרבה שר־הביטחון **משה דיין** להרכיב משקפי־שמש, בעיקר כשהוא נמצא במקומות פתוחים ומוארים. הסיבה: כ־שטיפל השר בשיחים שבגן ביתו בצהלה, חדר לעינו חומר צמחי צורב, והוא סובל מדלקת בעין, המכאיבה במיוחד באור השמש.

■ בזמנו התקיפה ראש־הממשלה **גולדה מאיר** את האירגון לשיחרור האשה: „ה־אירגון לשיחרור האשה מלא בטיפשות!" אמרה אז, בין ה־שאר. הגליון האחרון במהדורה האמריקאית של ירחון העירום פנטהאוז מתייחס עתה לאותה הערה: „למרות היותה סבתא ועקרת־בית, הרי שראש ממ־שלת־ישראל השיגה הרבה יו־תר מאשר כל אשה המשתיי־כת לאירגון שיחרור האשה העזה אי־פעם לחלום." אחרי המחמאה, מטפל הירחון בצי־טטה: „... ואי־אפשר לטעון ש־זו דיעת של חזירה שוביניס־טית. הגברת מאיר מכירה, כפי הנראה, בעובדה שאשה יכולה להישאר אשה ולהגיע לקא־ריירה עליונה ביותר, אפילו יותר מגבר. ובקשר לחזיר — הגברת מאיר איגה נוגעת ב־חזירים."

■ כל אדם והרעב שלו. שש וחצי שנים אחרי אמירת המשפט הרדיופוני שזיעזע את המדינה, נפגש לאחרונה כתב במחנה **רנן שור** עם הילדה הרעבה מבית־שאן. מסתבר, כי **יפה כהן**, כיום בת 20, נשואה, ומתגוררת בחיפה, מו־דה עתה, כי לא היתה אז רע־בה: „מנהל בית־הספר שאול המלך בבית־שאן אמר לי להגיד את זה למיקרופון של קול־ישראל," היא אמרה. מנהל בית־הספר, **בן־ציון כהן**, דחה את טענותיה: „הבל הב־לים! לא אמרתי לה לומר משפט כזה. אלה הם דימיונות־שווא! לדעתי היא גם לא יכו־לה להיות רעבה, כי באותו יום היתה תורנית־מטבח עד שעה 11, והיתה לה אפשרות לאכול ללא תשלום."

אריה דיסנצ'יק

עורך מעריב, פירסם השבוע בעתונו את תמונת אשתו ה־צעירה, רחל דיסנצ'יק, כשהיא רוקדת הורה בנשף הפיקוד העליון, בין דדו ובין יגאל ידין. מה שמעריב לא פירסם: תמונתו של דיסנ־צ'יק עצמו, בן ה־66, הרוקד הורה בין שתי נשים לא מזוהות.

■ אין לה מזל, לעיתונאית **דבורה נמיר**. אחרי שהחליי־מה ממחלת השפעת האנגלית, נסעה לנוח בטהרן. שם היא הוזמנה להיפגש עם הנסיכה **אשרף**, העומדת בראש הת־נועה לשיחרור האשה בפרס. סגן הניספח לענייני תרבות ב־שגרירות ישראל שם, לקח או־תה במכוניתו לפגישה. דבורה, שכבר התנגסתת בחיית בשלוש תאונות־דרכים שבאחת מהן נפצעה קשה כשראשה נכנס ל־זכוכית הקידמית של המכונית. הוזהרה על־ידי בעלה **יוסף נמיר**, שלא לשבת עוד במושב הקדמי של מכונית. בפרס שכ־חה את האזהרה, התעוררה ב־בית־חולים עם זעזוע מוח. היא הוטסה לארץ במטוס אל־על ואושפזה בבית־החולים איכילוב בתל־אביב.

■ אחרת המאושפזת באי־כילוב, נשכחת ועזובה, היא **ציפורה שרת**, אלמנתו של מי שהיה ראש ממשלת ישראל **משה שרת** ז"ל. ציפורה, ש־התגוררה אחרי מות בעלה שנים רבות בדירת חדר ב־קומה רביעית, עד שהוכנסה לבית־אבות, חשה לפני שבוע ברע והועברה חסרת־הכרה ל־איכילוב והתקבלה שם כשרוב העובדים אינם יודעים כלל מי היא.

■ הבדרן והמנחה **שמואל שי** התארח לאחרונה בביתו של סופר ידוע, המפורסם ב־קמצנותו הגדולה, המגיעה עד לידי כך שהוא אינו נוהג לכבד את אורחיו. להפתעתו של שי פנה אליו הסופר ושאל אותו: „מה תשתה, חם או קר?" תשובתו של שי היתה „קר!" כעבור דקות מספר הגישה לו אשת המארח כוס מים קרים. פנה אליה שי ושאל: „ואם הייתי מבקש חם — היית עו־שה לי אמבטיה?"

ג'אבר מועדי

סגן שר־התיקשורת הדרוזי, שישב על בימת המוזמנים הנכבדים ב־מיצעד צה"ל בירושלים, לא יכול היה להסתיר את התרגשותו הגדולה. שעה שחיילי יחידת המיעוטים הדרוזית חלפו על פניו, פרץ השייך בבכי, נאלץ להיעזר במטפחת כדי לנגב את דמעותיו.

פסוקי השבוע

● מפקדו היוצא של חיל־האוויר, **האלוף מוטי הוד**, ערב פרישתו מצה"ל: „ההישג הגדול ביותר של חיל־האוויר עוד טרם הושג. ההישג הגדול ביותר יהיה כשחיל־האוויר יביא את השלום!"

● מפקד חיל־האוויר לשעבר, **אלוף (מיל.) עזר וייצמן**, על השינויים שחלו בצה"ל מאז שהוא עזב את השרות: „השערות גדלו — והחצאיות קצרו."

צעירי העולם הזה — כח חדש

במוצ"ש, ל"ג בעומר, 19.5.73, בשעה 7.00 בערב, תיערך

מדורת שלום

בשפת ימה של תל־אביב (מול מלון „דן").
במדורה ישתתף

ח"כ אורי אבנרי

ואורחים נוספים.

להתראות

בסלון „סוניה"

מתקיים בשעות הערב
בי"ס לספרות נשים בשיטות החדישות ביותר
וע"י צוות מומחיות.

תעודות מוכרות למסיימות.
פרטים בטלפון 81301—04.

מכתבים

■ אסור לשכוח!

מצורפת מחאה נגד חוק חלוקת המנדטים לפי הצעת באדר־עופר. מטרת המחאה היא לא לתת לשיכחה להיתפס בזיכרונם של האזרחים ולעבור לסדר היום, כפי שנעשה עד עתה בהתעוררותן של שערוריות ומזימות בארץ.

על המחאה חתומים כ־400 מורים, מרצים, סטודנטים וסתם אנשים ברחוב, תוך ציון והדגשה שחתימותיהם ימסרו ליו"ר הכנסת וישלחו לעיתונות.

בלב כל החותמים, היתה המישאלה: אסור לשכוח!

לכן פונה אני, בשם החותמים על מחאה זו, אל כל אזרח במדינה, לא לתת יד למזימה — אם תוך פירסום מכתבים ומאמרים בעיתונות, החתמת עצומת־מחאה ובצורה המעשית ביותר ביום הבחירות.

צבי צלר, באר־שבע

● הקורא צבי צלר, צירף למחאה 381 חתימות.

■ לקראת הבחירות

גזל הקולות של המיפלגות הגדולות אינו בהצעת באדר־עופר. **לא עודפי הקולות הינם הבעייה של הבחירות.**

הבעייה הרבה יותר מורכבת ועקרונית: רוב הציבור אינו יודע למי להצביע. הוא מודרך ע"י אינסטינקטים רגשיים וקוגי קולות מיקצועיים.

מטלון

לכולנו זכורים ימי מפא"י של בן־גוריון. משרתיו המקצועיים שנהנו מהטבות אישיות מרובות — היו מביאים חמולות שלמות להצביע. רוב אנשי החמולה — פרמיטיבים שאינם יודעים מימינם ומשמאלם, זרקו את הפתק לקלפי מבלי להבין את משמעות האות.

רוב אזרחי המדינה, כיום, „בורחים" מפוליסיקה. גם המשכילים שבהם. הרוב אינו יודע מה היא מיפלגה ימנית ושמאלית. עובדה: רוב בוחרי גח"ל באים משיכבות נחשלות של מיעוטי יכולת ופועלים. ולהפך: רוב העשירים, המתעשרים, מצביעים בעד מיפלגת העבודה, ותורמים לקרן ספיר.

אך מה שמעציב מכל: גם בבחירות אלה נראה בוודאי חמולות של אנאלפבתים, עולים־חדשים — המצביעים כעדר צאן כמצוות מנהיג העדר. נראה ערבים משוחדים המצביעים בעד המפד"ל וגח"ל.

מאיר מטלון, רמת־גן

■ הצביעות של גח"ל

כשאני קורא מדי יום ביומו את המודעות שמפרסם גח"ל בעיתונות ושבהם הוא משמיץ ומגנה את הממשלה ואת מדיניותה, אינני יודע אם לצחוק או לבכות.

טימברג

על איזו מיפלגה מוציא גח"ל עשרות אלפי לירות למימון מודעות בעיתונים, כדי להציגה כחסרת אחריות?

את מי טורח גח"ל כה להשמיץ ולבזות?

את המערך, שלו הוא העניק כעת 3—4 מנדטים חינם, במתנה, על־ידי מתן יד להצעת חוק באדר—עופר.

אני מתחיל לאט לאט להשתכנע כי לגח"ל היה שיקול טוב כדי לעשות זאת. כי גח"ל איננו חושב להיות כלל, אי־פעם, אלטרנטיבה למערך.

נוח לגח"ל לשבת כך על ספסלי האופוזיציה, לצעוק ולהשמיץ בעזרת עשרות אלפי לירות את המערך, להגיש לו עשרות הצעות אי־אמון בכנסת, ומדי פעם להעביר איזה חוק קטנצ'יק שיאפשר למערך לשמור על הרוב שלו ולאחוז את השלטון בידיו.

זוהי הצביעות של גח"ל.

יעקב טימברג, תל־אביב

■ היעדרות הח"כים

אתם מנהלים מאבק מתמיד בהיעדרות חברי־הכנסת מישיבות המליאה.

העובדת היא שלישיבות מופיעים לרוב חברי הכנסת ממיפלגות האופוזיציה הקטנות.

לכן, לדעתי, במיסגרת מאבקכם, אתם צריכים לארגן את אותם ח"כים מעטים המופיעים לישיבות, שלא יופיעו לכמה ישיבות, ואז נראה כיצד תיראה הכנסת. הרי חוץ מהיושב־ראש שחייב להופיע, היא תיראה כמו ביום פגרה.

צבי צומברג, תל־אביב

■ דיבור דוגרי

מבקר המדינה תעריך כי במערכת הביטחון מתקנים את הליקויים מהר יותר מבכל מיגזר אחר.

זה מזכיר לי את הפירוש שפירש שופט את דברי הקטיגור לנאשם: „עם כל הכבוד," אמר השופט, „בשפת בני־אדם פירושו שאתה משקר."

קטונתי מלתת עצות — אבל זאת השפה הנכונה במקום הנכון. היות ואנשי הצבא אוהבים דיבור דוגרי, צריך לדבר איתם בשפתם הם.

נתן שטיין, נווה־שאנן, חיפה

סמל מסחרי

הציור המצורף גזור מביטאון חיל־האוויר משנת 1957. שאלתם של שני התמומחים בציור — היא השאלה.

התבשרנו על גליל, שהוא הטוב ביותר בעולם. ומה עם עוזי שבזמנו היה הכי טוב? כנ"ל בנוגע לספינות שרבורג ורשף וכן הפגז חרב תכליתי, רב התהילה ועוד מתוצרתה של התעשייה הצבאית, שהיא הסמל המיסחרי של המדינה.

אנו מציגים את אנואר אל־סאדאת כמבולבל — ולא היא: הנה בנאומו האחרון הצהיר קבל עולם, כי תקציבי הביטחון אוכלים כל חלקה טובה, ולכן הפיגור במצריים.

שמואל אשר, קריית־חיים

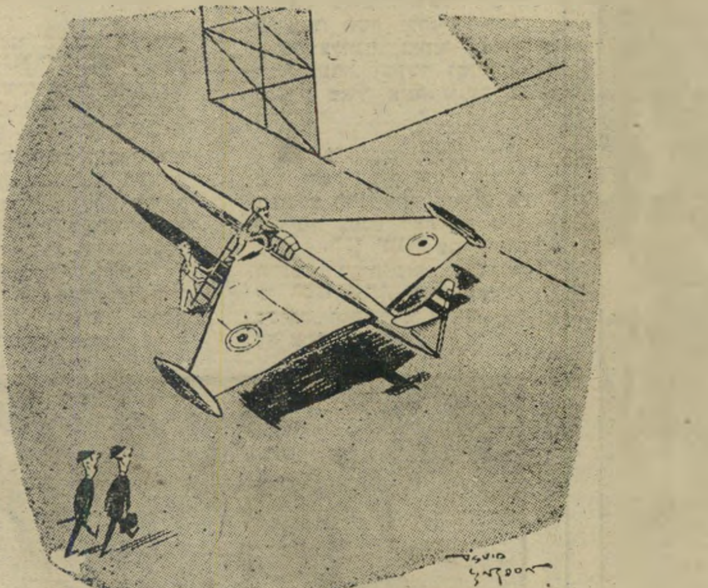

„האם נספר לו עכשיו שהמטוס התיישן, או אחרי טיסת הניסוי?"

■ הכרזות ספיר

בימים האחרונים נתפרסמו דבריו הגלויים של שר־האוצר פינחס ספיר וכתוצאה מהם הוכו בוודאי רבים בתדהמה. ספיר ניפץ במחי־יד את אשליותיהם של אנשי א"י השלמה ושל משרטטי מפות הגבולות למיניהם.

הוא מפריח את הדעה כי על ישראל לנהוג בשטחים כאילו היא ממשלת קבע, ואומר ש„אם נעמיס עלינו בעל כורחנו מעמסות בטחוניות, כלכליות, מדיניות וחברתיות, בסופו של דבר המדינה שלנו לא תהיה שלנו."

על כן נתונה הערכתי לפינחס ספיר, על קומו מדי פעם לצנן את חמומי המוח שבתוכנו.

מאשה פורמן, רמת־גן

■ תגובה על המיצעד

מעניין מה תהא עתה תגובתכם עם הצלחתו הבלתי רגילה של מיצעד צה"ל בירושלים הבירה?

לשאלה זאת יש משנה תוקף לאור כל השמצותיכם וגינוייכם נגד ראשי המדינה שיזמו ותמכו במיצעד.

אנא זכרו! ההחלטות בשאלות הביטחון מתקבלות במקום וע"י מי שהועדו לכך, ולא במערכת העולם הזה.

נ. גיא, ירושלים

■ הזרוע המזויינת

„העולם הזה" 1862, „המיצעד הנגדי", על ההפגנה שערכו תלמידי החוג הדרמטי של אוניברסיטת ירושלים, נגד קיום המיצעד.

בכתבה על ההפגנה נגד המיצעד, הסבירה אורלי עפרת, בתו בת ה־24 של הרמטכ"ל לשעבר ייגאל ידין, שהיתה בין 14 המפגינים שנעצרו: „אני וחברים אחרים בחוג הרגשנו צורך למחות נגד המיצעד הצבאי. לדעתנו היה צורך במיפגן כולל של הישיגי המדינה בכל התחומים, לא רק הצבאי."

יישר־כוח לאורלי וחבריה, על האומץ להאבק בזרוע המזויינת של גולדה ונגד השוביניזם.

עוזי רוזן, עתלית

■ הצטיינות במכות

אני מכיר את החייל שקיבל מכות בהפגנה בירושלים ושתמונתו הופיעה בעיתונכם.

זה חיים הימלפרב, סמל ביחידה קרבית, שהיה בדרכו לקבלת אות־הצטיינות, וכלל לא השתתף בהפגנה.

קורא, ירושלים

התפתחות

מהירה

בסידרה שלכם על הרווקות, אינכם מס־בירים את הבעייה בצורה הנכונה. יש לי רושם שאתם די מבולבלים בנושא.

מי אמר שאין מספיק גברים? אולי בדיזנגוף ובסביבה חסר. אבל בשאר ה־מקומות בארץ, ברוך השם, המצב די ב־סדר.

והסיבה שבדיזנגוף יש עודף בחורות, היא בגלל שהילדות שם גדלות במהירות, ונערת בת 17, הניראת בחיצוניותה מפו־תחת מכפי גילה, כבר מרגישה עצמה כ־רווקה ותיקה, ובמקום לחשוב על לימודים, היא כבר חושבת על בעל.

אחת מני רבות, תל־אביב

חייל מוכה, הימלפרב
בדרך לקבלת אות־הצטיינות

זעזוע,

סלידה ובחילה

„העולם הזה" 1860, „וזארץ" — הצלפה סאטירית בצורת מודעה האומרת: „לחשומר הצעיר, בנפול שניים מבניכם בפעולה המזהירה בביירות: מי יתן ויילכו כולם בדרכם, ולא יסטו אל דרך העקל־קלות של הבגידה. חתום: נאמני שלמות הארץ."

זועזעתי קשות מעצם כתיבת מודעה בסיגנון כזה, כאשר מדובר בנושא כה עדין. איני חושבת שאותו ציבור אנשים שחי חווייה קשה כמו איבוד בחורים צעי־רים, יכול להתייחס באותה צורה בה אתם מתייחסים לנושא זה.

זה מבחיל ואף מעבר לזה, לחשוב שיש איזה שהוא מיעוט בתוכנו שמוצא לו מקור לצחוק בנקודות רגישות כל־כך לעם ולציבור בישראל.

עד עכשיו לא האמנתי במישפט האומר שאין אוייב נורא יותר לעם היהודי מאשר יהודי מתוכו, אולם מעכשיו אני מוכרחה להודות שאני מאמינה במישפט זה ואף הייתי מדביקה אותו לכם.

בסלידה,

חביבה מילת, קב׳ צאלים

קוראים השולחים מכתבים מתבקשים לנסח אותם בקצרה. עדיפות תינתן למצרפים תמו־נות למכתביהם.

תמרורים

נולד • לדובר אגד **מרדכי שיפמן** ולאשתו **תחיה**, נכד ראשון: **גיל**. הורי הנכד הם בתו של שיפמן, **ישר־אלה**, ובעלה **דובי שטיר**. השניים הכירו עת למדו יחד כלכלה ויחסים בינלאומיים באוניברסיטה בירושלים.

שיפמן

נולד • לשחקן הקולנוע האמריקאי המפורסם **טוני קרטיס**, ולאשתו **לסלי אלן**, בן שני. לקרטיס יש ארבעה ילדים מנישואיו הקודמים.

מצפים לתינוק • בעוד כחודשיים, המרקידה הישראלית **רות ביקל** (25) שהרקידה בין השאר רוצחים בבתי־

דיק רוט ורות ביקל
הרקדת רוצחים

סוהר, חולי־לב, טייסים וצעירים ערביים, ובעלה **דיק רוט**. השניים נישאו לפני כשנה וחצי.

הועלה בדרגה • מתת־ניצב לניצב, ראש אגף אירגון במטה הארצי של המישטרה, **מאיר נוביק** (59), שהיה חבר בהגנה, משרת במישטרה מאז קום המדינה, כיהן בין היתר כראש המחלקה לתפקידים מיוחדים במחלקת ההדרכה במטה הארצי.

הועלה בדרגה • מפקד המחוז הדרומי של המישטרה, תת־ניצב **חיים תבורי** (53), לדרגת ניצב. התגייס למישטרה בתקופת המנדט, שימש אחר קום המדינה כמפקד נפת הכפרים בסביבות ירושלים, היה מפקד נפת הנגב, סגן מפקד המחוז הדרומי ומפקד מרחב ירושלים.

נחוג • יום־הולדתו ה־90 של המרשל הסובייטי **בודיוני**, מפקד הפרשים המפורסם בתקופת המהפיכה בברית־המועצות, שהיה מנאמניו של לנין ואחר של סטאלין.

נפטר • מהתקף־לב, בגיל 40, במהלך טקס הענקת אזרחות־כבוד של טירת הכרמל לח"כ מנחם בגין, ראש מועצת טירת הכרמל **כרמל אליאש**. יליד בגדאד, עלה לארץ ב־1951, שימש מאז הבחירות האחרונות כראש המועצה מטעם גח"ל.

נפטרה • בתל־אביב, בגיל 46, המשוררת־מוסיקאית **פנינה אבני**, שהוציאה באחרונה את קובץ שיריה, משכן על כף המאזניים, ששירה שאני במחול זיכה אותה בפרס הראשון בפסטיבל הזמר השני.

נפטרה • בגיל 64, **סולטנה יפרח**, אמו של יו"ר המועצה המקומית בשדרות, ח"כ יונתן יפרח, שעלתה לארץ ב־1956 ממארוקו והתגוררה מאז בשדרות.

נפטרה • בבית־אבות בחיפה, בגיל 82, פרופסור **רודולפינה מנצ'ל**, מייסדת המכון להנחיית העיוור בקריית־חיים. למדה פסיכולוגיה של בעלי־חיים באוניברסיטה בווינה, עלתה לארץ ב־1938 והיתה **מאלפת הכלבים הראשונה בארץ**. שימשה יועצת של המישטרה ומישרד הביטחון בתחומי הכלבנות וב־1949 פתחה בקריית־חיים את המכון להנחיית העיוור. לזכותה נזקף גילויו מחדש של גזע הכלבים העתיק ביותר בעולם, הגזע הכנעני, אותו הציגה בתערוכות כלבים בינלאומיות.

החלילן מהמלין

זוכרים את האגדה על החלילן מהמלין? המלין היא עיירה קטנה בגרמניה, על גדת הנהר וזר, לא הרחק מן העיר האנובר. שם התרחש המאורע הנורא בשנת 1284. (משום־מה יש לאגדה זו תאריך).

באותה שנה הוכתה העיירה במכת העכברים. הללו הציפו את הבתים והחצרות, הטילו את אימתם על הכל, אכלו כל חלקה טובה. שום דבר לא עזר נגדם.

בהגיע הייאוש לשיאו, הופיע בעיירה חלילן צעיר. הוא הבטיח לשחרר את העיירה מן העכברים, תמורת שכר הוגן. אבות־העיר אובדי־העצות עטו על ההצעה.

הצמיד החלילן את הכלי לשפתיו, השמיע מנגינת־קסם. וראו זה פלא: מכל הבתים והחצרות אצו־רצו אליו העכברים המוקסמים. הוא שם את פעמיו אל הנהר, מבלי להפסיק את נגינתו אף לרגע, ונכנס לתוך המים.

העכברים המטופשים הלכו אחריו, וטבעו. בכל העיירה לא נותר אף עכבר מיסכן אחד.

חזר העלם אל העיירה, ושם למד את אחת מעובדות־החיים: הבטחות הניתנות לפני־מעשה אינן שוות הרבה אחרי־מעשה. ראו אבות־העיר שעיירתם שוב אינה מעוכברת, וסירבו לשלם את השכר המוסכם. הם טענו שהחלילן מכשף — ומי זה ישלם למכשף? הרי זה חטא ממש.

בערה בו חמתו של החלילן להשחית. שוב שלף את חלילו, הצמידו לפיו והשמיע מנגינה מתוקה שבעתיים. שמעו ילדי העיירה את הצלילים הקסומים, ונהרו מכל הבתים אל החלילן.

יצא החלילן מן העיר, וכל הילדים בעיקבותיו. הוא הובילם אל גיבעה בשם קופלברג. נפתחה דלת בהר, והוא נכנס לתוכו, יחד עם כל הילדים. הם נעלמו לעולמים.

רק ילד אחד, מיסכן וצולע, לא הספיק להגיע אל דלת הגיבעה. הוא נשאר בחוץ — וכך שמעה העיירה את דבר המעשה הנורא.

מאז נחרת מעשהו של החלילן מהמלין בזיכרון הדורות. בעיר המלין עצמה עומד עד היום הבית, בו התגורר.*

■ ■ ■

איני יודע אם יצחק בן־אהרון ביקר אי־פעם בבית עתיק זה, במסעותיו באירופה. אולם ברור לי שהוא מתכונן לחזור על מעשהו של החלילן האגדתי.

אגדה חדשה נרקמת לנגד עינינו. אגדת החלילן מהמלין משנת 1973.

המלין דארץ־ישראל היא ההסתדרות. עכברי המרי חדרו לכל חדריה, מכרסמים את יסודותיה. אבות־המערך מיואשים.

העכברים מתרבים, כידוע, במקום שיש בו הרבה ליכלוך. וליכלוך יש אצלנו, ברוך השם, בשפע.

הנה ערימת־זבל ששמה ורד. שם פח־אשפה משתפך בשם אוטוקארס. מעבר לרחוב שלולית מצחינה בשם נתיבי נפט.

כותרות גדולות מספרות על מאות מיליונים שנעלמו לתוך כיסיהם של גנבים ופרוטקציונרים, נאמניו של השר פלוני. לצידן מופיעה כותרת על נאומו האחרון של אותו שר פלוני, התובע מן ההמונים להדק את החגורה כדי לחסוך את המיליונים הדרושים לביטחון ולעלייה.

יד אחת של הממשלה מכניסה לכיס העובד תוספת־שכר של עשר לירות, ויד אחרת שלה מוציאה מכיסו השני עשרים לירות, בעזרת תחבולה ששמה אינפלציה.

אזרח צעיר רוצה לקנות דירה ונוכח לדעת שמחירה שווה לשכר עבודתו המלא במשך עשר שנים. בני־התפנוקים של השילטון מקבלים מקופת המדינה באקשישים בסכומים העולים על כך עשרת מונים.

פקידי־השיכון מחלקים לעצמם דירות. בני־הצמרת זוכים לדירות־פאר על חשבון הציבור. המיפלגות מחלקות לעצמן הון־תועפות מכספי האזרח, המתבקש להקפיא בינתיים את רמת־מחייתו, לרגל המצב.

דירות־שרד, מכוניות־שרד, טיולי־שרד ומיסעדות־שרד ממלאים את המלין. ובין רגלי אבות־העיר שורצים עכברי המרירות והזעם.

צרה איומה. מה לעשות?

■ ■ ■

בא החלילן. יש לו חליל־קסמים, והוא משמיע צלילים מתוקים: צדק סוציאלי, סתימת הפער, הקץ לניצול, שכר הוגן לעובדים, חלוקה הוגנת של ההכנסה הלאומית. ממש כישוף.

עכברי המרי הפסיקו לכרסם את יסודות ההסתדרות, ומקשיבים למנגינה. במישאלי דעת־הקהל של העכברים, עולה פופולריותו של החלילן בהתמדה.

אבל אבות־העיר אינם מבינים את הברכה הרבה הטמונה במנגינת החלילן הזה. הם מרוגזים עליו. הם סבורים שהמנגינה משמיצה אותם. הם רוצים לסלק אותו.

וכך נוצר המשבר בין החלילן ובין הגיזבר ובין אבות חגוש.

■ ■ ■

כשהגיעה אל החלילן השמועה שרוצים לסלק אותו, הוא פרש לקרן־זווית ונמלך בדעתו.

החלילן (בגירסה הקולנועית)

הוא ידע שאם תיערכנה בחירות בעיירה, הוא ייבחר שוב לתפקיד החלילן הראשי. אם ידחו את הבחירות, יוכלו לסלק אותו לאחר־מכן בשקט.

הלך החלילן אל אבות־העיר ואמר: אני מסכים שתדחו את הבחירות, אבל רק בתנאי שתקבעו כבר עכשיו שאני אשמש כחלילן ראשי גם אחריהן. אם לא, אני דורש שתתקיימנה בזמן. והוא שלף את חלילו בתנועת־איום.

אבות־העיר רתחו. הם רצו לדחות את הבחירות, אבל הם פחדו מפני חלילו של האיש. והם גם לא רצו להבטיח לו תקופת־חילול נוספת.

ישבו אבות־העיר בחדר המועצה, העכברים התרוצצו בין רגליהם, ועצה לא נמצאה. עד שקם צעיר חכם אחד, ואמר: מצאתי!

למה לא ניתן לאיש לעשות את מלאכתו עבורנו? למה לא ניתן לו לערוך את הבחירות, ובזמן?

שיחלל לו כאוות־נפשו, ויכניס את כל העכברים לנהר — ואז נראה.

הביטו אבות־העיר איש ברעהו, וחיוך רחב התפשט על פני כולם. איזו חוכמה!

■ ■ ■

וכך, בעוד ארבעה חודשים, נחזה במו עינינו במהדורה חדשה של פרשת החלילן והעכברים.

יצחק בן־אהרון ינחל את הבחירות בהסתדרות. הוא יעמוד בראש מערכת המערך, וינגן מנגינות נהדרות של צדק סוציאלי, סוציאליזם, שינוי ותמורה.

מי יעמוד מנגד, בשמעו צלילים כאלה?

אפילו בעל האגדה העתיקה מהמלין לא העלה בדמיונו מחזה שכזה: יצחק בן־אהרון, שליח המערך, ינהל מאבק אופוזיציוני כביר נגד המערך. הוא ירים את הדגל האדום של המרד נגד הרודנות הכלכלית של פינחס ספיר. הוא ישפוך אש וגפרית על הנצלנים והטפילים, המשגשגים בחברה הישראלית, בחסותו של המערך.

הוא יקרא להמוני העובדים להצביע בעד המערך, כדי לשים קץ, אחת ולתמיד, לשילטון השחיתות והעוולה של המערך.

מי ישמע את הציוץ של סיעות השמאל והימין, שיאשימו את המערך? אלף רמקולים יעבירו את צלילי חלילו של יצחק בן־אהרון.

זה יהיה נהדר. מכל בית, מכל חצר, יציצו העכברים המוקסמים. חלילו של בן־אהרון ימשוך אותם אחריו, אל הנהר. בהגיע מים עד נפש, הם יצביעו בעד המערך, נגד ספיר, נגד גולדה, נגד דיין, נגד עופר, נגד אלמוגי, נגד ורד, נגד נתיבי נפט, נגד הקרנות הסודיות, נגד הפער, נגד הקפאת השכר, נגד האינפלציה, נגד הפרוטקציונרים, נגד הספסרות.

וכסגור מימי הנהר על ראשם, יצפצפו בנשימתם האחרונה: יחי בן־אהרון! יחי המערך!

ורק החלילן עצמו ייצא מן המים, מרוצה ושמח, כדי לגבות את שכרו מידי אבות־הגוש.

■ ■ ■

כל יצאנית מיקצועית יודעת שאת האתנן יש לגבות מראש, בטרם מתן השרות. כי נכונותו של הלקוח לשלם את המחיר עלולה להשתנות באופן פיתאומי, בן רגע ממש, בבואו על סיפוקו. זוהי החוכמה העתיקה ביותר של המיקצוע העתיק ביותר בעולם.

זאת למד גם החלילן מהמלין באגדה העתיקה.

למחרת יום הבחירות בהסתדרות ילמד יצחק בן־אהרון אמת ישנה זו במהדורה ישראלית.

הוא ינחיל למערך את הניצחון המבוקש. הוא ימנע את כירסום הרוב של המערך בהסתדרות. הוא יבטיח לראשי המערך (כך הם מקווים) שילטון מוחלט בעיירה.

וכשיש שילטון מוחלט — מי צריך את בן־אהרון?

אחרי שכל העכברים טבעו — מי זקוק לחלילן?

האמת היא שהחלילן היה די בלתי־נסבל. הוא התגרה באבות־העיר. הוא הרגיז אותם בשחצנותו. הוא ניגן בחלילו בכל שעות היום והלילה, ולא הניח להם לישון.

מי מוכן לסבול זאת במשך ארבע שנים נוספות?

■ ■ ■

כאשר גבר אינו רוצה לשלם לגברת את המגיע לה, הוא ימצא תמיד סיבה טובה. אבות־העיר של המלין טענו שאינם מוכנים לשלם שכר למכשף, מפני שהכישוף אסור על פי התורה. אבות־הגוש אינם זקוקים לסיבה.

מדוע יחזיקו בתפקיד עדין זה עושה־צרות, טרדן, קוסם של עכברים? וכי חסרים מועמדים?

הנה ישנו יוסף אלמוגי. מנהיג־פועלים מדופלם. אדם בעל עבר ללא־דופי: שובר שביתת הימאים, מגייס מפירי־שביתה, מועמד כימעט אידיאלי.

כימעט. גם לאלמוגי יש מיגרעות. הוא אדם־חזק. אם יתרגל לתפקיד מזכ״ל ההסתדרות, הוא עלול לשנות את טעמו ולהתייחס אל התפקיד הזה ברצינות. אולי, מי יודע, ילמד לנגן בחליל — והופ, יהיה לנו חלילן חדש.

אז אולי כדאי לחשוב על מישהו אחר, מישהו שלבטח לא ילמד לעולם לנגן בחליל.

ירוחם משל, למשל. אדם מצויין. סגנו של אהרון בקר, כשזה היה המזכ״ל. היכן הימים הטובים ההם, כשלא נשמע אף ציוץ מן הקומה החמישית?

■ ■ ■

זוהי התוכנית. החליל של בן־אהרון יוביל את חברי־ההסתדרות אל הקלפי. ואז יוכל, במחילה מכבודו, לקפוץ לים.

מה יהיה אם יסרב להטביע את עצמו? אם יתמלא חימה, כמו החלילן המקורי, ויחזור אל העיר כדי לחטוף את הילדים הטובים?

אבות־הגוש אינם מודאגים.

אנשי־המלין היו ייקים. הם לא שמרו על הילדים שלהם, הם הניחו לחלילן לחזור. הם לא טרחו לשלוח כמה בריונים אל הנהר, כדי להטביע את החלילן יחד עם עכבריו, או לשבור לפחות את חלילו. הם לא ידעו מה עומד להתרחש.

אבל אבות־הגוש כבר מכירים את האגדה. הם קראו אותה, כמו כולנו. הם בטוחים שאחרי הבחירות בהסתדרות ולכנסת חלילו של בן־אהרון לא יהיה עוד מסוכן.

אפשר לסמוך עליהם. האגדה חוזרת. אבל הסוף לא יחזור.

אחרי הכל, כאן זה לא המלין!

---

* לפי גירסה אחת, מקורה של האגדה הוא בזכר „מסע־הצלב של הילדים", שאירע 73 שנים לפני התאריך המייוחס לאגדה. אחרי שנכשלו מסעי־הצלב של האבירים, נפוצה הדיעה שאלוהים אינו מנחיל ניצחון לנושאי־הצלב בגלל עוונותיהם הרבים, ושרק ילדים תמימים יוכלו לשחרר את ארץ־הקודש. כימעט בן־לילה קמה ברחבי אירופה תנועה עצומה של ילדים. רבבות נטשו את הוריהם ובתיהם ויצאו למסע לארץ־ישראל. רובם ניספו בדרך או נפלו בידי סוחרי־עבדים, שמכרו אותם למוסלמים. איש מהם לא חזר.

החיה שבאדם

האם משפיע עברנו הביולוגי על חיינו היומיומיים כפרטים, כציבור וכמדינה?

הקוף המזויין

תמונת צייד מלפני 3200 שנים - תקופת השופטים והפלשתים

שירי לכת. תופים וחצוצרות, דגלים. רקיעת מגפיים בסך. טירטור מנועי הטאנקים. שאגת מטוסי הסילון. צווחת הפקודות. ההימנון. רעש השרשרות של הזחלים. צעקות ההמון. מחיאות־הכפיים.

מי לא התלהב? מי יכול היה שלא להיסחף?

רבבות מכל רחבי הארץ נהרו לראות את החזרות הכלליות. מיליונים חזו ב־

מאת
אורי אבנרי

מיצעד עצמו, לאורך המסלול ובמכשירי הטלוויזיה.

גם רבים מאותם שהתנגדו למיצעד מפני שראו בו הפגנת־סרק, הבולעת את המיליונים הדרושים לבתי־ספר ולבתי־חולים — מצאו את עצמם לפתע מוחאים כפיים, רוקעים לקצב מנגינות־הלכת.

משהו התנגן בלב, לשמע המנגינה ברחוב ובמקלט. משהו נפעם לקול פעימות התופים.

מה?

לכאורה, אין צורך בהסבר עמוק. ההסבר הגלוי, הפשוט, מספק בהחלט.

יש הסבר הגיוני: צה״ל מגן על חיינו הפרטיים והלאומיים. בלי צה״ל, אין מדינת־ישראל. והרי מדינת־ישראל הוקמה וקיימת כדי להגן על החיים בה, למנוע כל אפשרות של חזרה על זוועות קישינב ואושוויץ.

למה לא נריע לכבוד החיילים, העלולים להיקרא בכל רגע לחרף את נפשם למען כולנו?

יש הסבר רגשי: כולנו היינו חיילי צה״ל. רבים מאיתנו שפכו בו את דמם, פשוטו כמשמעו. המדים האלה, המנגינות האלה, המכשירים האלה מזכירים לנו פרקים יקרים מחיינו, שאנחנו מתגאים בהם.

יש לנו מניות בעסק הזה, ששמו צה״ל. למה לא נמחא לו כפיים?

יש הסבר חברתי: צה״ל הוא צבא מיוחד במינו. אין הוא מייצג מעמד עליון. גם קציניו אינם בני כת נפרדת. צה״ל הוא צבא־העם, ועל כן הוא מעורר אהבה וחיבה בקרב העם. הוא מסמל את המאחד את כל העם — אשכנזים וספרדים, חילוניים ודתיים, שוחרי־שלום ושוחרי־סיפוח.

מי שמביע את אהבתו לצה״ל, מבטא את האחדות הלאומית. וזה בוודאי טוב.

מי אוהב כלי־מוות?

כל זה הגיוני מאוד, וגם נכון מאוד. אבל, האם זה באמת מסביר את התופעה?

האם התופעה נובעת באמת מדברים שיכליים, או רגשיים־גלויים — או שיש לחפש את מקורה בדברים עמוקים יותר בנפשנו?

הרי גם המישטרה ושירות־הכבאות דרושים כדי להגן על חיינו וביטחוננו. השוטרים, הכבאים, המצילים בשפת־הים — גם הם מסכנים לא פעם את חייהם למעננו. ובכל זאת אין המישטרה מעוררת בנו רגשות של אהבה דווקא, ותיזמורת מכבי־האש לא תלהיט את דמן של נערות.

מה מייחד את המיצעד הצבאי?

האם היחס אליו הוא אי־רציונלי ביסודו? נניח לרגע לחיילים המיוזעים, הצועדים בסך, ונפנה מבטינו לטור המשוריין.

תותחים. מרגמות. טאנקים.

ראיתי נשים מלטפות את הקנה הזקוף של תותח, כאילו היה זה גבר חלומותיהם. ראיתי ילדים מטפסים על טאנק, בהבעה של אושר שאין שני לו. הורים רבים קונים לבניהם צעצועים של טאנקים ותותחים ומטוסי־קרב, מפני שהילדים משתוקקים דווקא להם, ולא למחרשות.

הנה עובר הטור המשוריין. גברים ונשים, זקנים וילדים, עוקבים אחריו במבטים של אושר והערצה, בהבעה של תענוג עילאי. רעם המנועים, רעש גופי־הפלדה הכבדים על האספאלט, מעוררים בכולם רגשות עמוקים, בלתי־מוסברים. מניין לנו רגשות אלה?

תותח, מרגמה, טאנק, יש להם רק מטרה אחת ויחידה — להרוג בני־אדם. לקרוע אברים מגופם. לערוף ראש מגו. להחדיר רסיסים חדים לאבריהם של בני־האדם, לרסק כבד ומעיים וריאות. לקבור אנשים באדמה בעודם חיים ונושמים. לנקר עיניים. התוצרת היחידה של מכונות אלה היא המוות, הכאב והמום.

רבים מאיתנו ראו פעולה זו במו עיניהם. ראינו גופות מרוסקות של חברים ואויבים. אחדים מאיתנו נושאים על גופם צלקות ששרדו מפעולתם של מכשירים כאלה. אני מכיר אדם הרואה מדי פעם בחלום־בלהות מראה שחזה בו במו עיניו: שרידיו של אדם שטוח על כביש, אשר טאנק כבד שלנו עבר עליו. ובכל זאת, גם בעל הסיוט הזה הריע לטור המשוריין.

האם זה הגיוני?

הגיוני לומר: אין ברירה, העולם הוא כזה, אנו זקוקים לטאנקים ולתותחים כדי להגן על חיינו. זה לא נעים, אבל זה ככה.

זה בוודאי נכון. אבל יש הבדל עצום בין השלמה עם כלי־משחית, מחוסר־ברירה — ובין התרפקות עליהם תוך אהבה והתלהבות.

יש כאן משהו עמוק יותר. כל אחד מאיתנו, שינסה לנתח את עצמו, יצטרך להכיר בכך.

(זכורני שבשבועות הראשונים אחרי פצי־

גורילה: האם עזבנו משפחת הקופים?

עתי, במילחמת העצמאות, לא יכולתי לחשוב על כלי־נשק מבלי שהדבר עורר בי בחילה גופנית. בהדרגה נעלם רגש זה — שהיה מעין רפלקס מותנה נוסח התפוז המכני — והיום מעוררים טאנקים ותותחים גם בי תגובות אי־רציונליות, שעלי להילחם בהן בכוח ההיגיון.)

יש כמה הסברים לתופעה זו.

ההסדר השגור והאופנתי ביותר הוא, כמובן, מיני. קני־התותחים של הארטילריה והטאנקים הם סמלים פאליים מובהקים. זה פשוט.

מעבר לזה ישנה תיאוריה האומרת שכל נשק משמש לגבר מעין הארכה של כוח־הגברא, חיזוק הביטחון העצמי בגבריותו. הגבר המחזיק בידו אקדח טעון, ולא כל שכן, הגבר הלופת מיקלע כבד או השולט בתותח, מרגיש את עצמו אדון לכוחות אדירים, כוחות המסלקים כל ספק שיכול היה להיות לו לגבי כוחותיו האישיים.

הגבר המביט במיצעד מזהה את עצמו עם כלי הנשק, והופך שותף להרגשה מרוממת זו של התחזקות מינית. האשה מקבלת תחושה מינית מול העוצמה המינית הגברית המופגנת.

יתכן מאוד שיש ממש בתיאוריה זו. יש בה כדי להסביר את יחסם של כמה וכמה אנשים לנשק. אבל בעיני אין היא מספקת. התופעה מוכרחה להיות עמוקה יותר.

וכך אני מגיע אל התיאוריות הביולוגיות, שאחד הדוברים העיקריים שלהן הוא רוברט ארדריי.

אבינו הקאניבאל

מי קדם למי — האדם לנשק, או הנשק לאדם?

עד לא מכבר היה זה מושכל ראשון שהאדם יצר את הנשק. הדבר נחשב ל־

תקופת הצלבנים: אבירים ספרדיים

תכונה אנושית מובהקת. נאמר ששום בעל־חי, מלבד האדם, לא יצר לעצמו מכשירים. המכשיר הוא יציר כפיו של האדם, והנשק בא, כמובן, אחרי המכשיר.

תחילה לחם האדם הקדמון בידיו ובשיניו, כשאר החיות. בהדרגה, עם התפתחות תרבותו, עיצב לעצמו כלי־זין. וכך הגענו, תודה לאל, לפצצה הגרעינית.

זוהי תמונה יפה. אלא שהמחקרים המודרניים הוכיחו שאין בה ממש. הסיפור עגום הרבה יותר.

תחילה התערערה ההנחה שהמכשיר הוא רכושו הבילעדי של האדם. גם חיות אחרות מסוגלות לבחור לעצמם „מכשירים", כדי להשיג יעדים כלשהם.

אך כך התערערה התיאוריה כולה.

האדם הוא בעל־חי ממישפחת הקופים. אין הוא עומד מעל לעולם בעלי־החי, יחיד במינו. הוא נמצא בתוך העולם הזה, כמו כל חיה אחרת. הוא אחד הקופים, שהגיע רחוק בדרך ההתפתחות.

כבר סופר הרבה על „הקוף העירום", תיאוריות מתיאוריות שונות. סופר איך ירד קוף אוכל־פירות מן העצים, מפני שהמזון לא הספיק עוד, והפך לאוכל־פגרים ההולך על שתיים. הידיים היו דרושות לו לצייד.

במערה אפריקאית נמצאה ערימה גדולה של שלדי קופים, מן התקופה הטרום־אנושית. הגולגלות של כל השלדים האלה מנוקבות.

מכאן היו שהסיקו כמה מסקנות מרחיקות־לכת.

ראשית: הייצור הקדם־אנושי הזה היה קאניבאל. הוא אכל את רעהו. הוא הרג אותו כדי לאכלו, או פיצח את גולגולתו כדי לאכול את המוח.

שנית: לייצור קדם־אנושי זה היה נשק פרימיטיבי. מי שמדבר על „מכשיר", כדרכם של מדענים מנומסים, פשוט מתחמק מן האמת. המכשיר היחידי שהיה דרוש לו באותו שלב היה נשק לצייד חיות, ובכללן חיות כמוהו. הנשק קדם לאדם.

ואולי יותר מזה: הנשק הוא שאיפשר לאדם להיות לאדם, הנשק הפך את הקוף לאדם אמיתי.

לכן, בכל התקופות, מאז ימי האדם הראשון ועד ימינו, נשאר הנשק, ההמצאה העיקרית של האדם. מיטב המוחות האנושיים, בכל הדורות, הקדישו את עצמם לפיתוחו, בהתלהבות עילאית. יחסו של האדם לנשק הוא עתיק יותר, עמוק יותר, מייחסו לכל חפץ אחר.

אם נכונה תיאוריה זו, הרי היא מסבירה הרבה. היא מסבירה את הלהיטות האינסטינקטיבית של הילד לכלי־נשק ולצעצועים דמויי־נשק. היא מסבירה את היחס האי־רציונלי של כל המבוגרים לנשק, בייחוד כשהם מתקהלים בהמון והפסיכולוגיה ההמונית משחררת את עולמם הנפשי הלא־מודע.

למראה התותחים, לשמע שאגת הטאנקים, נושרות הקליפות הדקות של ההיגיון האנושי המודע, ופורצים החוצה הרגשות העמוקים ביותר החבויים בנו, שאנו איננו מכירים אותם — רגשות המלווים אותנו מן הרגע שבו נאלץ אבינו הקדום, הטרום־אנושי, לגלות מגן־עדן ולצאת מעולמם של חבריו, הקופים אוכלי־הפירות.

צל"ש לשני גיבורים

בחזור נא עתה מן התותחים אל החיילים, האנשים הצועדים בסך, כאיש אחד, הנשמעים אוטומטית לצעקותיו הצרודות של מנהיג.

יש המרחמים על החיילים הצועדים, המזיעים, הצמאים. אבל מי שצעד אי־פעם במיצעד כזה (באמצע מילחמת־העצמאות השתתפתי במיצעד של גבעתי ברחובות, אחרי מיסדר חטיבתי בנוכחות בן־גוריון ויגאל ידין) יודע שאין מה לרחם.

ברגע שהחייל הולך בסך, כששירי־הלכת מקהים את חושיו האישיים והתלהבות ההמון משפיעה עליו כמו סם משכר, חדל החייל להיות אדם יחיד. הוא הופך חלק של גוש אנושי, וכל מערכת רגשותיו משתנה בצורה לא־מודעת.

זהו חלק מן הרפלקס הצבאי (אם

גולדה, שזר, דיין וגנדי במיצעד

המדענים יסלחו לי את הביטוי) המלווה אותנו אף הוא מקדם ימינו. הוא עתיק הרבה יותר מן המין האנושי.

חוקר מוסמך דיווח לפני כמה שנים על מראה שראה: שבט של באבונים (קופים חברתיים), עם נשותיו וילדיו, התקבץ ללינת לילה. לפתע הבחין החוקר בנמר המתקרב בזהירות חתולית אל הטרף. ואז ראה דבר שלא ייאמן? שני באבונים זקנים הבחינו בנמר, ובלי היסוס קפצו מראש ההר על החיה הנוראה. הנמר המופתע הרג את שניהם כהרף עין, את האחד ריטש בציפורניו ואת השני הרג במכת זנב. אולם בשנייה האחרונה של חייהם הספיקו שני הגיבורים לחתוך את גרונו של הנמר בנשיכה. הוא מת יחד עימם, והשבט ניצל.

אפשר היה לחשוב שזהו סיפור „אנושי" מובהק: מעשה־גבורה עילאי של חיות חלשות וחסרות־נשק מול פני חיית־צייד שאין שנייה לה בטבע, הקרבה עצמית של הפרט למען הכלל. חייל שינהג כך יזכה בלי ספק בעיטור־הגבורה אחרי מוות.

כאשר ירד הקוף הטרום־אנושי מצמרת העצים, בה היה מוגן כמעט מפני כל סכנה, הוא סיכן את עצמו על פני הקרקע, מול חיות־הטרף עתירות שיניים וטלפיים. הוא היה חלוש וחסר־מגן. הוא התגבר על כך לא רק באמצעות הנשק

(המשך בעמוד 24)

דו״ח מיוחד

על הקרן הסודית של שר־האוצר

פנחס ספיר ועל הנסיונות לטשטש את מהותה

ווטרגייט נוסח ישראל

גוכה־תרומות ספיר
הצעה שאי־אפשר לדחותה

כיום, אין צורך להתאמץ כדי לנחש מה היה מתרחש במדינה כמו ארצות־הברית אילו היתה נחשפת שם יום אחד התמונה הבאה: נשיא ארצות־הברית מזמן אליו שורה ארוכה של אנשי עסקים, אילי תעשיה והון, הנהנים הנאה ישירה מתמריצים, הלוואות, סובסידיות ופטור ממס ממימשלו של הנשיא, ומבקש מהם לתרום כספים, בסכומים של הרבה מאות מיליוני דולארים, לקרן פרטית של הנשיא למטרות בריאות, חינוך, סעד וביטחון. סכומים אלה היה הנשיא מנצל, למטרות שלשמן נתרמו, ללא אישור הקונגרס, ואף ללא ידיעתו.

היום, לאור מה שמתחולל בארצות־הברית בפרשת ווטרגייט, אין עוד לאיש ספק מה היה קורה בארצות־הברית לוּא פרשה כזו היתה יוצאת לאור ומתגלית לעיני כול. קרוב לוודאי שאפילו אנשי מפלגתו של הנשיא היו תומכים אז בהדחתו.

במקביל קל גם לתאר מה היה מתחולל בישראל לוּא היתה נחשפת כאן שערוריה מסוג שערוריית וורטגייט, והיה מסתבר כי שר־האוצר, למשל, אחראי להטמנת מיקרופונים במישרדי מיפלגה יריבה. הממשלה היתה מתכנסת אז, מביעה את הערכתה והוקרתה למפעליו של שר־האוצר. ועדת הכספים של הכנסת היתה מתכנסת ומאשרת, כמו חותמת גומי, רטרואקטיבית את כל פעולות שר־האוצר. אפילו נציגי גח״ל, ״האופוזיציה״ הראשית, היו מביעים התפעלות מפעילותו הדינאמית של שר־האוצר. ואילו שר־האוצר עצמו היה מופיע במסיבת עתונאים ובטלוויזיה ומצהיר לעיני כל כי הפרשה בגללה הביעה לו הממשלה את הערכתה ובגללה כונסה ועדת הכספים של הכנסת, לא היתה ולא נבראה.

זה בדיוק מה שאירע השבוע בישראל בפרשת הקרן הסודית של פנחס ספיר.

דבר קיומה ופעילותה של קרן זו לא נחשף היום. מזה כמה שנים שבעתונות מודלפות ידיעות על קיומה של קרן ספיר חשאית, שאילי הון בישראל ובעולם תורמים לה סכומי עתק. ספיר ואנשיו הכחישו מאז ומתמיד את קיומה של הקרן, והמשיכו להתרים את המערכה הענפה של עשירי ישראל התלויים בספיר, לקופת האוצר הפרטית של השר. כל התביעות לגלות מה מסתתר מאחורי הקרן לא נענו.

לולא סמיכות הפרשיות בין שערוריית ווטרגייט בארצות־הברית לבין חשיפתה המחודשת של קרן ספיר, קרוב לוודאי שאיש בישראל לא היה מתרגש מפרשה זו, והיו עוברים עליה לסדר היום. אולם מהרגע בו הודבקה לפרשת קרן ספיר התווית של שערוריית ווטרגייט נוסח ישראל — התעוררה רגישות רבה במיפלגת השלטון לפרשה זו, רגישות המובנת לאור הבחירות הקרבות. הממשלה התכנסה לשמוע הסברים על הקרן. ועדת־הכספים נקראה לדיון בפרשה. שר־האוצר עצמו, עצבני ונרגש מתמיד, טרח להבהיר לציבור בכל האמצעים שבידו כי ״אין כל קרן — לא סודית ולא גלויה״ וכי אין מדובר אלא בפרוייקט של התרמות ״לצרכי בריאות, חינוך וסעד,״ המנוהל על־ידי צוות בסוכנות היהודית, וששר־האוצר אינו ממלא בו אלא תפקיד של מתווך, לאור כישרונו הטבעי באיסוף תרומות.

כל זרועות המימשל וכל העתונות הישראלית — התלויה במידה רבה בחסדיו של שר־האוצר בכל הקשור לסובסידיות לעיתונות היומית ולהלוואות פיתוח — גוייסו כדי לטשטש את מהותה האמיתית של קרן ספיר, להמעיט מערך השערוריה הכרוכה בה ולחפות, לא במעט בעזרת שקרים גלויים, על פעילות ההתרמה החשאית של שר־האוצר.

מה לא בסדר בעצם עובדת קיומה של קרן ספיר?

נסיון הטעיה

כפי שספיר מתאמץ להסביר, בעזרת הכתבים הכלכליים של העיתונות היומית — הרי מה שמכונה ״קרן ספיר״ אינו אלא ״ריכוז פרוייקטים״, שנועד לנצל אפשרויות לסחוט תרומות נוספות מנדבנים יהודים בחו״ל — מעל ומעבר לתרומותיהם הרגילות למגביות — לפרוייקטים בתחומי הבריאות, החינוך והסעד הנושאים את שמם.

טענה מעין זו גובלת בנסיון הטעיה. כל דולאר הנתרם לקרן ספיר הוא דולאר אחד פחות המגיע למגבית היהודית המאוחדת או למיפעל הבונדס. כיוון שגם איל־ההון היהודי בחוץ־לארץ, תורם בכל שנה רק את אותו הסכום המותר לו כניכוי על חשבון מס ההכנסה בארצו — יש לכל תורם פוטנציאלי כזה מיכסת־גג של תרומות אותו הוא מחלק למטרות שונות. משום כך כל דולאר שהוא תורם לקרן ספיר, אינו נלקח מכיסו או מחשבון הבנק הפרטי שלו. כל דולאר לקרן ספיר הוא דולאר פחות למגבית של הסוכנות היהודית או דולאר פחות למיפעל הבונדס.

אותו דבר אמור גם לגבי התרומות של אילי־ההון הישראליים. מיליוני הלירות שתורמים הנדבנים העשירים של ישראל לקרן ספיר, אינם מתווים כל מעשה נדיבות מצידם. הם נותנים למעשה לספיר כספים המגיעים לאוצר המדינה.

עובדה היא שהנסיונות להתרים את אילי־ההון של ישראל לקרן ספיר נכשלו כל עוד לא העביר שר־האוצר בכנסת בדצמבר 1971 תיקון לפקודת מס ההכנסה, המסמיך את שר־האוצר לזכות את מחצית סכום התרומות הניתנות למוסדות שהוא עצמו מאשר לצורך זה, בפטור ממס הכנסה. רק אז, אחרי שתוקן החוק ואילי־ההון הישראליים היו יכולים לנכות את מחצית תרומותיהם לקרן ספיר מסכום הכנסותיהם החייבות במס, החלו התרומות לזרום לקרן ספיר מכספי הנדבנים הישראליים.

אגב, תיקון זה של החוק הוא אופייני למישטר התלות הכלכלית שמקיים פנחס ספיר: אין בו קריטריונים אחידים וקבועים מי זכאי ליהנות מפטור במס־הכנסה בתרומתו ואילו הם המוסדות שתרומה להם תיחשב כפטורה ממס. הכול תלוי בשרירות ליבו וברצונו הטוב של שר־האוצר. אם הוא רוצה — הוא מאשר מוסד מסויים כמוכר לקבלת תרומות. אינו רוצה — אינו מאשר.

עד כה נתרמו בישראל לקרן ספיר כ־200 מיליון לירות. ספיר קבע כי הסוכנות היהודית תוסיף לירה כנגד כל לירה של תרומה בישראל. מול 200 מיליון הלירות שתרמו הישראלים, נתנה הסוכנות 200 מיליון לירות מכספי המגביות בחו״ל. 200 מיליון הלירות שתרמו הישראלים נוכו ממס ההכנסה שלהם — היינו, מחצית התרומה היא הוצאה מוכרת שלמה. מכאן שאילו לא היו תורמים לקרן, היו משלמים מס־הכנסה בסכום של 100 מיליון לירות שהיה מגיע לקופת המדינה. תשלומי מס־הכנסה נכנסים לתקציב והם מוצאים בפיקוח הכנסת ובאישורה. גם הוצאות הסוכנות נמצאים בפיקוח וביקורת מבקר הסוכנות והנהלתה, בה סיעות שונות. אולם על קרן ספיר אין פיקוח וביקורת של הכנסת.

יוצא, כי כדי לקבל בסך הכל 100 מיליון לירות של תרומות שאולי היו זורמות בין כה וכה למטרות טובות, מוציא ספיר 300 מיליון לירות מכספי משלם המיסים וממגביות הסוכנות. שכן מתוך 200 מיליון הלירות תרומה,

שוחד במסווה תרומה

העולם הזה מאשים:

הנסיונות שנעשו בימים האחרונים להציג את הקרן הסודית של פינחס ספיר כי קרן פילנטרופית נורמלית, שנועדה למטרות צדקה ושאין סביבה שום דבר יוצא־דופן וחריג, נועדו לטשטש את טיבה האמיתי של הקרן ולחפות על השערוריה הנובעת מעצם קיומה והפעלתה. ״העולם הזה״ מאשים את שר־האוצר פינחס ספיר כי בהפעילו את הקרן הסודית הנושאת את שמו נתן יד לעבירות על כללי הנוהל, הסדר הטוב והדמוקרטיה, מהטעמים הבאים:

- כאשר שר במעמדו של שר־האוצר, החולש על כל משק הכספים בארץ, ושעל פי החלטותיו הבלעדיות יישק כל דבר בכלכלת המדינה, שבכוחו לקבוע מי יהיה עשיר ומי ישאר עני — פונה בבקשה לתרומה לאנשי משק בישראל, אין הבדל בין בקשה לתרומה מעין זו לסחיטה. כל תרומה בצורה כזו, על פי בקשתו האישית של שר־האוצר, כמוה כתשלום שוחד במסווה של תרומה, כיוון שנותן התרומה מצפה לטובת הנאה משר האוצר כגמול על תרומתו.
- אין זה משנה כלל לאילו מטרות נאספו הכספים שנתרמו לקרן ספיר. המטרות יכולות להיות חיוביות ונעלות ככל שיהיו, אבל הפעלת מערכת ההעדפות, הפרוטקציה והפריבילגיות לתורמים, אינה הופכת ללגיטימית בשל כך.
- כל המטרות שלשמן נתרמו הכספים לקרן ספיר, נמצאות בתחום סמכותה של הרשות המבצעת במדינה — הממשלה, וחייבות לקבל את מימונן מתקציב המדינה. לא ייתכן ששר־האוצר ינהל פנקסנות כפולה — אחת גלויה לעיני כל, ואחת חשאית הידועה רק לו ולמקורביו. כשאזרח פרטי מנהל את עסקיו בצורה כזו — מהווה הדבר עבירה.
- הזרמת מאות מיליוני לירות למטרות ממלכתיות תוך עקיפת הכנסת ומוסדות הביקורת של המדינה, אינה מהווה רק זילזול בכל ההליכים של מדינה דמוקרטית, אלא פותחת פתח למעשי שחיתות ולניצול הכספים למטרות שלא לשמן נועדו.
- כתוצאה מהעובדה ששר־האוצר הוא הקובע הבלעדי לאילו מטרות יוזרמו הכספים הנתרמים לקרן ספיר, רוכש השר שליטה אישית בלעדית בכל המוסדות הנהנים מהתרומות. כיוון שרובם של מוסדות אלה כפופים לשליטתם של מיפלגות פוליטיות, רוכש שר־האוצר בכספי הקרן השפעה פוליטית עצומה. על־ידי הבטחת תרומה לבית־ספר של אגודת ישראל הוא יכול לקנות את הצבעת הח״כים של מפלגה מעין זו בכנסת, ועל־ידי תרומה לבית־חולים של מיפלגה אחרת הוא יכול לגייס את קולותיה לתמיכה בו. זהו מיסחר פוליטי מהסוג השפל ביותר, כדוגמת הצבעת אגודת־ישראל בשעתו עבור הארכת המימשל הצבאי, תמורת הרשיון שניתן לה לפתוח בנק.
- איסוף התרומות לקרן של ספיר פוגע בתקציבים הגלויים והרשמיים של המדינה. לפחות 50% מהכספים הזורמים לקרן מהתרומות בארץ, היו צריכים להגיע לקופת האוצר דרך מס ההכנסה, ולשמש למטרות חשובות ודוחקות יותר מאשר אלה ששר־האוצר מעוניין בהן.

100 מיליון היו משולמים למס־הכנסה בכל מקרה, ועוד 200 מיליון מוסיף ספיר מתקציב הסוכנות. מכאן שבמקום להוציא 300 מיליון לירות בצורה מסודרת דרך תקציבי הסוכנות והכנסת, מעבירים ספיר לקרן הפרטית שלו, מוסיף עליהן 100 מיליון לירות, וכל ה־400 מיליון לירות מוצאות לפי שרירות ליבו ורצונו ומחוץ לפיקוח הכנסת ומבקר המדינה.

צחוק מתקציב המדינה

בצורה זו הופכת קרן ספיר את תקציב המדינה לבדיחה.

מסתבר כי מלבד מה שמאשרת הכנסת לשר־האוצר להוציא, עומדים לרשותו כספים בסכומים של מאות מיליוני ל״י, אותם הוא רשאי להוציא כרצונו. במדינה שהעומדים בראשה מתרצים כל מחדל סוציאלי וכלכלי שלהם בחוסר כספים, שבה אין אף פעם כסף לשיכון לזוגות צעירים, לפינוי תושבי משכנות עוני, לתמיכה במשפחות מרובות ילדים ולטיפוח ילדים משכבות נחשלות — מסתבר פתאום שיש מאות מיליוני ל״י ששר־האוצר יכול לשחק בהם כרצונו.

לא רק זה — קרן ספיר שמה גם לצחוק את כל הנסיונות המוניטאריים לבלום ולבטל תופעות שליליות במשק הישראלי. אם כדי לעצור את האינפלציה הדוהרת מורה בנק ישראל להגביל את נזילות הבנקים והממשלה מקצצת בתקציבים חיוניים — הרי באותה שעה יכול ספיר להזרים אל המשק עשרות מיליוני לירות, ללא כל פיקוח מוניטארי, שישימו לאל את כל הנסיונות הנעשים על־ידי המוסדות המוניטאריים המוסמכים.

שר־האוצר ודובריו עושים מאמצים נואשים כדי להקטין כלפי חוץ את מעורבתו האישית של ספיר בקרן הנושאת את שמו. נאמר כל הזמן, כי צוות בסוכנות היהודית, בראשותו של ח״כ עדי יפה, הוא המטפל בקרן וכי ספיר מהווה רק שדכן בין התורמים לנתרמים. ספיר עצמו טען השבוע בטלוויזיה כי מעולם לא קיבל כל צ׳ק כתרומה לקרן.

מערכת תירוצים וטישטוש זו מסתמכת כנראה על זכרונו הקצר של הציבור. שכן ב־6 ביוני 1972, היה זה דוברו של שר־האוצר עצמו, שהוציא הודעה רשמית בה נמסר על החוזה שחתם שר־האוצר פנחס ספיר בלשכתו בירושלים עם משפחת איל־המלונות יקותיאל פדרמן. לפי החוזה, כפי שפורסם בהודעת דובר האוצר, התחייבה קבוצת פדרמן לתרום 7 מיליון ל״י תוך שבע שנים למילגות ולבניית מעונות לסטודנטים באוניברסיטאות בירושלים ובחיפה. באותו מעמד נמסר לספיר צ׳ק ראשון על סכום של מיליון ל״י. פדרמן הדגיש, לדברי ההודעה, באותה הזדמנות, את חלקו הרב של פנחס ספיר בבניין הארץ.

כך שכל הסיפור כאילו ספיר אינו אלא שדכן הוא בגדר מתיחה. ספיר, שאין איש הקשור במידה זו או אחרת לפעילות הכלכלית בארץ שאינו תלוי בחסדיו וברצונו הטוב, דומה במקרה זה לסנדק המגיש למיליונרים החדשים של ישראל הצעות שאין הם יכולים לדחותן.

התחרות במשרדי הממשלה

אחת השאלות המתעוררות סביב פעילותה הענפה של קרן ספיר מתייחסת לספיר עצמו. לשם מה הוא צריך את זה?

אין שאלה יותר תמימה מזו.

רק לפני שבועות מיספר נתן פנחס ספיר דוגמא מוחשית ביותר לכוחו הפוליטי ולהשפעה האדירה שהוא מרכז בידיו. היה זה כאשר עמדה לדיון בחירת מועמד מפלגת העבודה לנשיאות. מול מועמדותו של יצחק נבון, שנהנה מתמיכה רחבה ביותר בכל שדרות העם, ניצב מועמדו של פנחס ספיר, אפרים קצ׳לסקי, שהוצג ברגע האחרון.

תוך מספר שעות התגייסו אנשי הגוש התל־אביבי, תומכיו העיוורים של פנחס ספיר, כדי לגייס רוב למועמדותו של קצ׳לסקי במרכז המיפלגה. הם היו רק צריכים להרים טלפון לכל אחד מחברי המרכז, כדי לאסוף בקלות את הרוב הדרוש, ולשכנע אפילו תומכים מוצהרים של נבון להצביע בעד מועמדו של ספיר.

זוהי דוגמא שולית בלבד כיצד מנצל ספיר את הכוח האדיר שהוא מרכז בידיו, בין השאר בזכות קרן ספיר. מאחר שהוא האיש הקובע לאילו מטרות יוזרמו כספי קרן ספיר, יודע כל מזכיר מועצת פועלים וכל ראש מועצה מקומית בארץ, כי אם הוא רוצה שספיר יזרים כספים לבניית בית־ספר או מירפאה בעיירתו, מחוץ למיסגרת התקציב, הוא חייב למלא את רצונו בתחומים אחרים, כמו בחירת הנשיא, למשל.

אומנם קיימים בישראל משרדים ממשלתיים לבריאות, סעד וחינוך, אך לעומדים בראשם יש קני־מידה שונים משל ספיר לחיוניות הקמתם של מוסדות שונים במקומות שונים. סביר כי קני־מידה אלה יהיו אובייקטיביים יותר מאשר אלו של פנחס ספיר. משום כך יודע כל עסקן מקומי שאם הוא רוצה להשיג כספים ולהקים מוסדות מחוץ למיסגרת המישרדים הממלכתיים ותקציב המדינה — הוא יכול לעשות זאת באמצעות קרן ספיר.

כך, למשל, ביקש ראש־עיריית כפר־סבא, זאב גלר, לאסוף תרומות להקמת מרכז קהילתי בעירו. הוא הודיע כי התרומות תינתנה להקמת המרכז באמצעות קרן ספיר. וראה זה פלא: תוך זמן קצר נאספו 2 מיליון לירות. בראש הוועדה היוזמת למרכז הקהילתי התייצבו אישים כמו מיכאל צור (יו״ר מועצת המנהלים של צים, בית־הזיקוק והחברה לישראל ולשעבר נאמנו של ספיר במשרד המסחר־והתעשיה; ישראל פולאק (בעל רשת מפעלי הטקסטיל פולגת אשר עמדה בסכנת התמוטטות לפני שנים אחדות וניצלה הודות להוראת שר־האוצר כי המדינה תשקיע כמה מיליוני לירות במפעלים); דוד קלדרון (מנהל בנק החקלאות ונאמן הכספים של ספיר); אברהם שפירא (מנהל מפעל שטיחי קיסריה); וסם רוטברג לשעבר שותפו של מאיר לנסקי, שעשה כספו בתעשיית הוויסקי בתקופת היובש בארה״ב, (כיום יושב־ראש מפעל איגרות הפיתוח) ומשה בנו גיטר (כיום מראשי בנק דיסקונט, לשעבר עולה מארגנטינה שנקלע לקשיים כספיים בהקמת מלון אכדיה, נחלץ על־ידי ספיר שעזר לפדרמן לקנות את המלון ולהוציא את גיטר שותפו מן הבוץ).

מדוע אצו אישים אלו לעמוד בראש ההתרמות למרכז הקהילתי הזה בכפר־סבא? האם משום רגישותם לחלכאים ונדכאים, או אולי מפני שהוא נושא את שמם של טבועי הצוללת דקר למשל?

הסיבה היא הרבה יותר פשוטה: המרכז, השואב את כספו מקרן ספיר, נקרא על שמה של אשתו המנוחה, שושנה ספיר. קל לתאר את הרעש שהיה נוצר אילו היה נודע כי משרד הסעד, למשל, מקים מוסד על שם חבר ממשלה או רעייתו המנוחה. אבל לקרן שאינה כפופה לביקורת — מותר הכול.

עסקן המיפלגה מנהל את הקרן

בשעתו, כעת שהקרן, שראשיתה נעוצה עוד ב־1967, החלה לפעול בהיקף רחב, נעשה נסיון להקים ועדה מנהלת של הקרן. חברי הוועדה היו דניאל רקנטי, מבלי בנק דיסקונט, יוסף פקר, מרק מושביץ׳ ושמעון אלמן, מבעלי אמקור. חברי הוועדה הרכיבו רשימה של 150 איש בישראל מהם ניתן לגבות תרומות לקרן, ואכן — הם תרמו.

באותה תקופה, בראשית שנת 1971, היה מרכז פעולות הקרן עוזי רסקין. באפריל 1971, כאשר החלה הקרן לפעול בהיקף מלא, כבר אספה התחייבויות לתרומות מ־25 תורמים על סך של 90 מיליון ל״י. משרדי הקרן היו אז במשרדו של עוזי רסקין — מי שהיה קודם מנהל לשכתו של פנחס ספיר — בחברת כלל. כאשר פרש רסקין מכלל ועבר לחברת ישראלום, עברה הנהלת הקרן לידי ח״כ עדי יפה, לשעבר יועצו המדיני של לוי אשכול.

הנסיון להציג את יפה כמי שמנהל צוות קטן של עובדים — בראשם עומדים דובר האוצר לשעבר, משה פלבר ועוזרו הכלכלי לשעבר של ספיר, מיכה אבנימלך — במשרדי הסוכנות היהודית — הוא נסיון נוסף להולכת שולל. כי עדי יפה ממלא כיום תפקיד בכיר במנגנון מפלגת העבודה, ואת רוב זמנו הוא מבלה במשרדי מיפלגת העבודה ברחוב הירקון בתל־אביב.

כאשר אדם כזה, המרכז בידיו את ההתרמות בסכומים של מאות מיליוני ל״י, הוא אדם המזוהה באופן ישיר עם מנגנון המיפלגה השלטת — איזו מניעה קיימת שהוא יערוך גם מגבית מפלגתית בצד המגבית של קרן ספיר ל„צרכים ממלכתיים״?

זאת ועוד: היעדר כל פיקוח על קרן ספיר, מאפשר ניצול לרעה של כספיה והפקת רווחים למטרות שונות. אפשרי מצב בו תורם מסויים מוסר, למשל, בידי עדי יפה, סכום של עשרה מיליון דולאר לקרן ספיר, לבניית בית־חולים על שם סבתו. עדי יפה יעביר את כל סכום התרומה למטרה לה נועדה, לשביעות רצונו המליאה של האיש. אלא שבדרך, בין התורם למוסד, יעברו עשרת מיליון הדולארים דרך בנק מסויים, שם „ינוחו״ כמה חודשים בחשבון סגור, וישאו פירות בצורת ריבית? מי נהנה מריבית זו? מי ערב שהריבית לא תנוצל למטרות מיפלגתיות או אחרות?

למה מחתרת?

יתכן שההוכחה המרשיעה ביותר לפסול בעצם קיומה של קרן ספיר היא החשאיות האופפת אותה.

אם המיפעל הוא כל כך חיובי וכל כך הומאני ויפה עד שיש להתפאר בו ולרשום את העוסקים בו בספר הזהב, מדוע נעשית פעילותה של הקרן במחתרת, בסודיות ובמחשכים?

בדרך כלל מקובל לחשוב כי המניע העיקרי לפילנטרופיה הוא רצונו של התורם להאדיר את שמו או שם קרוביו. אם מישהו תורם סכומים נכבדים למיפעל ציבורי, רק טבעי הוא שהוא רוצה שהדבר יפורסם.

והנה מסתבר כי כל התורמים לקרן ספיר מעדיפים להישאר אלמוניים ולתרום בחשאי, בניגוד לחוקי היסוד המקובלים של הפילנטרופיה. מדוע הסודיות הזאת?

נראה שהתשובה היחידה לשאלות אלה היא שעצם אופיה של קרן ספיר, היא המכתיבה לה את חשאיותה. התורמים, היודעים יותר טוב מכל אחד אחר מדוע הם תורמים מיליונים לקרן, מעדיפים שלא להתפאר בכך ולהישאר חסויים.

גם פנחס ספיר עצמו אינו ידוע כאיש צנוע דווקא. כל פעם שהוא יוצא לסיבוב מגביות ומצליח לגייס סכומים נכבדים, תוקעים כל שופרות הפירסומת על הישגיו ברבים. והנה, בכל הנוגע לקרן ספיר, נתקף לפתע פנחס ספיר בהתקפה של צניעות. הוא מנער את חוצנו ממנה ואינו מייחס לעצמו כל תפקיד מרכזי בה, למרות חשיבותה המוצהרת.

יש לספיר סיבה טובה לכך. זו הסיבה העוברת כחוט השני בין פרשת קרן ספיר לפרשת ווטרגייט האמריקאית: כל פעילות הנעשית במחתרת ובסודיות בידי ראשי המימשל, היא פעילות שנועדה להסתיר את עקיפת החוק ומוסדות המימשל הדמוקראטיים ויש בה שימוש לרעה בכוח השרה.

זו הסיבה שרק ועדת־חקירה בלתי תלויה תוכל לחקור את שערוריית קרן ספיר ואת כל הכרוך בה, כדי לחסל את הפנקסנות הכפולה בכספי המדינה.

רשימת התורמים

רשימת התורמים לקרן ספיר, מקרב בעלי ההון הישראליים, מצביעה על כך שכולם נהנו בעבר, מעזרתו, תמיכתו וסיועו של שר־האוצר פינחס ספיר. עובדה זו כשלעצמה מעידה שכאשר פינחס ספיר פונה אל אנשים אלה בבקשת תרומה — הרי זוהי הצעה שאיש מהם אינו יכול לסרב לה או לדחות אותה. ואלה הם האישים הבולטים ברשימת 150 התורמים של הקרן:

מרידור

● יעקב מרידור, איל ספנות, מבעליה של החברה הימית להובלת פרי, תרם עד כה לקרן ספיר 23 מיליון ל״י. מרידור, שרכושו נאמד כיום ב־750 מיליון דולר, חייב את הצלחתו לממשלת ישראל. אחרי שבראשית דרכו נכשל במיפעל הבשר שלו אינקודה באריתריה, רכשה ממנו הממשלה את המיפעל בתנאים פנטסטיים שאיפשרו לו לעמוד על רגליו, להתפשט ולהקים את האימפריה הימית שלו.

● שאול אייזנברג, איל הון בינלאומי, בעל מספנות ביפאן, שהקים את ביתו בסביון. אייזנברג תרם עד כה לקרן ספיר כ־10 מיליון ל״י. גם הוא חייב תודה רבה לספיר, שהעביר בשעתו בכנסת חוק מיוחד הקרוי „חוק אייזנברג״ והפוטר אילי הון כמותו לחלוטין מתשלומי מס הכנסה בגין עסקיהם בחו״ל. חוק מעין זה שווה לאייזנברג הון עתק. חלק מזה הוא מחזיר בצורת תרומות לקרן ספיר.

מושביץ

● מרק מושביץ, נשיא התאחדות התעשיינים ובעליו של קונצרן עלית, חייב את עיקר עושרו לפנחס ספיר ולמדיניותו שהטילה מכסים גבוהים על יבוא קפה נמס לישראל, בצורה שאיפשרה למיפעלי הקפה של עלית להגיע לרווחים של שליש ממחיר הקפה לצרכן. מושביץ נמנה עם ראשי התורמים לקרן ספיר, בסכומים בלתי ידועים.

● יקותיאל פדרמן, איל מלונות, תרם לקרן ספיר כ־7 מיליון ל״י. פדרמן השולט על רשת מלונות דן ומלונות נוספים בכמה מדינות אפריקה, נחלץ על־ידי פנחס ספיר כאשר הודח מתפקידיו בהנהלת המלון בידי שותפיו האמריקאיים, אחרי שהוציא כספים מחברת המלונות לחברותיו הפרטיות. ספיר סייע אז לפדרמן לממן את רכישת חלקם של האמריקאים במלונות והוא חזר והשתלט עליהם.

רקנטי

● דניאל רקנטי, — בנקאי, מבעלי בנק דיסקונט, שצמח מבנק קטן לאימפריה פיננסית אדירה, לא מעט בזכות העובדה שבמשך שנים רבות הופקדו כספי האוצר בבנק זה. רקנטי, שהיה מבעליה של חברת הספנות אל־ים, שנקלעה לקשיים כספיים, נעזר בזמנו באוצר כדי להיחלץ מהסתבכות. הוא מראשי המתרימים לקרן ותורם סכומים נכבדים.

● גרשון רוזוב, בעל קונצרן לייצור גרבי ניילון גיבור, תרם 7 מיליון ל״י. בכל שנות קיומם קיבלו מפעלי גיבור תמריצי יצוא מן האוצר מעבר למה שהיה מגיע להם, קיבלו מימון בניגוד לחוק מקרנות משרדי הממשלה, ואיפשרו לרוזוב להגיע לרווחים של 50 מיליון ל״י תוך שנים ספורות.

● הקבלן אריה פילץ, שהפך לאחד מראשי הבונים בישראל, ושהיה בשעתו אחד הנאשמים בתיק אירס״ו עם עוד שלושה בעלי בתי־קפה ומלון, תרם כשלושה מיליון ל״י לקרן ספיר.

● הקבלן אהרון רובינשטיין, העובד בשיתוף פעולה הדוק עם שיכון עובדים בהנהלתו של אברהם עופר, יד ימינו של פנחס ספיר, תרם לקרן ספיר כמיליון ל״י. לאחרונה רכש רובינשטיין מחברת בתי ארלוזורוב של מפא״י מגרשים יקרים בלב תל־אביב.

● יוסף פקר, איל פחי הפלדה. בשעתו היה בעליו של מפעל קטן לעירגול פחי פלדה בכפר־סבא. אחרי שהוטלו מכסים גבוהים על יבוא פחים כאלה, שיגשג מפעלו והוא התעשר והתרחב. תרומה בגובה בלתי ידוע.

שובינסקי

● יצחק שובינסקי, בשעתו איל־מכוניות, שבסיועו של פנחס ספיר הקים את אימפרית אוטוקארס, תרם 100 או 200 אלף ל״י לקרן ספיר, מכספי אוטוקארס, כפי שהתברר בחקירת ועדת הכלכלה של הכנסת. חלק מכסף זה זרם באמצעות בית ברל למיפלגת העבודה. כתוצאה מכך נאלץ משלם המיסים הישראלי לממן מכיסו את התרומות לקרן ספיר.

רקנאטי רכש את ממלכת הכט באירופה

תעשיין הכט
אימפריה אחת פחות

הרי רקנאטי, אחד משלושת האחים רקנאטי שהקימו את האימפריה של **בנק דיסקונט**, ביצע לאחרונה זינוק־ענק ב־אירופה.

הרי היה אחראי כל השנים על הסקציה האירופית של **דיסקונט**, שלט על **אוברסיז דיסקונט בנק** בז׳נבה. לפני שלוש שנים פרץ קרע בין הרי לאחיו *, בעיקר בגלל מדיניות ניהול קונצרן ה־ימאות של דיסקונט, **אל־ים**. הרי עזב את ממלכת דיסקונט, הקים ממלכה חדשה משלו בשם **ראליי בראדרס**, בעלת השקעות נרחבות באירופה, שכללה בין היתר גם בנק בלוצרן.

לפני כשנה נכנס איל־הכספים היהודי־אנגלי ג׳ימי גולדשמידט כשותף לבנק ה־זה. גולדשמידט התפרסם בהשתלטויות על קונצרנים תעשייתיים באנגליה, ידוע בדינמיות שלו, בעוד הרי רקנאטי מפורסם באוסף דברי האמנות שלו.

השותפות החדשה יצאה בתוכנית מהפכנית ונועזת: השתלטות על אותו חלק של התחבורה הפנימית באירופה, המתנהל בנהרות הגדולים.

בשלב ראשון קנתה **ראליי** את האימפריה הימית של **נפטון** — ממלכת הספנות בנהרות במרכז אירופה של משפחת ד״ר ראובן הכט, בעל ממגורות דגון ב־חיפה.

מבסיס איתן זה החלה **ראליי** לרכוש חברות ספנות נוספות בסיטונות, ונראה כי לא ירחק היום ולהרי רקנאטי תהיה אימפריה ימית חדשה משלו, לא קטנה מאל־ים של אחיו.

* ביניהם מוכר ביותר בארץ דני, הבוס של הקונצרן בישראל.

ישראלים עושים עסקים בוויאט־נאם

כמה עשרות ישראלים, שהופיעו לאחרונה בדרום־ויאט־נאם, פושטים על מחנות הצבא האמריקני, קונים עודפי ציוד. חלק מישראלים אלה עשה בשעתו כסף רב ב־רכישות ציוד נאטו בגרמניה.

לישראלים קל יותר לעשות עיסקות ב־וויאט־נאם מאשר לנציגים אחרים, בגלל האהדה הטבעית לישראל של הדרום־ויאט־נאמים ושל אנשי הצבא האמריקני.

עיקרו של הציוד הניקנה מיועד למכירה למדינות אחרות, לא דווקא לישראל, אם כי נראה שסוגים מסויימים של מתכות, כמו נחושת וברזל, יגיעו לארץ.

הבורסה

איפה הנסיך?

הבורסה התל־אביבית דומה בימים אלה ליפהפייה הנרדמת, הממתינה לנשיקתו של הנסיך שתעורר אותה מתרדמתה הממושכת. אם לא יופיע הנסיך, ומהר, צפויים כל פעיליה של היפהפייה הנמה למות משיעמום.

מאז חודש ינואר, ירדו שערי המניות בבורסה בשליש בערך. באפריל נעצרה הירידה, והיציבות נתמשכה גם לתוך מאי. הרושם הוא כי כל אלה שנאלצו למכור סחורה שהיתה ברשותם בכל מחיר, כבר עשו זאת, ואין לצפות עתה ללחץ חדש על המחירים.

הסיבה העיקרית למכירות הכבדות היתה צימצום האשראי החמור על־ידי בנק־ישראל, שאילץ את הבנקים לצמצם את האשראי ללקוחותיהם. מעריכים כי כחצי מיליארד ל״י הוחזרו לבנקים על־ידי הלקוחות, במסגרת צימצום זה. מובן שהלקוחות נאלצו למכור לשם כך את המניות שבידיהם, גרמו בזאת לירידת השערים.

סיבה נוספת לתרדמה הכללית: תקופת פירסום המאזנים וחלוקת ההטבות השונות נסתיימה, ועתה אין עוד ציפיות להתרחשויות מעניינות בתחום המניות. התוצאה: הפעילות היחידה בבורסה נותרה בתחום איגרות־החוב. בציפייה למדד יוקר־המחייה של אפריל, שיפורסם ב־15 למאי, ושיכלול עלייה ניכרת לעומת מדד החודש שלפניו, עלו שערי כמעט כל הניירות הצמודים למדד.

השינויים בסידרי המסחר שמנהיג בימים אלה מנהל הבורסה ד״ר זאב אוטנזוסר ישפיעו רק במעט על התרדמה הכללית. הבורסה זקוקה כיום למהפיכה, לא לייעול שיטות.

עיקרה של מהפיכה זו חייב להיות — סילוק הבנקים מייצוגם בבורסה. איסור זה קיים בכל העולם — מלבד בישראל, בה מהווים דווקא הבנקים את הכוח העיקרי בבורסה: הם הסוחרים העיקריים — גם בניירות־ערך של עצמם, וגם בייצוג לקוחותיהם — באותם ניירות עצמם. ישיבה זו משני צידי הגדר, כשהם מייצגים אינטרסים מנוגדים, איננה יכולה להיות סימפטית. לפחות, לא למשקיע הקטן.

אכזבה למשקיעים ב„בית־הרכב"

חברת בית־הרכב, המפעילה את החניון במרתף מגדל־שלום התל־אביבי, גרמה השנה שוב אכזבה קשה לציבור בעלי ה־מניות שלה — אכזבה שיש בה לקח ל־משקיעים בבורסה.

רווחי החברה גדלו ב־1972 ל־359 אלף דולר, לעומת 292 אלף דולר ב־1971 — דהיינו גידול של 20 אחוז. הרווחים ב־1972 הסתכמו בשישה אחוז מהון המניות. רק לאחר שצירפה לרווח דהשנה גם את עודפי הרווחים שלא חולקו משנים קודמות, הצליחה החברה לשלם לבעלי ה־מניות דיבידנד של שמונה אחוז. בהשוואה לשיעור הריבית המקובל כיום בשוק, ב־גובה 20 אחוז — פירוש הדבר שהציבור שהשקיע במניות החברה הפסיד למעשה על השקעתו.

איך הצליחה בית־הרכב לצבור רווחים כה צנועים? במשך רוב שעות היום, סתומות שלוש קומות החניון כמעט במ־לואן במכוניות חונות. מחיר החנייה עלה משישים אגורות לשעה לשלוש ל״י. מה קרה אם כן?

התשובה מורכבת מכמה חלקים:

- גידול בהוצאות.
- רוב מניות החברה, מלבד אלה ש־בידי הציבור, נמצאות בידי קונצרן האחים מאיר. בגלל קשרים אלה, הילוותה בית־הרכב לחברה אחרת של האחים מאיר 700 אלף ל״י בריבית של 14 אחוז, וללא הצמדה. ברור שאילו היתה ההלוואה נושאת ריבית מיסחרית מקובלת, היו רווחיהם של בעלי המניות של בית־הרכב גדלים.
- בית־הרכב מספקת חנייה חינם ל־קונים בכל־בו שלום, וחנייה בתנאים מיוחדים לעובדי קונצרן האחים מאיר, שמשרדיו במגדל־שלום. נתונים על עיסקות אלה לא מופיעים במאזן, וניתן רק לנסות לנחש את השפעתן על רווחי בית־הרכב.

אנשי בית־הרכב עצמם מסבירים את הרווחיות הנמוכה בכך שחניון „זה לא עסק, אלא שירות." השאלה היא, מדוע צריך הציבור, שקנה מניות בבית־הרכב, לתרום, במהלך שירות זה, הטבות נוספות לקונצרן שמכר לו את המניות.

בית־הרכב היא חברה קטנה, שכמות המניות שלה שבידי הציבור איננה מכרעת.

מיליונר מאיר
לאן הולכים הרווחים?

אולם המסקנה מהתמונה, שנוצרה בה לאחרונה, יפה גם לכלל פעילות החברות שפנו לציבור לרכוש מידיהן מניות: בהתנגשות אינטרסים בין טובת בעלי חברה כזו, לבין טובתו של הציבור שרכש בה מניות — לא תמיד טובת הציבור יוצאת נשכרת.

הרוסים מסכנים את יצוא היהלומים הישראלי?

קיימת סכנה שישראל תאבד את יפן כלקוחה העיקרית שלה ליצוא היהלומים הישראלי, בגלל תחרות רוסית.

חברת־בת של הקונצרן היפני קאו־סאקי חתמה לאחרונה חוזה עם החברה הרוסית ליצוא מתכות ותכשיטים, ל־פיו תייבא ישירות יהלומים ליפן.

זו הפעם הראשונה שיפן מייבאת יה־לומים שלא באמצעות סינדיקט היהלו־מים הלונדוני, המאגד את מרבית יצרני היהלומים במערב. ברית־המועצות היא כיום יצרן היהלומים השני בגודלו בעו־לם, אחרי דרום־אפריקה.

החוזה הראשון, שנחתם לשנת 1973, הוא בכמות של כ־10 מיליון דולר, וה־כמויות תגדלנה מדי שנה. אם תלכנה חברות יפניות נוספות בעקבות הראשונה, מהווה הדבר איום על היצוא הישראלי לארץ השמש העולה, המסתכם כיום ב־עשרה מיליון דולר לחודש.

במדינה

העם

בולוניה יוק!

ממשלת ישראל ניסתה להשתיק את הדי ועידת בולוניה

כל פעם שאיזה פקיד זוטר בממשלת מצריים משמיע איום מלחמה על ישראל, מוזעקים כל שופרות התיקשורת הממלכ־תיים בישראל כדי להגביר את התהודה של הנאום וליצור אווירה של ערב מלחמה. כל איום כזה, המושמע בדרך כלל לתיצ־רוכת פנימית, משמש הוכחה ניצחת בידי ממשלת ישראל כי „אין עם מי לדבר." גם כאשר נשמעת מפי איזה שהוא מנהיג ערבי הצהרה מתונה, או הכרזה שניתן לפרשה כהבעת נכונות לשלום עם ישראל, מגוייסים שוב כל אמצעי התיקשורת. הפעם כדי להשתיק.

הוכחה חותכת לכך, ניתנה השבוע, ב־כיסוי שנתנו אמצעי התיקשורת הממלכ־תיים לועידת בולוניה.

קללת בלעם. ערב הועידה, כאשר גם משתתפיה העריכו בזהירות מרובה את סיכויי ההידברות הגלויים בה בין יש־ראליים לערבים, היו שידורי ישראל ערוכים ומוכנים כדי להעביר להמוני בית־ישראל את סיפור כישלונה של הועידה.

כתב שידורי ישראל, דודו ויזר, ראיין טלפונית את אורי אבנרי, בשורה של שאלות מודרכות ומוכתבות מראש, שנו־עדו להציג את המשתתפים הישראלים ב־ועידה כמשתפי־פעולה עם אירגוני הטי־רור. למחרת, בשידור יומן השבוע הפופולארי, תוכנן מישדר מיוחד על אי־רועי הועידה, מתוך הנחה שניתן יהיה לבשר בו על כישלונה.

והנה, להפתעת הכל, התגלגלו הדברים בצורה שונה מכפי המצופה. שידורו של העתונאי אמנון קפליוק מבולוניה על פתיחת הועידה, היה שיר מלא התלהבות ליחסים שנוצרו בה ולדברים שנאמרו בה.

הדבר הדהים את צמרת השילטון ביש־ראל. מיד ניתנה הוראה בדרג ממשלתי לעורכי החדשות בשידורי ישראל להפסיק לדווח על ועידת בולוניה. בשידור החוזר של יומן השבוע במוצאי־שבת האחרונה, היה הקטע על ועידת בולוניה, הקטע ה־יחיד שנמחק ולא שודר. מצהרי יום השבת ועד לסיום ועידת בולוניה, לא היתה הועידה עוד קיימת לגבי אמצעי התיק־שורת הממלכתיים של ישראל.

למרות שכל עתוני ישראל מצאו לנכון לדווח על המאורעות בועידה בכותרות גדולות בעמודי החדשות שלהם, הרי לגבי שידורי ישראל היתה בולוניה יוק.

„הועידה תתפוצץ". לא היה זה מקרה. למחרת השידור האוהד על הועידה, הופיע דבר, ביטאון המיפלגה השלטת, במאמר ראשי, שכלל ביקורת חריפה ביותר על שידורי ישראל.

„הפעם הגדיל לעשות קול ישראל," כתב דבר, „שהביא מן הועידה סיקור ישיר מפי כתב שהוא עצמו שייך לחוגים המייצגים רק את עצמם. אותו שידור של הרדיו הממלכתי שלנו העלה על נס את נאומו של מוחי־א־דין בשל נימתו ,ההו־מאנית׳ ו,הריאליזם׳ שבו."

המרצע יצא מן השק. היה ברור שה־מציאות הטופחת על פניהם של מעצבי המדיניות הישראלית הוציאה אותם מכליהם. העובדה שיש מנהיגים ערבים בדרג בכיר המוכנים לקרוא בפומבי לחבריהם ולעמיהם להכיר בזכות קיומה של ישראל, פשוט לא תאמה את התמונה הכוזבת שממשלת ישראל מנסה לצייר לאזרחיה, כאילו רוצים כל הערבים אך ורק בהש־מדתה והכחדתה של ישראל.

עד כמה היה מבצע שטיפת מוח זה שהוכן לגבי ועידת בולוניה מתוכנן מראש, הוכיח מאמר נוסף שפורסם בדבר ביום בו ננעלה הועידה. אחרי שהיה ברור לכל דבר הצלחתה הבלתי משוערת של ה־ועידה, דיווח דבר לקוראיו כי „אין זה מן הנמנע שהועידה תתפוצץ כבר בשלב הראשון של דיוניה בשל התנגשויות עק־רוניות בין מחייבי קיומה של ישראל לבין שולליה. קשה גם לשער כיצד יצליחו מארגני הועידה להניע את הישראלים ואת הערבים לחתום על הצהרה משותפת."

עורכי דבר אפילו לא טרחו להוציא מאמר מוכן זה מעתונם, כשהדיווחים מ־הועידה כבר סתרו במפורש תחזית קודרת זו, ששיקפה יותר מכל את תסביכי הרדיפה של אלה המחפשים מסביבם רק משמידים ועורכי פוגרומים.

מוטי הוד ניצח את מלחמת ההתשה נגד הערבים

ויוצא למלחמת התשה

חדשה - נגד יהודים

נשר בלי כנפיים

בני מצדיע מפקדו החדש של חיל־האוויר, האלוף בנימין פלד, מצדיע לפיקודיו ה־חולפים על פניו במיסדר הצדעה חגיגי.

הפסטיבל החגיגי שנערך ברחבי המדינה בשבועיים האחרונים איים להאפיל ולהעמיד בצל את חגיגות הכ״ה למדינת־ישראל. היה זה פסטיבל הפרידה למפקד היוצא של חיל־האויר, האלוף מרדכי („מוטי״) הוד, שנחוג בשורה ארוכה של מסיבות פרידה, טכסים, מאמרי הערכה, נאומי שבח והודיה וראיונות אינסופיים בכל אמצעי התיקשורת. נדמה היה שמעולם לא צויינה פרידת קצין בכיר מצה״ל בג׳סטות פרידה כה נרגשות ואו־הדות כשם שזכה להן מוטי הוד, שפקד במשך שבע השנים האחרונות על חיל־האויר.

במידה רבה באו לידי ביטוי בפסטיבל מוטי הוד ההערכה וההתפעלות של רבים מעוצמתה, יכולתה והישגיה של הזרוע האוירית של צה״ל, שהכריעה באופן בלתי צפוי את גורל מלחמת ששת־הימים בשעות הראשונות שלה, מילאה תפקיד מכריע בסיום מלחמת־ההתשה והחזרת הפסקת־האש לכנה ומהווה כיום את עיקר כוח ההתרעה הצבאי של מדינת־ישראל. מוטי, הצבר מדגניה בן ה־47, שפקד על חיל־האויר בתקופותיו הקשות והמפוארות ביותר, קצר עם פרישתו מצה״ל את קציר התהילה של חיל־האויר. אולם מי שסבר אדם מסוגו, שמרבית חייו היה קשור ל־התפתחות הזרוע האוירית של ישראל, לחפש את עתידו בתחום זה. מוטי, הנראה

החלפת פיקוד חילופי המפק־דים בחיל־האוויר משתקפים באקט סמלי זה של העברת דגל החיל, מהמפקד היוצא, למפקד החדש, בפוזה המזכירה במיקצת את הנפת הדגל האמריקאי באיבו ג׳ימה.

ברטה בוכה רעייתו של מפקד חיל־האוויר החדש, ברטה פלד, שהיא כבר סבתא לנכד, אינה מצליחה להתגבר על רגשותיה, מוחה דמעות מעיניה בטקס בו מועבר הפיקוד על חיל־האוויר לידי בעלה.

מבט אחרון לעבר פיקודיו בחיל־האוויר מעיף האלוף מוטי הוד כש־הוא מפנה ראשו על המסלול, בתום מיסדר הפרידה שנערך לו. ממסלול זה המריא האלוף הוד לנהל את „מלחמות היהודים״ בחייו האזרחיים.

שבכך בא אל סיומו פרק המלחמות בחייו של הצבר המצטנע והוא הגיע אל המנוחה והנחלה, טעה טעות מרה. באותה מידה שפסטיבל מוטי הוד ציין את סיומן של מלחמותיו הצבאיות, כך הוא בישר את תחילתן של מלחמותיו האזרחיות.

האיש שיצא ממלחמות ששת־הימים וה־התשה עטור בזרי המנצחים, פתח עוד בטרם השתחרר באחת המלחמות הקשות והמרתקות ביותר הנטושות כיום בחזית הפנימית של מדינת־ישראל: המלחמה על התעשיה האוירית.

המטרה: כיבוש התעשייה האווירית

התעשיה האוירית, חברה בע״מ שכל מניותיה מופקדות בידי הממשלה היא כיום אחד המיפעלים האדירים ביותר של המשק הישראלי. יחד עם חברות הבת שלה היא מהווה כיום קונצרן רב מימדים, המעסיק כ־14 אלף עובדים ושמחזור ה־כספים השנתי שלו מסתכם במאות מיליוני לירות. מיפעלי החברה שהתפתחו בשנים האחרונות בקצב מדהים, והפכו אותה לגורם בעל מישקל גם בקנה־מידה בינ־לאומי, תופסים מקום מרכזי נכבד במשק התעשייתי האזרחי והצבאי של מדינת ישראל.

מבחינה פורמלית נמצאת השליטה על התעשיה האוירית בידי מועצת מנהלים, המורכבת מנציגי הציבור ומנציגי משרדי הביטחון, האוצר והמיסחר והתעשיה. מ־בחינה מעשית היא נשלטת, כאימפריה נפרדת, על־ידי משרד־הביטחון.

כאשר התקרבה שעתו של מוטי הוד לפרוש מחיל־האויר ולסיים את הקאריירה הצבאית שלו, היה זה רק טבעי לגבי צעיר מ־47 שנותיו, הציב לעצמו עוד חודשים רבים לפני פרישתו מטרה ברורה ומוגדרת היטב: כיבוש התעשיה האוירית.

מסיבות רבות סבר מוטי כי יש לו עדיין מה לתרום להתעצמות ופיתוח התעופה בישראל, האמין כי על סמך הישגיו ו־כישוריו, הוא ראוי ומתאים לקבל על עצמו אחרי פרישתו מצה״ל תפקיד מינ־הלי בכיר בתעשיה האוירית, בו יוכל להשפיע על מדיניות החברה, לעצב את אופיה ולקבוע את יעדיה.

בפשטות של פלח ובדוגריות של צבר, שהן מתכונותיו הבולטות ביותר של מוטי הוד — פתח בשיטתיות ובהתמדה בהס־תערות לעבר היעד שהציב לעצמו. אלא שתוך זמן קצר טפחה המציאות על פניו. הסתבר לו כי קל לאין שיעור להשמיד את חיל־האויר המצרי תוך שלוש שעות, מאשר להכניע את שליטי התעשיה ה־אוירית בישראל. ואם ניצח — כמובן בעזרתם של טייסי ומטוסי חיל־האויר ב־מלחמת ההתשה נגד הערבים — הוא עלול לנחול מפלה מוחצת במלחמת ההתשה המתנהלת בינו לבין היהודים.

הסיבה לכך היא פשוטה: השילטון ב־תעשיה האוירית בישראל הוא אחד מ־מוקדי הכוח של המדינה. איש מהמחזיקים בו כיום אינו מוכן לוותר עליו. איש אינו מוכן לפנות את מקומו למפקד היוצא של חיל־האויר רק בגלל ההילה הצבאית ה־מרחפת מעל ראשו. מלבד מנכ״ל התעשיה האוירית, אל שוימר, שהוא גם מקימה והרוח החיה של תעשיה זו, נוצרה הת־נגדות נמרצת למינויו של מוטי הוד לתפקיד מינהלי בכיר בתעשיה האוירית, הן בצמרת מישרד־הביטחון, מצד צבי („צ׳רה״) צור, עוזרו של שר־הביטחון, והן במועצת המנהלים של התעשיה, ב־ראשה עומד עורך־הדין מיכאל („מייק״) פירון.

לא רוצה דבר אחר

התכן שאם היה מדובר באדם אחר, היה הסיפור נגמר בזה. הוא היה נוכח שקיימת התנגדות לרצונותיו והיה מחפש את עתידו באפיק אחר. אלא שמוטי הוד קורץ מחומר אחר. למרות שהוא כמעט בודד במערכה זו הוא איתן בדעתו לכבוש את התעשיה האוירית. הוא הבהיר לכל הנוגעים בדבר בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים שזה הוא רצונו ואין לו כל רצון או שאיפה אחרת ושהוא אינו מוכן לכל תפקיד או מעמד אחר. בשבועות האחרונים דחה מוטי שורה ארוכה של הצעות שהוצעו לו הן לתפקידים ממלכ־תיים, בארץ ובחו״ל, והן במשק הפרטי, שם הוצאו לו מישרות עם משכורות עתק ותנאים מצויינים.

מוטי הוד הבהיר שאם לא יקבל את התעשיה האוירית, הוא לא יעשה שום דבר אחר, ביטולו והקפאתו ירבצו על מצפונם של האחראים לכך, והוא ימתין להזדמנות לכבוש את היעד שהציב לעצמו. כך קרה, שמוטי הוד הוא אולי הקצין הבכיר הראשון הפורש מצה״ל מבלי

(המשך בעמוד 26)

אורי אבנרי מדווח על הוועידה - ועל מסע העלילות שאורגן נגדה

הרוח של בולוניה

הפאלאצו דל פודסטה, הבניין העתיק בו נתקיימה הוועידה בבולונה תוך אמצעי־ביטחון קיצוניים. בכל ימי שהותו בבולוניה היה לאורי אבנרי שומר־ראש חמוש צמוד, שליווה אותו לכל מקום אליו הלך.

ב בוקר האחרון אמר חאלד מוהיי־אל־דין: „אין טעם להתעקש יותר מדי על מילה זו או אחרת. המילים אינן חשובות. חשובה הרוח שיצרנו כאן — הרוח של בולוניה."

מאותו רגע הפכה „הרוח של בולוניה" לסיסמה, שחזרה בכל שיחה ובכל נאומי הסיכום.

הרוח של בולוניה היתה האווירה שנוצרה בוועידה, ההכרה ההדדית של אנשי־השלום משני עברי החזית הישראלית—ערבית, הנכונות להקשיב איש לדברי רעהו, הרצון למצות את המשותף, השאיפה לעזור איש לרעהו במאבק הפנימי למען השלום בכל ארצות המרחב.

כל משתתפי הוועידה חשו ברוח זו. היא היתה ההישג הגדול ביותר של ועידה זו. שום מסע־השמצות — בישראל או בארצות־ערב — נגד משתתפי הוועידה, שום עלילות ושקרים, לא ישנו הישג זה.

ביום השני של הוועידה אמר אחד מחברי המישלחת הישראלית בשיחה עם נציג ערבי, שהפך תוך 24 שעות לידידו: „אני מתהלך כשיכור. לא חלמתי על דבר כזה."

הגנרל מפלוג'ה

א צל כל אחד שהיה שם, בוועידה מוזרה וחסרת־תקדים זו, קשורה „ה־רוח של בולוניה" בחוויות אישיות שונות.

בין חוויותי שלי, בולטת אחת המסמלת רוח זו יותר מכל. היא קשורה באישיותו של אחד המצרים, כמאל בהא־אל־דין.

לפני שבועיים, כאשר השתתפתי בישיבת הוועדה המכינה הבינלאומית, שמתי לב לגבר שחום, בעל שפם קטן ומדוקדק, בעל הופעה צבאית מובהקת. הוא לא אמר מילה, ופניו לא גילו כל רגש.

לא ידעתי שהיה זה בהא־אל־דין.

אותה ישיבה היתה הראשונה במהלך ההכנות, שבה ישבנו בגלוי ליד שולחן אחד עם נציגים ערביים, לדיון פנים אל פנים. במהלך הדברים התפתח ויכוח בין נציג צרפתי וביני בקשר לדבקות למצע, המתנגד לכל סיפוח.

המצרי הקשיב לדברים בשקט, ולאחר מכן פנה אל שכנו, הצביע עלי ושאל אותו בלחש: „מי זה?"

שכנו השיב לו: „זהו אורי אבנרי, מישראל."

„אתה בטוח שזה ישראלי?" שאל המצרי בחוסר־אמונה.

„בוודאי. הוא אדם ידוע," השיב השכן.

המצרי השתתק. כעבור כמה דקות פנה שוב אל שכנו ושאל: „איך זה יכול להיות שהישראלי אומר דברים טובים יותר מאשר הצרפתי?"

בישיבת הפתיחה של הוועידה עצמה, ישב בהא־אל־דין על במת הנשיאות, ליד נתן ילין־מור. בינתיים כבר ידעתי שהוא גנרל בדימוס, לאומני, שמרן, אדם שבשבילו ישראל היא דבר רחוק וזר.

החלטתי לכוון את נאומי אליו. לכן הזכרתי, בראשית דברי, כאילו דרך אגב, שנפצעתי במילחמת־העצמאות בפלוג'ה. היה נדמה לי שראיתי תגובה כלשהי בפניו חסרי־התנועה. שמתי לב שהוא מקשיב לנאום בדריכות.

למחרת היום היה בהא־אל־דין הדובר הראשון בוועדה שעליה הוטל לתכנן את המשך הפעולות. לאפתעת הכל פתח את דבריו באומרו: „אחד התפקידים העיקריים שלנו הוא לעודד את כוחות־השלום בישראל." על סמך זה הציע הצעות מעשיות שונות, כגון פירסום דפי־מידע על המעשים השוטפים של תנועות־השלום.

נטלתי את זכות־הדיבור, שיבחתי את דבריו והצעותיו, והמשכתי באותו קו.

עד לאותו רגע עדיין לא החלפתי עימו מילה. אולם אחרי דברים האלה ניגשתי אליו ולחצתי את ידו. נכנסנו לשיחה, שנמשכה בשעת ארוחת־הערב החגיגית המשותפת.

„מתי היית בפלוג'ה?" שאל.

חיש מהר התברר שהיינו יחד בכל הקרבות בחזית הדרום, ושהוא היה מולי בעיראק־אל־מנשייה, ביום שנפצעתי. הוא היה אז סגן, ואני רב־טוראי. שנינו בני אותו גיל. החלפנו זיכרונות מאותה תקופה, כמו חיילים ותיקים הנפגשים בכנס גדול.

בסוף הוועידה לחצנו ידיים בחמימות, שכבר לא היתה פורמלית.

בשבילי, זאת היתה הרוח של בולוניה.

מומחה לבתי־כלא

כ ל אחד מאיתנו יכול לספר סיפורים רבים כאלה. יוסי אמיתי, המיזרחן הצעיר מקיבוץ גבולות, העוסק במחקר במכון שילוח של אוניברסיטת תל־אביב, עשה עבודת מחקר על כתב־העת המצרי השמאלי אל־טליעה („החלוץ"). לפתע מצא את עצמו בשיחה עם עורך אותו כתב־עת, ויליאם סוליימן, מצרי קופטי. תוך דקות הם היו שקועים בשיחה בשפה הערבית, כשסוליימן עונה לשאלותיו של יוסי, שקיבל בשיחה זו יותר מידע על החומר והאנשים של כתב־העת מכפי שלמד במאות שעות קריאה שהקדיש ללימודי החומר.

לחצתי ידיים עם נעים אל־אשהב, מנהיג המיפלגה הקומוניסטית הירדנית, שהיה כלוא זמן רב בכלא ישראלי, עד שהיתה סכנה למאור־עיניו. פעלתי בכנסת לשיחרורו, הגשתי שאילתות ונאמתי נאומים — והנה עמד לפני. הוא הודה לי בעברית, השבתי לו בכמה מילים בערבית, והוא הישווה, בלי מרירות, את התנאים בבתי־הכלא הירדניים והישראליים. ההשוואה לא היתה לרעת ישראל. גם זאת היתה הרוח של בולוניה.

אכלתי ארוחת־ערב ליד שולחן אחד עם העורך הראשי של אל־אחבר, הגדול ביו־מוני מצריים. דיברנו על עיתונינו, על בעיות מיקצועיות, והוא ביקש את הנוסח המלא של נאומי כדי לפרסמו בעיתון שלו. גם זאת היתה הרוח של בולוניה.

דיברתי עם נציג תנועת־השיחרור של דופאר (בעומאן), ועם ערבים מכל חלקי המרחב. שיחות ידידותיות, שיחות קלילות של דברי נימוס והלצות, ושיחות ארוכות ורציניות ביותר על צרכי תנועת־השלום בישראל ובארצות־ערב, על האפשרויות של שיתוף־פעולה, על השלבים השונים של המאבק.

זאת היתה בולוניה.

שלושה ימים. נאומים, ועדות, ארוחות, ויכוחים, משא־ומתן, פגישות בבתי־מלון ובמיסדרונות ארמון הוועידה. ובכל מקום: ערבים וישראלים. ובין הערבים: אנשים המייצגים לא רק כוחות וזרמים אופוזיציוניים, אלא גם נציגים של מיפלגות השילטון בארצות העיקריות.

„בוא לקאהיר!"

ז הו, אולי, ההישג העיקרי. רק מי שרואה תהליך כזה במו עיניו, יכול להעריכו.

שתי סצינות:

עשר בבוקר, יום ו', שעה קלה לפני פתיחת הוועידה. עולים במדרגות התלולות של הפאלאצו העתיק, בעל המיגדל הציורי. לפני אולם הוועידה, שכל קירותיו מכוסים בציורי־ענק מן ההיסטוריה רבת־התהפוכות של בולוניה, יש מירפסת גדולה. שם עומדים חברי המישלחות קבוצות־קבוצות, ומשוחחים.

ישראלי וערבים במת הנשיאות בישיבת הפתיחה החגיגית: נתן ילין־מור, יו"ר הישיבה רמו אגולי (מראשי המיפלגה הסוציאליסטית האיטלקית). הגנרל המצרי כמאל בהא־אל־דין, העורך הקאהירי חוסיין פהמי, ומזכ"ל מועצת השלום, ההודי רומש צ'נדרה, ליד שולחן הנשיאות.

אנחנו, הישראלים, מסתכלים בסקרנות די גלוייה בקבוצות הערביות. מיהו מי? אנו מרגישים שהם בוחנים אותנו בסקרנות רבה עוד יותר. כולנו מסוייגים, כמו נער מול נערה בפגישה הראשונה. איך להתחיל מבלי להביך?

פה ושם מתחיל מישהו לחצות את הגבול הבלתי־נראה. אני פוגש ידיד ותיק, נושק את לחיו, כדרך הערבים. תופיק טובי פוגש קומוניסט ערבי, נכנס לשיחה. עיתונאי ערבי ניגש אלי, לוחץ את ידי ואומר: „קראתי את ספרך. אני שמח להכיר אותך אישית."

וכך, לאט־לאט־לאט, נשבר הקרח קצת־קצת.

אחת בצהריים, יום א'. כעבור שלושה ימים. אין קבוצה ישראלית, אין קבוצה ערבית. הכל מעורבב. פרידה כל־לית. לחיצות־ידיים, הלצות, נשיקות־לחי. „בוא לתל־אביב." „בוא אתה לקאהיר."

הצעד המהפכני

מ ה השגנו בבולוניה? מה לא השגנו? כמה התקדמנו?

ההישג הראשון היה עצם קיום הוועידה.

עברו שלוש שנים, וישיבות ללא־ספור,

פטריוטים ישראליים

„אני מאמין!" נציג ערבי מקשיב לאבנרי

להלן הנוסח המלא של דברי אורי אבנרי, ביום הפתיחה של ועידת בולו־ניה. הנוסח הועתק מסליל ההקלטה, מאחר שלא הוכן מראש. הדברים נאמרו באנגלית.

ידידים יקרים (באנגלית), ידידים יקרים (בעברית), איוה אל־איחווה (בערבית). הבוקר שיגרה ההסתדרות הציונית באיטליה מיברק־מחאה נגד קיום ועידה זו. היא טענה שהמישלחת הישראלית לוועידה אינה ייצוגית ואינה פטריוטית.

איזו חוצפה! איך מעזים אנשים, היושבים ברומא, למתוח ביקו־רת על הפטריוטיזם הישראלי של אנשים הבאים מישראל?

יושב כאן באולם ידידי נתן ילין־מור, מי שהיה מפקד מחתרת עטורת־גבורה, שלחמה במישטר הקולוניאלי הבריטי בארץ־ישראל. האם עליו להוכיח את הפטריוטיזם שלו לציונים ברומא?

יושב כאן ידידי יוסי אמיתי, אדם החי משחר נעורי־ו בקיבוץ־ספר ליד רצועת־עזה. האם עליו להוכיח את הפטריוטיזם שלו לאדונים האלה ברומא?

ואם יורשה לי להזכיר את עצמי — אני נושא על גופי את סימני הכדורים של מקלע מצרי, שפגעו בי בשעה שלחמתי בפלוג׳ה נגד גמאל עבד אל־נאצר, ב־1948. האם עלי להוכיח את הפטריוטיזם שלי?

אנו, חברי מישלחת־השלום מישראל, הננו פטריוטים ישראליים. אנו הפטריוטים הישראליים האמיתיים. המאבק למען השלום הוא פטריוטי. השלום הוא הערובה האמיתית לביטחון ישראל.

את מי אנחנו מייצגים?

אנחנו מייצגים רק את עצמנו, ואת אזרחי ישראל התומכים בנו. אולם אני מאמין שאנחנו מייצגים גם את מצפון ישראל, את עתיד ישראל, את ביטחון ישראל.

„אני מאמין"

ידידים יקרים, אחדים מכם בוודאי שואלים את עצמם: מה זאת תנועת השלום הישראלית? איזו מן חייה מוזרה זאת?

לא קל להסביר זאת לקהל הזה, ובמיוחד לערבים היושבים בקהל זה.

הדרך הטובה ביותר היא, אולי, להגיד לכם במילים פשוטות במה אני מאמין, כאדם ישראלי המדבר בשם עצמו.

אני מאמין שתחיית עם ישראל אינה יכולה ואינה צריכה להתבסס על חורבנו של עם אחר.

אני מאמין שהסיכסוך ההיסטורי בין שני העמים בארצנו צריך להיפתר על־ידם, ברוח של הבנה הדדית וכבוד הדדי.

הבה נכיר בכך שלא עם אחד צדק תמיד, ולא עם אחד שגה תמיד.

אין אני מאמין שישראל צדקה תמיד, ולא מאמין שישראל שגתה תמיד.

אני מאמין שהשאיפות הלאומיות של העמים הערביים לעצמאות, לשיחרור ולרפורמה סוציאלית אינן נוגדות את האינטרס האמיתי של העם הישראלי.

משום כך הקמנו, בשעתו, את הוועד הישראלי למען שיחרור אלג׳יריה. משום כך קיבלנו, בשעתו, בברכה פומבית את פני המהפכה העיראקית. משום כך אנחנו תומכים עכשיו בתנועת־השיחרור של דופר.*

אני מאמין שניתן להשיג את השלום עכשיו.

אני מאמין שבמיסגרת הסכם־שלום, שיבטיח את הצדק והביטחון למדינות ערב ולמדינת ישראל, יכולה וצריכה ישראל להחזיר את כל השטחים שכבשנו ב־1967.

הרשו לי להעיר, ידידי, בעיקבות דברים שכבר הושמעו כאן: ייתכן שלא נסכים בינינו לעולם על הנסיבות שגרמו למילחמה זו, ומי היה אשם בהן. ידבק כל אחד בדעתו, ונשאיר־נא להיסטוריו־נים להחליט, בבוא היום, אם צודקת הגירסה הערבית או הגירסה שלנו.

אבל אנו חייבים עכשיו למצוא ביחד את הדרך אל השלום, כדי שלאלפי החללים שנפלו בשני הצדדים במילחמה זו לא יצטרפו אלפים, רבבות ומאות־אלפי החללים של המילחמה ה־באה. זהו תפקידנו!

אני מאמין שהאינטרס האמיתי של עם ישראל מחייב אותנו לעזור לעם הפלסטיני להגיע לידי שיחרור, עצמאות ותחייה לאומית, במדינה פלסטינית לאומית.

ראש ממשלתנו, הגברת גולדה מאיר, אור־מרת: אין פלסטינים, לא קיים עם פלסטיני. אני אומר, כישראלי: העם הפלסטיני קיים, אני מכיר בזכויותיו הלאומיות, כשם שאני דו־רש ממנו להכיר בקיומנו הלאומי ובזכויותינו הלאומיות.

אני מאמין שישראל צריכה להחזיר את השט־חים המצריים הכבושים למצריים, תמורת שלום; את השטחים הסוריים הכבושים לסוריה, תמורת שלום; ואת השטחים הכבושים של פלסטין לעם הפלסטיני, תמורת שלום, כדי שיחליט בעצמו איך לבנות בהם את עתידו.

אני מאמין שירושלים צריכה לשמש בירת ישראל ובירת המדינה הפלסטינית.

תשמש־נא ירושלים המאוחדת סמל וכסים ראשון לחיים־בצוותא בחרות ובשלום.

אני מאמין שעל הפליטים לקבל בחזרה את זכויותיהם. יש לשקם אותם בארץ. אל־נא יישאר במיזרח התיכון אף פליט אחד!

אני מאמין שיש להעניק לאלתר חרות מדינית לעם הפלסטיני בכל ארצות המרחב. ובכלל זה בשטחים המוחזקים, כדי שיוכל לבחור באורח חופשי בהנהגה לאומית מוסמכת, שתהיה שותף מלא בשלום, ובמאמצים להשגת השלום.

* דופר היא מחוז בממלכת עומאן ומוסקאט, בה מתנהלת כעת מילחמת־שיחרור נגד השילטון הפיאודלי, הנתמך על־ידי חברות הנפט. נציג חזית־השיחרור השתתף בוועידת בולוניה והתיידד עם חברי המישלחת הישראלית.

אני מאמין שיש להפסיק את כל צורות האלימות במיזרח התיכון, כדי שנוכל להתקדם לקראת הגשמת עקרונות אלה.

אני מאמין שעלינו לכונן שיתוף־פעולה בין כל כוחות השלום במיזרח התיכון, כצעד ראשון לקראת הדו־קיום של עמינו.

ידידים יקרים, הרשו לי להוסיף הערה אחת לנקודה זו.

הבוקר התרגשתי עד עומק לבי לשמע דברי ידידנו מוויאט־נאם*. כמובן, מילחמת ויאט־נאם שונה לחלוטין מן המילחמה הישראלית—ערבית, וכל ההשוואות ביניהן כוזבות. אולם יכולים אנחנו להסיק ממילחמת ויאט־נאם לקח חשוב אחד.

אחד משדות־הקרב העיקריים — ואולי שדה־הקרב העיקרי במילחמת ויאט־נאם היה שדה־הקרב בתוך תוככי ארצות־הברית, ה־קרב על נפש העם האמריקאי, על נפש הנוער האמריקאי.

אחדים מאיתנו, בישראל, תמכו מההתחלה במאבק העם הוויאט־נאמי, ועקבו אחריו מקרוב. ערכנו בישראל הפגנות למען שיחרור ויאט־נאם, ומחינו בכנסת נגד החלטת ממשלתנו לכונן יחסים דיפלומאטיים עם המישטר של תיא.

בשנת 1965 הייתי בארצות־הברית וראיתי את ההפגנות נגד מילחמת ויאט־נאם. היו אלה הפגנות קטנות, שאורגנו בידי קבוצות זעירות.

כעבור שנתיים בילבד, בשנת 1967, השתתפתי בהפגנת־ענק, שפרצה אל שערי הפנטאגון. הפעם כבר השתתפו בה מאה אלף איש.

לאחר־מכן באו, כידוע לכם, הפגנות המוראטוריום, שבהן לקחו חלק למעלה משני מיליון אמריקאים.

איך הפכו קבוצות קטנטנות אלה לתנועת־המונים אדי־רה, שהכריחה אדם כמו ניכסון להסתלק מוויאט־נאם?

תנועת השלום הצליחה במאבק זה, מפני שממשלת האנוי וחזית השיחרור הלאומית (ה־וויאט־קונג) הכירו בחשיבותה של תנועת ה־שלום האמרקיאית, והזמינו את מנהיגיה לב־קר בוויאט־נאם.

qui a Bologna, definite « non rappresentative nè patriottiche ». Il vero patriottismo — ha detto Avneri — sta nell'essere per la pace; la nostra rappresentatività è nel fatto che noi rappresentiamo il futuro e la sicurezza di Israele; ed ha aggiunto (ricollegandosi così a quanto diceva Enriques Agnoletti) che la rinascita del popolo di Israele non può e non deve poggiare sulla rovina di un altro popolo.

„פטריוטיזם!"

דיווח עיתון איטלקי על נאומו של אבנרי מבליט את דבריו על פטריוטיזם וביטחון ישראל.

אינשאללה!

אכן, היה דרוש אומץ־לב למנהיגי תנועת־השלום הא־מריקאית, שביקרו בהאנוי, והיה דרוש אומץ־לב לממשלת האנוי, שהזמינה אותם, בשעה שמפציצי־הטרור האמ־ריקאיים חגו בשמי האנוי והרגו נשים וילדים. אולם כך הושג הניצחון במאבק על השלום.

אני מניח לכם, ידידים יקרים, להסיק ב־עצמכם את המסקנה מלקח זה.

כיום קיים שיתוף־פעולה אוטומטי בין כוחות השוביניזם במיזרח התיכון. שיתוף־פעולה זה קיים מאז ומעולם. כל נאום של שוקיירי היה מתנה למשה דיין.

הגיעה השעה לכונן שיתוף־פעולה בין כוחות השלום משני ה־צדדים, כצעד ראשון לחיים משותפים במרחב המשותף שלנו.

הקשבתי זה עתה בהתרגשות לנאומו של חאלד מוחיי־אל־דין. זה היה נאום נהדר. אני מסכים כימעט לכל מילה שאמר. הבה נתקדם ברוח זו!

אם ועידה זו תכונן את המיסגרת הראשונה לשיתוף־פעולה בין כוחות־השלום בישראל ובארצות־ערב, היא יכולה להיות — אינש־אללה! — למאורע היסטורי, לנקודת־מיפנה בדברי ימי המרחב ה־מעונה שלנו.

* נציג ויאט־נאם דיבר בישיבת־הפתיחה על המשך מעשי־האיבה בארצו.

מאז הגה מוחיי־אל־דין את הרעיון הרא־שון. פעמים רבות התייאשנו כולנו.

תהליך זה מוכיח עד כמה היתה ועידה זו מיוחדת, ועד כמה ראו בה כולם צעד מהפכני מפחיד. קשה לעשות צעד כה גדול בדרך לשלום. היתה דרושה סבלנות אין־קץ, הבנת הבעיות המיוחדות בכל ארץ עד שבסופו של דבר יצא הדבר אל הפועל.

עוד לפני שבועיים, בוועדה ה־מכינה, גברו הקולות שדרשו דחייה נוספת. רק לחץ ישראלי—ערבי משותף, וכימעט אולטימטיבי, הצי־ליח אז לתת ליוזמה את הדחיפה המכרעת.

(עובדה זו — של שיתוף־פעולה ישיר בין הערבים והישראליים בוועידה, כדי לדחוף קדימה דברים, לפשט תהליכים, להשיג פשרות ולמנוע הפרעות מצד האי־רופים — חזרה על עצמה כמה פעמים בעת הוועידה עצמה. גם היא היתה סימן לבאות).

מדוע היה כה קשה להוליד ועידה זו?

הכרה בכוחות־השלום בישראל

משמעותה המעשית הכרה בישראל. פגישה פנים־אל־פנים עם ישראלים היא תקדים לפגישות אחרות, בהרכבים אחרים. גם ער־בי שכבר הגיע באופן מופשט להכרה שהדבר דרוש כדי להתקדם

(המשך בעמוד 22)

משה דיין השיג „הסדר ביניים" בפרשת רחל כורם

ולעתים יותר ויותר ממושכות בווילה של דיין בצהלה. בעיני שומרי־הראש והשכנים היא הפכה שם כבר לבת בית ואיש לא הופתע כאשר נראתה לאחרונה בחלוק־בית בגינת הווילה כשהיא עוסקת להנאתה בקטיף של שסק.

הבילויים המשותפים של משה ורחל מחוץ לדירותיהם התבטאו בדרך כלל רק בארוחות משותפות בכמה ממסעדות הפאר של תל־אביב, שם מורדים הוילונות כל אימת שבני הזוג מגיעים לשם לסעוד את ליבם בחסות משמר כבד של שומרי־ראש שמקיפים את המקום.

היה זה מצב של התקשרות ללא התחייבות. נראה היה שדיין מעדיף יחסים בלתי מחייבים כאלה, שהשאירו את ידידתו בצל.

משה דיין עם גרושתו…

אותה האדרת-

בכניסה הראשית של אולם קולנוע **תל־אביב**, לעיני הזרקורים ומאות אנשי הציבור שהוזמנו להקרנת הבכורה של הסרט **בן־גוריון זוכר**, נכנסים משה דיין ורחל כורם, בהופעתם הפומבית הראשונה ביחד, שנה וחצי אחרי גירושיו של שר־הביטחון מאשתו רות דיין.

שר־הביטחון, משה דיין, השיג השבוע סוף־סוף את אחת המישאלות להן ייחל זמן רב: הסדר־ביניים. אלא שהסדר־הביניים של דיין לא הושג בחזית תעלת־סואץ, בין ישראל לבין המצרים. הוא הושג בחזית הפרטית שלו המתנהלת מזה כשנה וחצי בווילה שלו בצהלה, שם נטושה המערכה בינו לבין הידועה בציבור שלו, פקידת השק״ם הבכירה רחל כורם.

מאז הורם המסך מעל פרשת יחסיו האינטימיים של דיין עם רחל כורם (רבינוביץ׳ לשעבר) בעקבות גירושיו המפתיעים מרעייתו רות, שוררת ציפיה דרוכה בקרב מקורביהם של שני בני הזוג: מתי הם יגיעו להסדר סופי ומלא — לחופה כדת משה וישראל? כאשר נקפו החודשים ונראה היה כי שורר קיפאון בין שני הצדדים, היה נדמה כי הסדר מעין זה לא יושג לעולם. רחל כורם, שהרומן שלה עם דיין החל עוד בתקופה בה היה הוא רמטכ״ל והיא אשת פרקליט ידוע ומכובד בירושלים, הפכה להיות הידועה בציבור המחתרתית של שר־הביטחון.

בחלוק־בית בגן הווילה

השניים אומנם הידקו את הקשרים ביניהם מאז גירושיו של דיין. למרות שרחל כורם לא נטשה את דירת הרווקות שלה, היא נראתה יותר ויותר פעמים,

עם יעל דיין, בתו הבכורה של משה דיין, (מימין), מארחת לחברה לאביה ולבת זוגו הרשמית החדשה, שקיבלה את ההכשר הציבורי שלה השבוע, אחרי שבמשך תקופה ארוכה נאלצה לחיות במחתרת לצידו של דיין.

משה דיין מתבדר בחברת רחל כורם…

כורם. לפעמים, כאשר אין יעל מצליחה להשיג בייבי סיטר לפעוטותיה, מוזעקת הסבתא, רות דיין, כדי לשמור על הילדים ולאפשר ליעל לצאת לבלות בחברת אביה וזוגתו.

אחרי ההופעה בקפריצ׳יו הופיע דיין עם רחל בנשף הפרידה שערכו טייסי חיל־האוויר בשבוע שעבר לאלוף מרדכי הוד. היתה זו הפעם הראשונה בה לקח דיין את רחל לאירוע צבאי פומבי. אבל הענקת ההכשר הציבורי הרשמי לרחל כורם, נעשתה בהצגת הגאלה החגיגית שנערכה בשבוע שעבר בקולנוע תל־אביב לסרט התעודתי בן־גוריון זוכר. שם, במעמד נשיא המדינה ודוד בן־גוריון, לעיני מאות עסקנים ואנשי־ציבור, הוציא דיין לראשונה את רחל מהמחתרת והציגה לעיני כל כבת־זוגו הרשמית.

עכשיו, אומרים המקורבים לדיין, אחרי שהושג הסדר־הביניים, פתוחה הדרך להסדר הסופי. זו שאלה של זמן בלבד, עד שהרב גורן ייקרא יום אחד להעמיד חופה ולערוך קידושין בין משה דיין ורחל כורם.

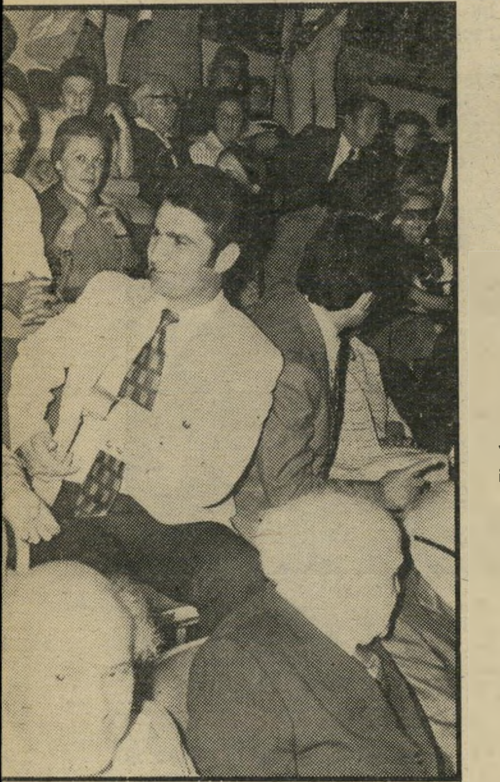

ות, הדומה דמיון מפתיע לבת־לוויתו החדשה, לפני גירושיהם

שינוי הגברת

רחל כורם, לעומת זאת, שהשיאה לא־מכבר בשנית את אחת מבנותיה, שהתגרשה מבעלה הראשון, לא לחצה על דיין להיכנס לחופה. אבל ידידותיה הקרובות סיפרו כי עניין החתונה שלה עם שר־הביטחון משה דיין הוא עניין של חודשים מעטים בלבד.

השבוע נראה היה שלפני שייכנס להסדר סופי עם רחל, מעדיף דיין להגיע עימה להסדר ביניים, בו יוענק לה מעמד ציבורי רשמי של בת־לווייתו וזוגתו, מבלי שיהיה צריך לשאת אותה לאשה.

הדבר נעשה בשורה של מופעים פומביים, בהם הופיע דיין לראשונה לעיני הציבור הרחב וחבריו לשלטון כשהוא מלווה ברחל כורם.

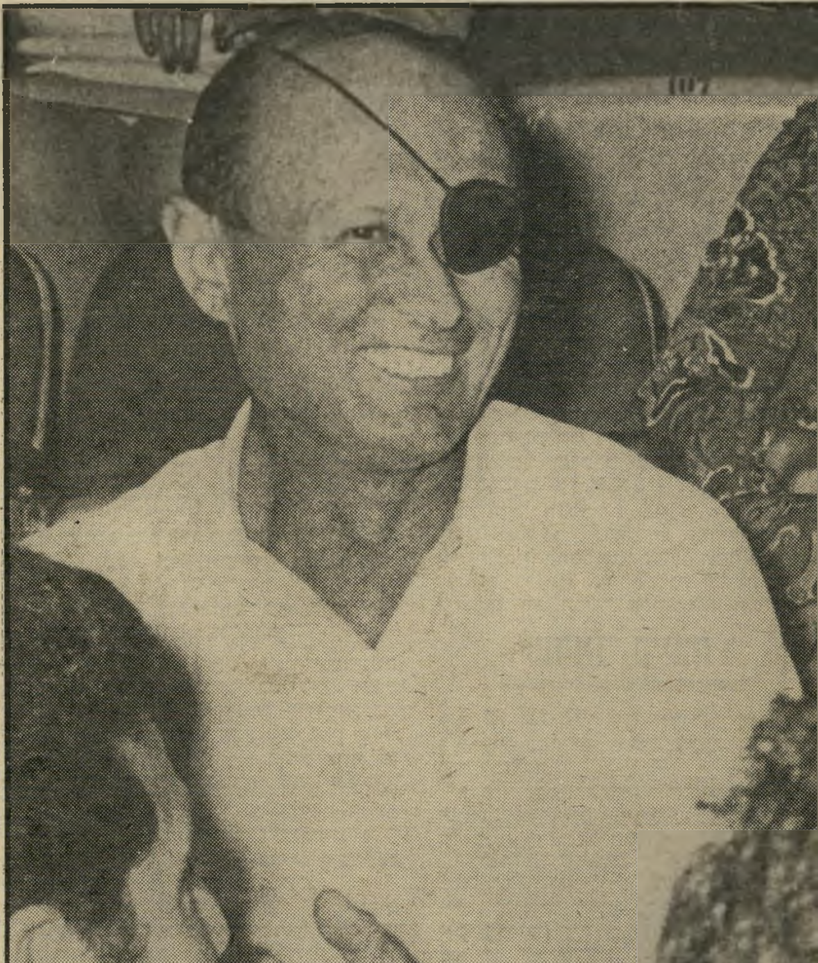

הכשר ציבורי

הופעה הפומבית הראשונה של השניים נערכה בחגיגת הפתיחה של מסעדת היוקרה התל־אביבית החדשה קפרי־צ׳יו, לשם הופיעו דיין ורחל כורם בחברתם של יעל דיין ובעלה, דב שיאון. אגב, בתו של דיין ובעלה הם האורחים הקבועים המבלים בחברתם של שר־הביטחון ורחל

בן־גוריון זוכר

בעוד שבשורה התחתונה יושב דוד בן־גוריון בין הנשיא זלמן שז״ר (מימין) ובין יושב־ראש הכנסת ישראל ישעיהו, יושב דיין בחברת רחל כורם (רבינוביץ׳) שתי שורות מעליהם. ביניהם; (כשידו בתוך כיס מעילו), נראה העתונאי מיקי בר־זוהר, שכתב את התסריט לסרט אודות חייו של ראש ממשלת ישראל לשעבר דויד בן־גוריון.

סינימה בלש

מהסינרמה עד אולם קולנוע **תל־אביב** נמשכים חיי האהבה של משה דיין. בתמונה למעלה הוא נראה באולם ה**סינרמה** בכנס רפ״י שנערך לפני ארבע שנים, כשלידו יושבות אלישבע צ׳יזס ואמה.

הופעתם הפומבית הציבורית הראשונה

הדוח של בולוניה

(המשך מעמוד 19)
לקראת שלום, מתקשה לעשות זאת. יש מעצורים נפשיים. יש אי־ידיעה נוראה על המתרחש בצד השני. ובעיקר: יש חשש מפני תגובת הלאומנים הקיצוניים בכל ארץ.

כל זה נכון בישראל, והוא נכון שבעתיים ברוב ארצות־ערב. העובדה שכיום זה אפשרי במצריים, ושהמישטר המצרי תומך בכך, היא תמרור־דרך.

בכלל, ניכר הבדל רב בין המצרים ובין הערבים האחרים. מבחינת הנכונות לשלום סביר, כבר התקדמו המצרים הרבה מעבר לכל האחרים. הדבר ניכר לא רק בניסוחים, אלא בכל המגעים הפשוטים, בסיגנון הדיבור, בגישה הכללית.

ושוב: לא מדובר רק על מצרים כמו חאלד מוחיי־אל־דין, „הרב־סרן האדום", איש חוגו הקרוב של עבד־אל־נאצר, ש־יחסו המתקדם לענייני השלום ידוע זה מכבר. מדובר על מצרים המייצגים את המישטר המצרי כמו שהוא, את מגמות

דרשנו, והשגנו, ששני דוברים ישראליים ידברו במליאה כבר בישיבה הראשונה. זכות־הדיבור ניתנה לטובי ולי.

כך נמשך הדבר עד הסוף, בוועדות ובהתייעצויות. היה ברור ששום סיכום לא יוכל להתקבל בלי הסכמתנו. נתקבלה דרישתנו שלא תהיינה החלטות, לא בוועדות ולא במליאה. נתקבלה רק „קריאה" לדעת־הקהל — וגם היא פה־אחד.

ישיבות בלילה

ה„קריאה" שנתקבלה היא ההישג השלישי. רק מי שמבין את המשימה שעמדה לפנינו, יכול להעריך את מלוא משמעותה.

אחרי מטר העלילות והשקרים, ההשמצות והסילופים, שנשפכו על מיסמך זה, קראתיו זה עתה עוד פעם — ושוב התרשמתי מאיזונו.

רצינו לבצע משימה בלתי־אפשרית: ליצור מיסמך שיתקבל על דעת כל המשתתפים — ישראלים ומצרים, סורים ועיראקים, וגם של הפלסטיני להגדרה עצמית, „יחד עם הזכות של כל העמים וכל המדינות במיזרח־התיכון לקיום, לעצמאות, לריבונות ולביטחון."

בסוף נאמר שהעולם מתגעגע ל„שלום בר־קיימא", המבוסס על עקרונות האו"ם ועל הזכות של כל העמים להיות אדונים לגורלם.

פירוש הדבר, כמובן: פסילת העמדה הרשמית של הפידאיון להריסת המדינה, ודחיית כל קריאה למלחמה „כדי להחזיר בכוח מה שנלקח בכוח".

לא בנקל הושגו כל הניסוחים האלה, ולא בנקל נתקבלו פה־אחד. היו דרושים דיונים ממושכים, כולל מיפגשים פרטיים בין ישראלים וערבים, כדי לנסח שוב ושוב. זה נמשך כל הלילה, וכימעט כל דרישותינו נתקבלו.

זייפנים מיקצועיים

למשל, **באחת** הטיוטות היה כתוב שישראל והריאקציה הערבית שואפות „לחסל את העם הפלסטיני". התקוממנו נגד ניסוח מטעה זה, ודרשנו לדבר רק על שלילת „הקיום הלאומי" של העם הפלסטיני.

באותה טיוטה דובר על הצורך „לכפות פיתרון מדיני". מחקנו זאת וקבענו: „להשיג פיתרון מדיני."

תבענו, והשגנו, הכללת המילה „ביטחון" בין זכויות כל המדינות. תבענו והשגנו להכליל באותו סעיף איזכור מפורש של „מדינת ישראל" (הנוסח „כל המדינות במיזרח התיכון" נלקח, כלשונו, מהחלטת האו"ם 242). וכן הלאה.

זהו, אם כן, המיסמך שנגדו גוייסה המכונה האדירה של מישרד־החוץ הישראלי. הופעלו זייפנים מיקצועיים בעלי מומחיות עילאית. וכך לפני שהמישלחת הספיקה לחזור לארץ, הוחדר לעיתוני ישראל, נוסח שכימעט כל מילה בו מזוייפת, פשוטו כמשמעו.

למשל: במקום שיש גינוי למדיניות ההתנחלות („קולונייזינג" באנגלית), נאמר כאילו מדובר על „מדיניות קולוניאלית". כל יודע־אנגלית כמו אבא אבן מבין שזהו הבדל של יום ולילה — פשוט זיוף גס המבוסס על הדמיון בין שתי המילים.

או: במקום שמדובר על הריסת הקיום „הלאומי" של הפלסטינים, הוציאה יד נעלמת את המילה „לאומי", כאילו דובר על רצח פיסי של העם הפלסטיני.

כל האיזכורים של החלטת 242, שלום יציב ובר־קיימא, מדינת ישראל ומישלחת ישראל, ההכרה בזכות המדינה לקיום ולביטחון — פשוט הושמטו על־ידי הזייפנים.

מעולם לא ראיתי את מכונת־הזיוף של מישרד־החוץ בפעולה בצורה כה קיצונית — צורה המזכירה את שיטות הדיס־אינפורמציה שאותן מייחסים, כדרך כלל, לסובייטים.

השקר הנורא ביותר הוא שפשוט המ־ציאו החלטות שאינן קיימות.

הקריאה היתה המיסמך היחידי שנתקבל בוועידה. לא נתקבל שום מיסמך אחר — לא החלטה, לא הצהרה, לא סיכום. שום דבר. כך הסכמנו מראש, וההסכם נשמר בקפדנות.

לכבות את הזיק

איך **הומצאה** העלילה המיפלצתית כאילו החליטה הוועידה לחקור פשעים של ישראל בשטחים, למשל, וכל מיני דברים נוראים אחרים?

פשוט מאוד: לפי התוכנית שהגשתי למארגנים לפני שבועיים, התחלקה הוועידה לוועדות, שבה יכול היה כל משתתף לבטא את דיעותיו כאוות־נפשו. קבענו מראש שלא יהיה שום סיכום בוועדות, אלא שבכל ועדה יהיה „מדווח", שימסור למליאה תמצית של כל הדברים שנאמרו, ללא הערות או קביעת־עמדה משלו.

וכך היה. המדווח של „הוועדה לתיכנון הפעולות", שבה הייתי חבר, מסר בצורה

הישראלים ארבעה מחברי המישלחת הישראלית מקשיבים לדברי נואם ערבי. מימין: עוזי בורשטיין מרק"ח, אורי אבנרי, יוסי אמיתי משי"ח, מיזרחן מקיבוץ גבולות, וזאב שדה מברית השמאל הציוני־סוציאליסטי, חבר קיבוץ מעברות שהכריז על אמונתו הציונית בנאומו מעל דוכן הוועידה בבולוניה.

המצרים בשורה הראשונה, מימין: חאלד מוחיי־אל־דין, ריפעת סעיד, מפעילי תנועת השלום המצרית, שישב 14 שנה בכלא מצרי, וי־ליאם סוליימן, קופטי העורך כתב־עת שמאלי בקאהיר, אל־עומדה, יו"ר הוועדה לעניינים ערביים של בית־הנבחרים המצרי; מצמרת מיפלגת השילטון במצריים.

אל־סאדאת, ואף את הצד השמרני של מישטר זה.

„כבשתם את הוועידה"

ההישג **השני** הוא שבוועידה בלטו הישראלים. הם לא עמדו בצד, לא חיכו לפני הדלת, לא היו בשוליים. הם היו במרכז.

„כבשתם את הוועידה," העיר לי, חצי בהלצה וחצי בהתמרמרות, אחד הנציגים הערביים.

עמדנו על כך מהרגע הראשון. דרשנו שנציג ישראלי יישב על הבמה כבר בישיבת הפתיחה החגיגית. זה לא היה קל. היו שחששו שזה יגרום לבעיות (אלה שעמדו על כך לא היו ערבים, אלא אירופים שהיו יותר ערבים מן הערבים עצמם).

גם זאת היתה תופעה קבועה. אמר לי נציג ערבי: „אנחנו צריכים להיזהר מן הזרים שהם יותר ציונים מהישראלים ויותר ערביים מן הערבים. בינינו כבר נסתדר."

מישהו המציא את הרעיון הגאוני שבנשיאות של ישיבת הפתיחה ישבו אמנם מצרי וישראלי — אבל שניהם מבני המיעוטים. סוליימן הקופטי מצד מצריים, וטובי הערבי מצד ישראל. כל חברי המישלחת הישראלית, כולל שני אנשי רק"ח, התנגדנו לכך פה אחד, וטובי עצמו הלך להודיע שאנחנו מינינו לתפקיד זה את נתן ילין־מור.

שום ערבי לא התנגד. וכך, כי מישפטים הראשונים שנשמעו בוועידה, קרא היו"ר לנציגי המישלחות „ממצריים, מישראל" ומארצות אחרות לעלות על הבמה. ילין־מור ישב לימינו של היו"ר, בהא־אל־דין לשמאלו.

שני הפלסטינים שבאו לוועידה מאירופה.

(המישלחת הפלסטינית לא יכלה להמריא מביירות, מפני שנמל־התעופה היה סגור וכל הגבולות חסומים. אולם השתתפותה העקרונית בוועידה נשארה על כנה, ומאירופה באו שני פלסטינים כנציגים של גופים בינלאומיים אחרים. נקודת־ההשקפה שלהם נלקחה בחשבון).

משימתנו היתה להביא את הנציגים הרשמיים של מיפלגות־השילטון בעיראק ובסוריה לחתום על קבלת החלטת מועצת־הבטחון 242, על ההכרה בזכות־הקיום ובזכות־לביטחון של ישראל, בלשון שאינה משתמעת לשתי פנים. זה היה עיקר. על קישוטי ניסוח, שיהיו פופולריים בארץ, היינו מוכנים להתפשר.

ואכן, הקריאה, הכוללת בסך הכל כ־300 מילים, ענתה על דרישותינו.

היא פותחת באיזכור מישלחות ישראל וארצות־ערב, שהשתתפו זו בצד זו בוועידה. היא קובעת שהמטרה היא „להבטיח שלום צודק ובר־קיימא."

בהמשך היא מותחת ביקורת על מדיניות ממשלת ישראל בשטחים, על ההתנחלות בשטחים, על שינוי המצב הדמוגראפי והטריטוריאלי בהם, והנסיון להרוס את „הקיום הלאומי" של העם הפלסטיני. כל זה בשפה מתונה למדי. אני עצמי אמרתי בכנסת, על נושאים אלה, דברים הרבה יותר חריפים.

מוזכרת התמיכה האמריקאית במדיניות זו.

נאמר שהמצב מאיים על השלום במיזרח התיכון ובעולם.

לאחר מכן באה קריאה לעמי העולם לדרוש בתוקף „להשיג פיתרון מדיני לסיכסוך", על־ידי ביצוע החלטת מועצת־הבטחון 242, ובכלל זה הנסיגה של „הכוחות המזויינים של מדינת ישראל" מהשטחים, הכרה בזכות העם

הוגנת כל מה שנאמר בה. הרבה דברים טובים, וגם כמה דברים מטורפים. הצעתו של בהא־אל־דין לעודד את כוחות־השלום בישראל ולפרסם כתב־עת, הצעתי שלי להחליף מישלחות שלום בין ישראל וארצות־ערב, וגם הצעות שונות ומשונות, ביניהן הצעות יוצאות־דופן של כמה אנשים קיצוניים, כגון אותה הצעה לוועדת־חקירה.

זה היה דיווח, ותו לא. הזיוף, שהפך את הדברים שנאמרו על־ידי איש קיצוני אחד או שניים (ודווקא לא־ערבים!) ל„סיכומים של הוועידה" דומה לזיוף שיהפוך נאום של תופיק טובי בכנסת ל„סיכומים של הכנסת".

מגוחך? אבסורד? בוודאי. אבל גם זדוני ומתועב, כשהמניע היחידי יכול להיות נסיון לחבל בכל פעולה למען השלום ולכבות כל זיק של תיקווה לשלום, כדי להצדיק את המשך ההתנחלות והסיפוח.

„ישראל קיימת!"

אבל **כל זה** אינו חשוב. חשוב מה קרה בוועידה — ומה שקרה, לא ניתן עוד למחיקה.

קרה שנקבע תקדים חד־משמעי, גלוי ופומבי: ישראלים וערבים ישבו יחד, פנים אל פנים, ודנו על השלום.

עשרות ערבים חשובים שמעו בוועדה המדינית, מפי נתן ילין־מור, תיאור חיובי ביותר (ולדעתי אף מוגזם) על ה„יונים" בישראל, לא רק על עצמנו, אלא גם על בן־אהרון, לובה אליאב ופינחס ספיר, והגעגועים של הרוב העצום בישראל לשלום.

עשרות ערבים וקומוניסטים שמעו מפי תופיק טובי שנאומי־המילחמה בעולם הערבי מסייעים לאנשי־הסיפוח בישראל, ושתוכנית הפידאיון מוכרחה להתפרש כדרישה לחיסול מדינת ישראל.

כולם שמעו מפי יוסי אמיתי נאום פשוט,

כן ומשכנע על נכונותנו להכיר בזכויות העם הפלסטיני — ודרישתנו שהפלסטינים יכירו בזכות ישראל ויקימו מדינה תוך שלום עם ישראל.

אבל לא רק הנאומים שלנו היו חשובים.

שמענו, כימעט בנשימה עצורה, את נאומו המזהיר של חאלד מוחיי־אל־דין. היה זה רגע היסטורי.

ידידו של עבד־אל־נאצר עמד על הבמה, וכאוזני עשרות אנשי־צמרת ערביים אמר בפשטות: ישראל קיימת. אפשר לשלול את עקרונותיה הפוליטיים, אבל היא ישנה, היא חברה באו״ם, היא חברה במישפחת העמים, ויש לי־התור לשלום עימה.״

ולאחר מכן, בפנותו אלינו: „יש כוחות־שלום בישראל. הם קטנים, אבל אמיצים, וכולנו חייבים לעזור להם במאבקם.״

כשירד מן הבמה, התחרו ביניהם הערבים והישראלים במחיאות־כפיים סוערות. הרוח של בולוניה.

רגע של אמת

כשבא תורי לנאום, עוד עמדתי תחת התרשמות דבריו של מוחיי־אל־דין.

אינני נוהג להתרגש לפני נאום. הפעם התרגשתי. לא הכנתי לי נוסח בכתב. לא היה לי זמן לכך, וגם לא רציתי לקרוא דברים מן הנייר. רציתי להסתכל בפני הקהל, ובעיקר הערבים, בשעה שאני מדבר אליהם.

לפני כן, בשעת ארוחת־הצהריים, שוחחתי עם ידיד ערבי, והשמעתי באוזניו כמה רעיונות. הוא העיר לי כמה הערות — איך מצלצל דבר זה או אחר באוזני ערבי. הערות אלה עזרו לי מאוד.

רציתי לפתוח את דברי בקביעה חד־משמעית שאני מייצג מחנה פטריוטי ישראלי, ושקיום ישראל וביטחונה הם בשבילנו מעל לכל דיון וויכוח.

אבל רציתי להגיד זאת בצורה שתתקבל על־ידי הערבים בהסכמה ובהזדהות. החלטתי, על כן, לעשות זאת בטכסיס של מתן תשובה לקנאים ציוניים (ראה מיסגרת בעמוד 19).

רציתי להגיד להם מייד מהו בסיס תוכנית־השלום שלנו, כדי להציג כרטיס־ביקור.

רציתי להגיד להם שאני רואה במילחמת ששת־הימים מילחמת־מגן — מבלי לגרום להתפוצצות כללית (כל ערבי רואה בה תוקפנות ישראלית).

רציתי לומר להם, בצורה שאינה מרגיזה או מקוממת, שהמעשים שלהם משפיעים מאוד־מאוד על סיכויינו לשכנע את דעת־הקהל הישראלית.

כל זה עמד לנגד עיני. אבל איך עושים זאת בכמה דקות, בלשון שתחדור ללב, באוזני אנשים שלאחדים מהם אין מושג על הנעשה בישראל, שכל מושגיהם שונים משלנו, ושפער מילחמת־הדורות פעורה ביניהם ובינינו?

ידעתי שאסור לי להיכשל. אמנם, תופיק טובי דיבר לפני — אבל הערבים יכלו לומר: „נו טוב, הוא ערבי כמונו, הוא פלסטיני. מה שהוא אומר זה לא מה שהיהודים חושבים.״

הייתי הישראלי־היהודי הראשון שדיבר בוועידה. ידעתי שאם איכשל, זה יחרוץ את הדין על פעולת המישלחת בוועידה. ידידים ערביים ואחרים אמרו לי זאת מראש.

כשקמתי לנאום, שררה דממה דקה באולם העתיק. אפילו מחיאות־הכפיים הנימוסיות, שבהן נתקבלו הנואמים הקודמים, לא נשמעו. בדומיה מעיקה עליתי לדוכן. אורות הטלוויזיה הסתירו מעיני את הקהל. עמדתי ולא ידעתי אפילו איך להתחיל בדיוק.

אחרי המישפטים הראשונים, גברה ה־מתיחות עוד יותר. בשמונה שנות כהונתי

(המשך בעמוד 26)

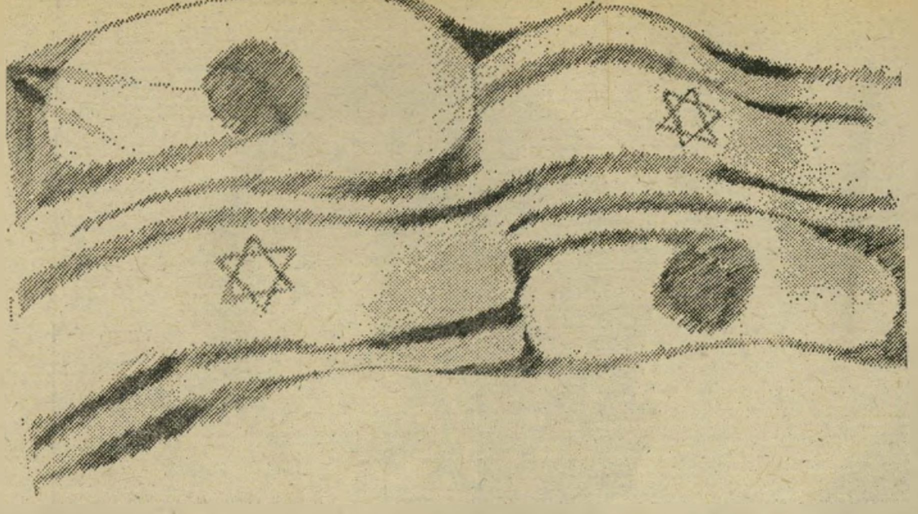

תערוכת התעשיה והמשק כ״ה למדינת ישראל

29 במאי - 23 ביוני 1973

התערוכה הממלכתית הגדולה מאז קום המדינה:
25 שנות הישגי ישראל בכל שטחי התעשיה והמשק.

- בנין ובית
- רהיטים
- יהלומים וחפצי חן
- מכונות וציוד תעשיתי
- טכסטיל
- הלבשה
- עור ומוצריו
- כימיה ומחצבים
- תעשיות עתירות מדע
- תעשיה בטחונית
- מזון
- באזאר כחול לבן
- ועוד ועוד...

גני התערוכה - יריד המזרח - תל־אביב

ספורט טוטו

השבוע עלה
מינימום הפרס הראשון
ל־700 אלף ל״י
(כולל העברה)
* * *
מינימום כלל הפרסים
900 אלף ל״י
(כולל העברה)

עשה לך מנהג קבוע

יום העצמאות ה־כ״ה
יונצח השנה ע״י מצלמה
מ„פוטו ברנר״

- מבחר מצלמות במחירים בין 40 — 400 ל״י
- 40 אגורות — הגדלה 9/13 (גלויה)
- צלומי פספורט — בן־רגע!

פוטו־ברנר
חיפה, רחוב החלוץ 31

בן 50 משכיל בעל אופקים ומשרה טובה
מעוניין בבחורה/אישה
מתאימה עד 37
ת.ד. 2771 רמת־גן

הקוף המזויין

(המשך מעמוד 13)

שהמציא, אלא גם באמצעות פעולת־הצוות, המשמעת האינסטינקטיבית, הציות העיוור למנהיג החזק או המנוסה, הנכונות המוחלטת להקריב את עצמו בכל עת למען השבט כולו. כך חי, הגן על השבט וצד חיות חזקות ממנו.

כל התכונות האלה קדמו בהרבה למין האנושי. הם קיימים לאורכו ולרוחבו של הטבע — אצל שבטים שונים ומגוונים של יונקים, דגים וציפורים. בעלי־חיים אלה מתגוננים בצוותא, מגינים על טריטוריה, ויש (כמו הנמלים) היוצאים בצוותא למילחמות נוראות.

הקוף האנושי פיתח תכונות אלה עד לקצה גבול היכולת. הוא המציא לעצמו אל שבטי ודת שבטית כדי לחזק את רוח השבט, ולהעניק לציווי השבטי תוקף מוחלט. הוא המציא מדים ומנגינות־לכת, מיסגרות צבאיות ודרגות, פולחן של גבורה ועיטורים.

כל זה היה דרוש בכל הדורות כדי לשמור על חיי השבט, תחילה מול פני החיות והשבטים המתחרים, ולאחר־מכן במאבק בין עדות, לאומים ומדינות.

אבל מעבר לכל הסבר רציונלי, נכון ככל שיהיה, עלינו לזכור כי אינסטינקטים אלה לא נולדו אי־פעם בעיקבות החלטה הגיונית, אלא מלווים את המין האנושי מאז ראשית קיומו, ונולדו לפני הרבה מאות־מיליוני שנים בנבכי עברו של החי.

מי גיבור?

זרים שהסתכלו במיצעד צה״ל בוודאי שאלו את עצמם: איך זה סיגלו לעצמם היהודים, תוך שנים כה מעטות, את כל התכונות האלה של שבט לוחם — אחרי שבמשך אלפי שנים היו זרים להם לגמרי?

הדבר מזכיר לי מחקר אחר מעולם החיים. בקנדה שורצים הבונים — מין מכרסמים, המקימים סכרים על פני נחלים (ביברים בלעז). ואילו במחוז מסויים בצרפת חיים אותם היצורים, ומזה מאות בשנים לא בנו סכרים. החוקרים הגיעו למסקנה, כי השבטים באותו מחוז קטנים מדי, ועל כן נעלם האינסטינקט.

בזמן האחרון החלה ממשלת צרפת דואגת לבעלי־חיים, באמצעות חוקים ושמורות־טבע, והבונים הצרפתיים החלו להתרבות במהירות. ואז, לפתע פתאום, החלו הבונים באותו מחוז לבנות לעצמם סכרים על־פני הנחלים — בדיוק כמו חבריהם בקנדה. אינסטינקט, שהיה רדום במשך דורות ללא־ספור, קם פשוט לתחייה, כאשר נוצרו הנתונים הדרושים. זאת — למרות שאיש לא הדריך אותם, והם לא ראו סכר כזה מימיהם.

היהודים באו לארץ, התקשרו עם יחידה טריטוריאלית ופוליטית הקרוייה מדינה, והנה, לפתע, התעוררו בהם כל האינסטינקטים של השבט הלוחם, המגן על מולדתו, יחד עם כל הסממנים החיצוניים של הפולחן הצבאי.

ולא רק התעוררו — אלא התגבשו בכוח ובקיצוניות של חווייה חדשה ובלתי־משומשת, בשעה שלאומים ותיקים ושבעי־מילחמות כבר התחילו לאבדם.

אפשר למצוא לתופעה זו הרבה הסברים הגיוניים, כולם נכונים. אך מתחת לכולם יש ההסבר העמוק יותר, שהוא בלתי־רציונלי, והחודר לרבדים העמוקים ביותר של עולמנו הבלתי־מודע, האישי והקיבוצי.

מכיוון שזהו תהליך טבעי — טבעי מאוד — אין טעם להדביק לו ציון. התעוררות תחושותינו הצבאיות השבטיות הצילה אותנו מהכחדה, ועל כן אינה יכולה להיות שלילית ביסודה.

אולם מסוכן מאוד להשאיר אינסטינקטים אי־רציונליים כאלה ללא שליטת ההגיון. יש חשש שהגיוננו הקיבוצי ייכנע בפני החווייה המסעירה.

כאשר אנו מבינים מה מתחולל בנו כאשר אנו צופים במיצעד של צה״ל, ניתנת בידינו האפשרות לשלוט בעצמנו כדי שלא נשתכר ולא נתמכר לרגשות העלולים להוביל אותנו בדרך חתחתים.

ז״לינו היו באמת חכמים, כאשר אמרו: „איזהו גיבור? הכובש את יצרו!״

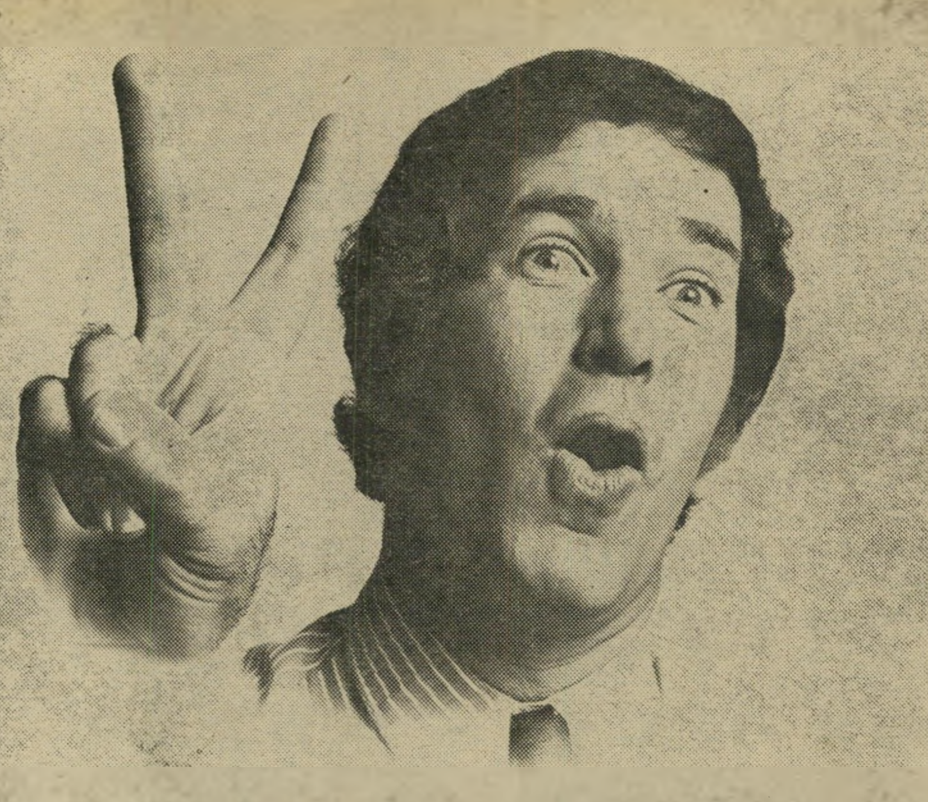

הפרס כפליים

בלוטו 2

מינימום פרס ראשון

150,000 ל״י

ומצטבר עד

500,000 ל״י*

*הזכיה בפרס הראשון לכל טופס אינה יכולה לעלות על מכסימום של 250,000 ל״י

פרטים בדוכני המכירה

לשכת הפרסום הממשלתית

לאירופה

טיול משוגע

לסטודנטים וצעירים!

מארגן:
נתי סטוליאר
סטודנט למשפטים
באוניברס׳ ת״א

טיול עם המון חוויות!

פרטים והרשמה:

אוניב׳ ת״א		אוניב׳ י-ם	
נתי (משפטים)	03-415673	איתן (רפואה)	02-523482
מיכאל (פרסום)	03-287441	דבורה (ר׳ שניים)	02-226406
חנה (מתמטיקה)	03-871374	משה (כלכלה)	02-67539
מירי (מזה״ת)	03-623873	**אוניב׳ ב״ש**	
אוניב׳ חיפה		יוסי (חשמל)	057-73754
שלמה (כלכלה)	04-83586	**טכניון**	
שלום (הנדסה)	04-222763	מתי (אדריכ׳)	04-85667

דרכי אדם

אהבה שווה מליונים

אחרי גמר מלחמת ששת־הימים, יצא העיתונאי לראיין את הסטודנטית הראשונה מהשטחים באוניברסיטה העברית. השבוע, הם חגגו את הולדת בתם

יארא היא כיום רק בת חמישה שבועות. משום כך, אין היא יודעת עדיין כי נולדה הודות לשתי פגישות מקריות.

הפגישה המקרית הראשונה אירעה חודשיים אחרי מלחמת ששת הימים. העיתונאי הערבי הישראלי לוטפי משעור יצא אז לראיין סטודנטים ערביים באוניברסיטה העברית בירושלים, עבור כתבה לידיעות אחרונות. אחת המרואיינות היתה וידא אליאס חזינה, ילידת בית־לחם, שהיתה הסטודנטית הראשונה מהשטחים בישראל.

שינאה. אולם מהראיון לא יצא שום

וידא,
שתי פגישות מקריות,

דבר מלהיב יותר מכתבה עיתונאית. חלפה שנה, בטרם נפגשו לוטפי ווידא שנית.

היה זה שוב במקרה, במסעדה בנצרת. הפעם, לא חיכו השניים למקרה שלישי. לוטפי שלח לוידא ספר שלו בערבית, והם החלו מתכתבים.

הסטודנטית הערבייה הראשונה מהשטחים לא החזיקה מעמד זמן רב באוניברסיטה. המוסדות דווקא עודדו אותה, חברים יהודים רבים קיבלו אותה ברצון. אולם היו כאלה שלא הסתירו את שינאתם. וידא הפסיקה את לימודיה.

לא היתה זו הפעם הראשונה. בתום לימודיה בתיכון, פגשה וידא בעיר מולדתה צליינית אמריקאית, מיליונרית זקנה ו־חשוכת־ילדים, שהתאהבה בה, אימצה אותה, ולקחה אותה עימה לאוקלהומה סיטי.

וידא נרשמה לאוניברסיטה, אך לא הסתגלה למסגרת שתיכננה עבורה אמה המאמצת. היא חזרה ללבנון, נרשמה ל־אוניברסיטה הערבית בביירות.

לפני שניגשה לבחינות התואר הראשון, התחממה כבר אווירת המלחמה באיזור, והיא חזרה לבית־לחם.

פופולארית. כאשר הפסיקה את לימודיה האוניברסיטאיים בפעם השלישית ב־קאריירה שלה, החלה עובדת בתור עוזרת־הפקה בטלוויזיה הישראלית, ולאחר־מכן כקריינית. היא זו שתרמה לדמותה הנוכחית של התוכנית הערבית דרישת־שלום: היא הוציאה אותה לרחוב, אל הבתים והחנויות, הפכה אותה לפופולארית ביותר. כיום, היא מקבלת מכתבי מעריצים מכל ארצות־ערב, ועיתוני לבנון כבר הציעו ל־תחנות לבנון וירדן להעתיק גם אצלם את המתכון של וידא.

בנוסף לעבודתה כמראיינת גם בתוכנית למשפחה, וידא גם עורכת עתה את המדור השבוע לבית ולמשפחה בעיתון הירושלמי אל־אנבא.

קבלה ודחייה. היא הפכה כיום ל־עיתונאית הפעילה במשפחה. בעלה, לוטפי משעור, סופר ועיתונאי ערבי, שהתחיל את כתיבתו בהעולם הזה בערבית, מתרכז היום במשרד הפירסום שלו. הוא החבר הערבי היחידי באיגוד הישראלי לפירסום.

קבלתו לאיגוד התנהלה ללא קשיים. אדרבא, יו״ר האיגוד, חיים פלד, הציע לחברי האיגוד להיעזר בעבודתם בנסיונו ובקשריו בשטחים ובקרב האוכלוסיה הערבית בארץ. לעומת זאת, לא הצליח לוטפי להתקבל כחבר באיגוד ישראלי אחר — אגודת הסופרים. הוא הגיש את בקשתו זמן רב לפני הסערה הנוכחית באגודה — עוד ב־1967. אז, נדחתה בקשתו מבלי שהדחייה תעורר כל התרגשות.

הממשלה פסלה. לוטפי, שסיים את התיכון כתלמיד ערבי יחידי בגימנסיה יהודית בירושלים, החליט להיות עיתונאי, ואחר פירסומאי, כדי לשמור על עצמאותו ועל חופש־הביטוי של דיעותיו. הוא לחם נגד הבישוף חכים, סירב לשתף־פעולה עם השלטונות. הוא ניסה לייסד אוניברסיטה ערבית בנצרת, השיג מימון, מיבנים, ותלמידים — כשהממשלה פסלה הרעיון.

אחר הוציא, יחד עם אשתו, שבועון בשם אל־סוננארה (החכה), שהתחרה ב־הצלחה בעיתונים הערביים המקומיים והמיובאים מלבנון, אך נסגר כאשר השותף בהוצאתו־לאור, ידעפון, החליט לשבוק חיים, השאיר את הזוג משעור בהפסד של עשרים אלף ל״י.

בין שני עולמות. לפני שנתיים וחצי נישאו לוטפי ווידא. זוג צעירים משכילים, החיים בגבול שבין החברה היהודית והערבית, עם קשרים בשתי החברות, ובלי שורשים באף אחת מהן. בני הזוג משעור לא התרגשו כאשר לא נכנסה וידא להריון חודש לאחר הנישואין, כמנהג בני־עמם. שניהם שמחו כשנולדה יארא, סירבו להצטער על שלא היתה זכר.

שורשיהם, נאמנותם, והשתייכותם, נעוצים בארץ, לא בחברה מסויימת. עם לידתה של יארא (חברתי, בערבית), חידשה אמה המאמצת של וידא את לחציה על בני־הזוג לבוא אליה לארה״ב. אבל וידא ולוטפי מסרבים. „המיליונים אינם יכולים להיות תחליף לאהבת המולדת,״ אומר לוטפי, ומצליח לא להישמע ציוני.

לוטפי,
ואחריהן —

ויארא משעור
— תוצאה

תשבץ העולם הזה 1863

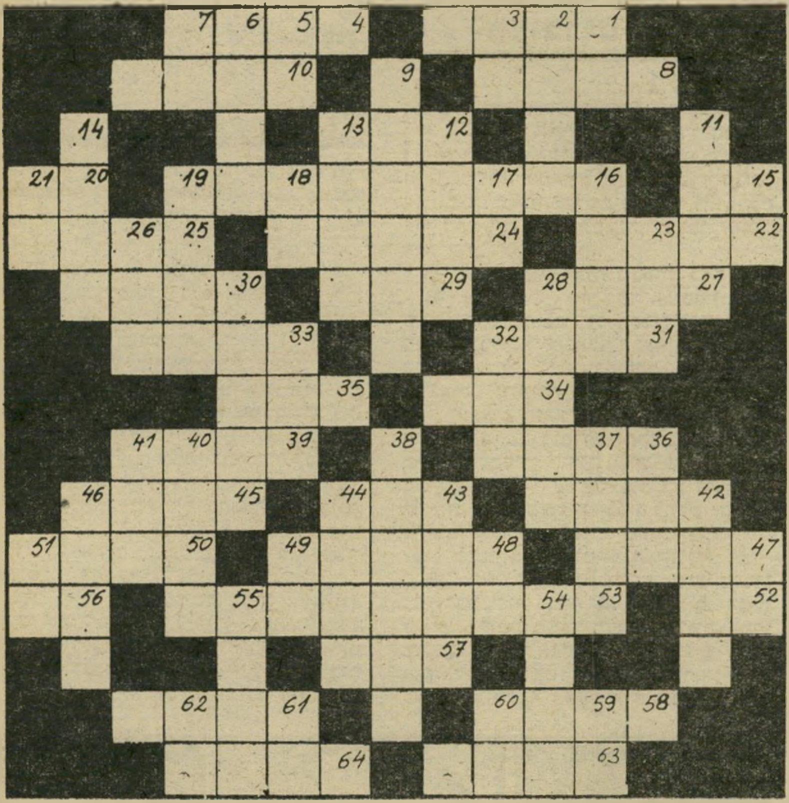

מאוזן:
1) קמצן. 4) תנור גדול. 8) שובב. 10) סוג תבואה. 12) כן, בסיס. 15) בוסתן. 16) פסיבדונים, שם עט (ביטוי לועזי). 20) קידומת שם הולנדי. 22) עיר שחרבה בגלל עוונות תושביה. 24) מין צמח שגבעוליו חמוצים. 25) נעלם. 27) אלה. 29) שטות. 30) „מצא מין את ....״ 31) מדבר. 33) אוי לי! 34) דמות בשיר השירים. 35) כלי מלחמה. 36) מבגדי הכהן הגדול. 39) שאין נשמה באפו. 42) בן יעקב. 43) עיר שתושביה חסרי דעת. 45) עיכוב, עצירה במקום. 47) מבקר קטלני. 48) נזיר מוסלמי. 50) גשר על הירדן. 52) אצל הזוחלים הוא קר. 53) יישוב עירוני בסביבות באר טוביה. 56) עטין. 57) קולו נשמע באביב. 58) סוג של משחק בכדור, הפופולרי בארצות הברית. 61) רצפט. 63) עיוות דין. 64) יצור.

מאונך:
1) שדה מרעה. 2) בצוותא. 3) רטוב. 5) שקר. 6) משני בחשיבותו. 7) איש צדיק. 9) מושב בסביבות בית קמה, נקרא ע״ש צבי הירשפלד. 11) כינויו של דון ויטו קורליאונה. 12) קרקע. 13) ענק. 14) משחק ילדים. 15) חסר עדינות. 16) אליה שולחים עצלנים כדי שילמדו. 17) מרכז עצבים. 18) מוקיון. 19) גוש מתכת. 21) משמש למאור. 23) ריקוד. 26) שופט עליון. 28) צמח נוי. 30) הגשם האחרון. 32) מאלופי צה״ל. 33) מפל מים. 36) עוף בית. 37) חלק קטן וממוספר מפרק מקראי. 38) שוא ידברו. 40) מנהיג מרד סודני, אויבו של גנרל גורדון. 41) נוזל חיוני. 42) תקופת זמן. 43) מלך נבטי. 44) מנהיג נאצי. 46) קריאת שמחה ועידוד. 42) אחד השבטים. 48) מספיק. 49) תחילתה של שאגה. 51) בת קול. 54) סנסיטיבי. 55) יישוב בגליל העליון המערבי. 59) רעל. 60) מפתן. 61) טעם לא נעים. 62) בן צאן.

חשבץ 1863

זוהי חידה חשבונית. כל ריבוע מסמל סיפרה. לאותן הספרות יש אותם סימנים. בעזרתן של פעולות חיבור, חיסור, כפל וחילוק, יש למצוא איזו סיפרה מציין כל סמל של ריבוע.

נשר בלי כנפיים

(המשך מעמוד 17)

שהבטיח לעצמו קודם מישרה או תפקיד בחיים האזרחיים.

לא שצריך לדאוג למוטי הוד מבחינה כלכלית. הפנסיה שהוא יקבל מצה״ל בתום 25 שנות שירותו, מספיקה בהחלט לקצין בכיר במעמדו לנהל חיי רווחה. מדובר כאן על הכרת התודה ועל החובה של המדינה לדאוג למצביאיה עם פרישתם מהשירות הצבאי.

מבחינה זו משמשת עתה מלחמתו של מוטי הוד טסט־קייז יוצא־דופן ורב ענין, שהקצונה הבכירה של צה״ל עוקבת אחריו בענין רב.

סוס טרויאני

היה זה לפני כחודשיים, כאשר הזמין מוטי הוד את אל שוימר, מנכ״ל התעשיה האוירית, לארוחה פרטית. אל המופתע, שלא זכה קודם לכן להזמנה כזאת מצד מפקד חיל־האויר, נענה להזמנה בסקרנות.

בצורה הפשוטה והישירה ביותר הציג מוטי הוד באותה ארוחה את כוונותיו. „בן כמה אתה?" הוא שאל את שוימר. שוימר, יליד ארצות־הברית שהקים את התעשיה האוירית ב־1952, גילה את גילו. בחודש הבא ימלאו לו 56 שנים. „מתי אתה חושב לפרוש?" היתה שאלתו הבאה של מוטי.

שוימר נדהם, בלע את הרוק שבפיו ולא ידע כיצד להתיחס לשאלה. לבסוף השיב: „אין לי כל כוונה לפרוש."

מוטי לא היה מנומס ביותר. „ובכן, תדע לך," אמר לשוימר, „שאני רוצה את תפקיד המנכ״ל בתעשיה האוירית ואני עומד להילחם בך על מנת לזכות בו."

לא היתה זו הפעם הראשונה בה נודעו לשוימר כוונותיו של מוטי הוד, אולם היתה זו הפעם הראשונה בה שמע על כך מפי מוטי עצמו. הוא מיהר בעקבות השיחה אל צבי צור, עוזר שר־הביטחון, שאל אותו אם התקבלה החלטה להחליפו במוטי הוד. צ׳רה הרגיע אותו כי לא התקבלה כל החלטה כזו.

כדי להבין לאיזו התרגשות והתרוצצות גרמה כוונתו המוצהרת של מוטי הוד לכבוש את התעשיה האוירית, יש להתיחס לרקע האנושי של החברה. מראשית הקמתה היתה התעשיה האוירית ילד הטיפוחים של שמעון פרס, בתקופה בה היה מנכ״ל משרד־הביטחון וסגן שר־הביטחון. זו היתה אחת מעמדות הכוח שלו. כל אנשי המפתח בחברה היו מנאמניו ועושי דברו.

בתקופת לוי אשכול, כאשר רצה אשכול להחליש את מעמדם של פרס ודיין, הוא הכניס לחברה סוס טרויאני בדמותו של עורך־הדין מיכאל פירון, שמונה כיו״ר מועצת המנהלים של התעשיה האוירית. פירון, מעשיריה המובהקים של ישראל, שותפו למשרד הפרקליטות של יעקב שמשון שפירא, שר־המישפטים כיום, שיחד עם שפירא ליקק את הקצפת בעוגת התקציב של המדינה מאז הקמתה, היה מיועד להבטיח שבתעשיה האוירית לא ייעשו דברים ללא ידיעתו ובניגוד לדעתו של אשכול.

הפיקדון הגדול, הכולל משכורת וטובות הנאה אחרות המצטרפות לשפע ההכנסות של פירון מתפקידיו הרבים האחרים, נשאר בידי פירון עד עצם היום הזה. אולם האיש החזק בתעשיה האוירית, מאחורי גבם של אל שוימר ומייק פירון הוא אשר בן־יוסף, סגן המנכ״ל. אשר, מנאמני פרס ודיין, הוא אחיו של אברהם בן־יוסף סגן מנכ״ל משרד־הביטחון לתפקידים מיוחדים, ממקורביו ומעוזריו הבכירים של צ׳רה.

היה ברור שצ׳רה, שהוא גם ידיד בנפש של מייק פירון, לא יתן שאנשי חסותו המובהקים בתעשיה האוירית ייפגעו, למרות שבחוגים שונים הועלו הטענות כי גידולה והתעצמותה של התעשיה האוירית השאירו אותם מאחור, והם כיום קטנים בתוך התפקידים שהם ממלאים.

שלישיית הבוסים של התעשייה האווירית: בן־יוסף, שוימר, פירון
מי מפחד ממי?

העובדים מאיימים בשביתה

קשרים האישיים לא היו הסיבות היחידות להתנגדות המלוכדת שנוצרה הן בתעשיה האוירית והן במישרד־הביטחון, נגד נסיונו של מוטי הוד להשתלט על התעשיה, כדי לכוונה לצרכי האויר האמיתיים של ישראל.

היו לכך סיבות רבות נוספות. כמה מהן:

● צבי צור, עוזר שר־הביטחון, הוא כיום האיש החולש על הסכומים הגדולים ביותר במדינת־ישראל. התקציבים העומדים לרשותו, כמי שמופקד על תקציב הביטחון, תקציבי הרכש, המחקר, התעשיה הצבאית, התעשיה האוירית ועוד שורה ארוכה של מוסדות ותקציבים, מסתכמים במיליארדי לירות שיש להם השפעה מכרעת במשק הישראלי ולא רק בו. ברור שצ׳רה אינו מעוניין בכוח חדש שיכנס לתחום ממלכתו, שאינו מעושי־דברו והעלול לסכן את שילטונו המוחלט.

● בשנה האחרונה נחשפו כמה שערוריות בתעשיה האוירית. המחדלים, הביזבוזים, עקיפת הנוהלים והכישלונות המקצועיים — כל אלה בצד הישגים רבים ומפוארים — הם רק קצה הקרחון ממה שמתרחש באמת בתעשיה האוירית. שליטי התעשיה חרדים מפני האפשרות שאדם חדש שיגיע לחברה, וביחוד אם הוא ישר, פשוט ודוגרי כמו מוטי הוד — עלול לחשוף שערוריות ובזיונות נוספים, שעתה עושים מאמצים להעלימם.

לסיבות אלה, נוספה סיבה נוספת, שליבתה טינה אישית נגד מוטי הוד, סייעה לראשי התעשיה האוירית לקומם את אלפי עובדי החברה נגד האפשרות שמוטי הוד ימונה בה לתפקיד בכיר. הדברים הגיעו לידי כך שראשי ועדי־העובדים בחברה הפיצו כרוזים נגד אפשרות מינויו של מוטי הוד, מנהלים הסתה מתמדת נגדו ואף איימו כי ברגע בו יופיע הוד לראשונה בתעשיה האויירית, עלולה לפרוץ בה שביתה בפעם הראשונה בתולדותיה.

כל זה אירע סביב פרשת ייצורו של מטוס הערבה בתעשיה האוירית.

היה זה כאשר לפני למעלה משנה פתח שר־האוצר פנחס ספיר במערכה פרטית משלו נגד התעשיה האוירית, במטרה לערער את מעמדו של משה דיין. באמצעות כתבים כלכליים הודלפו לעתונות פרשיות שונות שהכתימו את שמה הטוב של התעשיה.

באותה תקופה הציגה התעשיה האוירית לעיני העולם את בנה החוקי הראשון — מטוס הערבה, שהוא מתחילתו ועד סופו פרי תיכנון וייצור ישראלי במיפעלי התעשיה האוירית. מנהלי התעשיה האוירית תלו תיקוות רבות במטוס ובאפשרויות שיווקו.

בשיאו של מסע התעמולה והפירסומת למטוס הערבה, נשאל מוטי הוד לדעתו על המטוס. מוטי, שמעולם לא נועצו בו בשעת תיכנון וייצור המטוס, השיב בצורה הכנה והישירה ביותר כי אינו מכיר את המטוס וכי לחיל־האויר של צה״ל אין כל כוונה לרכשו. היתה זו סטירת־לחי פומבית לתעשיה האוירית, שדאגה לפרסם בעולם כאילו צה״ל עומד לרכוש סידרה שלימה של דגמי המטוס, דבר שעשוי היה להעלות את סיכויי המכירה שלו.

למעשה היה זה חיל־הצנחנים שפסל את הערבה ולא חיל־האויר. אולם הצהרותיו של מוטי הוד בגנות הערבה, התפרשו על־ידי ראשי התעשיה האוירית לא רק בהכרזת מלחמה עליהם אלא כתקיעת־סכין בגב. כאשר במרוצת הזמן הסתבר גם, שבעקבות סירובו של צה״ל לרכוש את הערבה בוטלו עיסקות רכישה שעמדו להתבצע בחו״ל, קל היה להאשים את הוד באחריות לכישלון המיסחרי בפרוייקט.

נמצאו מי שהלבישו עליו גם את ההדלפות והמערכה שניהל ספיר נגד התעשיה האוירית. באמצעות פעולת הסתה בין העובדים הפך מוטי הוד בעיני 14 אלף עובדי החברה לאוייב מספר אחד שלהם, האיש שאם יבוא לתעשיה האוירית עלול לגזול מהם את מטה לחמם. במדינת־ישראל יש במקרים רבים לוועדי־העובדים ולעומדים בראשו הרבה יותר מה להגיד מאשר שרי־הממשלה, למשל.

מיבחן לתודת האומה

שורה של טעויות טאקטיות שעשה מוטי הוד בטרם ניגש להסתערות על התעשיה האווירית, במיוחד בתחום יחסי־האנוש, הכבידה עליו את הכיבוש.

אבל מוטי לא נירתע. הוא ניפגש עם כל הנוגעים בדבר, החל בראש־הממשלה גולדה מאיר, וכלה בשר־הביטחון משה דיין, הבהיר להם כי אם לא יינתן לו התפקיד שהוא מבקש בתעשיה האוירית, עלול הדבר לרבוץ כמעמסה פסיכולוגית־מוסרית על ראשי המדינה, כיוון שהוא לא יעשה שום דבר אחר.

למקרה עלולות להיות השלכות מרחיקות לכת בתחומים שונים. כתוצאה מכך נערכו גישושים ונעשו נסיונות לשלב את מוטי בתעשיה האוירית. היה ברור שלא ניתן לסלק את אל שוימר ולמנות את מוטי במקומו. אבל ניתן היה לסלק את יו״ר מועצת־המנהלים, מייק פירון, שלדברי השמועה היה זה משה דיין שהתבטא עליו פעם כי „הוא מנהל את התעשיה האוירית ממגרש הגולף בקיסריה." פירון עצמו הביע כלפי חוץ נכונות למסור את מקומו למוטי. אבל אז איים אל שוימר כי יתפטר אם יסולק פירון. מאחוריי הקלעים לחץ גם שותפו לשעבר של פירון, שר־המישפטים, נגד סילוקו.

כך קרה שכאשר התכנסה ועדת השרים לענייני כלכלה, שבסמכותה לבצע מינויים בתעשיה האוירית, כדי להחליט על שילובו של מוטי הוד בתעשיה האוירית, תמכו גם פנחס ספיר, גם חיים בר־לב וגם משה דיין, במינויו של מוטי הוד לתפקיד יושב־ראש מועצת המנהלים — תפקיד שבאמצעותו יכול היה מוטי להשפיע על הנעשה בתעשיה האוירית. למרות זאת לא קיבל מוטי את המינוי. כל מה שהצליחו לסדר עבורו היתה מישרת חבר במועצת המנהלים, תפקיד נעדר כל תוכן.

מאחורי ההתנגדות למינויו של מוטי הוד עמדה שוב האשה שעל פיה יישק כל דבר במדינה, החל בבחירת נשיא, וכלה במינוי מנהל למרפאת קופת־חולים באיזו שכונה ירושלמית — ראש־הממשלה גולדה מאיר. גולדה יעצה לדחות את ההכרעה עד אחרי הבחירות, מבלי להבטיח דבר למוטי. שיקוליה של גולדה: עד אחרי הבחירות יכולים הפריץ והיהודי למות והכלב להתפגר, כדברי המשל. אחרי הבחירות ייתכן שיהיה שר־ביטחון אחר, ייתכן שצבי צור יסולק מתפקידו וייתכנו אלף ואחת קומבינציות נוספות. ייתכן גם שלמוטי יימאס להילחם מלחמה אבודה מראש, או ששכחו את זכויותיו ולאיש כבר לא יהיה איכפת אם יש לו מה לעשות או אין לו תפקיד — כפי שקורה עכשיו עם יצחק רבין.

בשלב זה הוכרזה שביתת־נשק במלחמה על התעשיה האוירית. מוטי יסע לטייל קצת בחו״ל. אחרי הבחירות לכנסת השמינית, יפתח הסיבוב השני במלחמה זו. לפי כל הסימנים אין מוטי הוד חושב אפילו לוותר על נסיונות הכיבוש שלו.

במידה מסויימת אין זו המלחמה הפרטית שלו. מלחמתו משמשת לרבים מיבחן מסקרן לגבי תודת האומה ולגבי חובתה של החברה הישראלית לפרוע חוב מוסרי ואנושי לאדם מסוגו.

הרוח של בולוניה

(המשך מעמוד 23)

בכנסת, לא נאמתי באווירה כה מתוחה. ולפתע הרגשתי איכשהו: זהו. הדברים מתקבלים.

כל זמן שדיברתי, לא נשמע רחש. אך כשירדתי מן הבמה, מחאו הערבים כפיים יחד עם הישראלים והזרים. כמה ערבים קמו ולחצו את ידי. עיתונאי ערבי ביקש את נוסח הנאום כדי שיוכל להבריקו לקאהיר (לא היה נוסח. היה צורך להעתיקו למחרת היום מן ההקלטה).

לא שמעתי בדיוק מה אמרו. הייתי סחוט, כאילו עברתי מאה קילומטר. אבל ידעתי שהקרח נשבר. המישלחת הישראלית לא נתקבלה רק רשמית. היא נתקבלה בלב.

השמש זרחה!

איך אפשר לתאר את כל זה, את ההתרגשויות, את הדברים הקטנים, את השיחות שאינן ניתנות לפירסום, את ההווייה של בולוניה?

„היום זרחה השמש בבולוניה!" הכריז רומש צ׳נדרה, המזכ״ל ההודי של מועצת־השלום העולמית, בנאום הסיכום שלו. איש לא חשב שזוהי הגזמה. „כוחות השלום חוזרים, איש איש לביתו, בראש מורם, כי כאן התחיל המאבק המשותף למען השלום בין עמי המיזרח התיכון!"

וגידו פאנטי, ראש ממשלת מחוז בולוניה, אדם מפוכח ובלתי־רגשני, בנאום הסופי והמסכם: „היעד המשותף של כולנו הוא שלום יציב ובר־קיימא בין מדינות־ערב ומדינת־ישראל!" מחיאות־כפיים סוערות ליוו פסוק זה — מחיאות מצד ישראלים וערבים.

איזכור מפורש של שלום עם מדינת־ישראל, ללא כחל ושרק — וגם העיראקים והסורים מחאו כפיים. בזה נסתיימה הוועידה.

העיתונאים הישראליים, יחד עם האחרים, ראו ושמעו.

כל זה לא ייעלם מפני שכמה זייפנים מיקצועים בשירות ארץ־ישראל השלמה, וכמה עסקנצ׳יקים פושטי־רגל שלא הוזמנו לוועידה למרות מאמציהם הנואשים, משתדלים להטביע את המעשה הגדול ברפש שלהם.

בריז׳יט בודו לא באה

בצד הזדון המיקצועי, היו גם אבסורדים היתוליים. עסקן מק״י מסר חגיגית ש„ז׳ן־פול סארטר, תיאודוראקיס וגינתר גראס החליטו לא לבוא לוועידה." גם בריז׳יט בארדו, קליף ריצ׳ארד והנסיך של מונאקו לא באו. כמו סארטר, גראס ותיאודוראקיס, לא עלה על דעת איש להזמין אותם. לא היה להם שום קשר ליוזמה זו, בכל שלב שהוא.

למפ״ם ולמק״י אין חלק ונחלה במהפכה של בולוניה. זה מרגיז אותן. אז מותר להן להשמיץ.

אבל הגיוס הטוטאלי של מישרד־החוץ, עם המנגנון האדיר של התעמולה הרשמית, הוא משהו אחר. מדוע הוחלט, בהשראת גולדה, לצאת למסע העלילות?

אין לכך אלא תשובה זו: פחד השלום נפל עליהם.

אין הם משמיצים את בולוניה מפני שלא נעשה בה דבר למען השלום. להיפך: רק מפני שהבינו את חשיבותה, מפני שהיתה סימן־דרך, נזדעקו.

מי שרוצה להחזיק בשטחים, להתנחל, לספח, ואולי לכבוש עוד — אינו יכול אלא לראות במה שקרה בבולוניה סכנה גדולה.

זהו ההסבר למה שקרה. והוא מהווה את המחמאה הגדולה ביותר לוועידה.

כמה שעות הפרידו בין בולוניה ובין נמל־התעופה לוד. מעבר מיום־אביב קריר אל השרב הנורא. וגם מעבר מן הרוח של בולוניה אל האווירה העכורה של שטיפת־מוח ממלכתית.

אבל הרוח של בולוניה תנצח.

(בשבוע הבא יתאר אבנרי כמה מן החוויות בוועידה וסביבה.)

סרטו של וילי גפני: DEATH OF A STRANGER

זר ביריחו

גילה אלמגור · הרדי קרוגר · ג'ייסון רובארדס

בהשתתפות: מייק בורשטיין, אביבה מרקס

בימוי: ריזה באדיאי

הפצה: פורום פילם

סיפורה של החבלנית שנקלעה בין חובתה לעמה ואהבתה לזר...

הצגת בכורה עולמית בעת ובעונה אחת ב־4 בתי קולנוע:

חן	**ארמון**	**ארמון**	**גילת**
תל-אביב	חיפה	רמת-גן	באר-שבע

השאר לנו את הנהיגה סע באגד

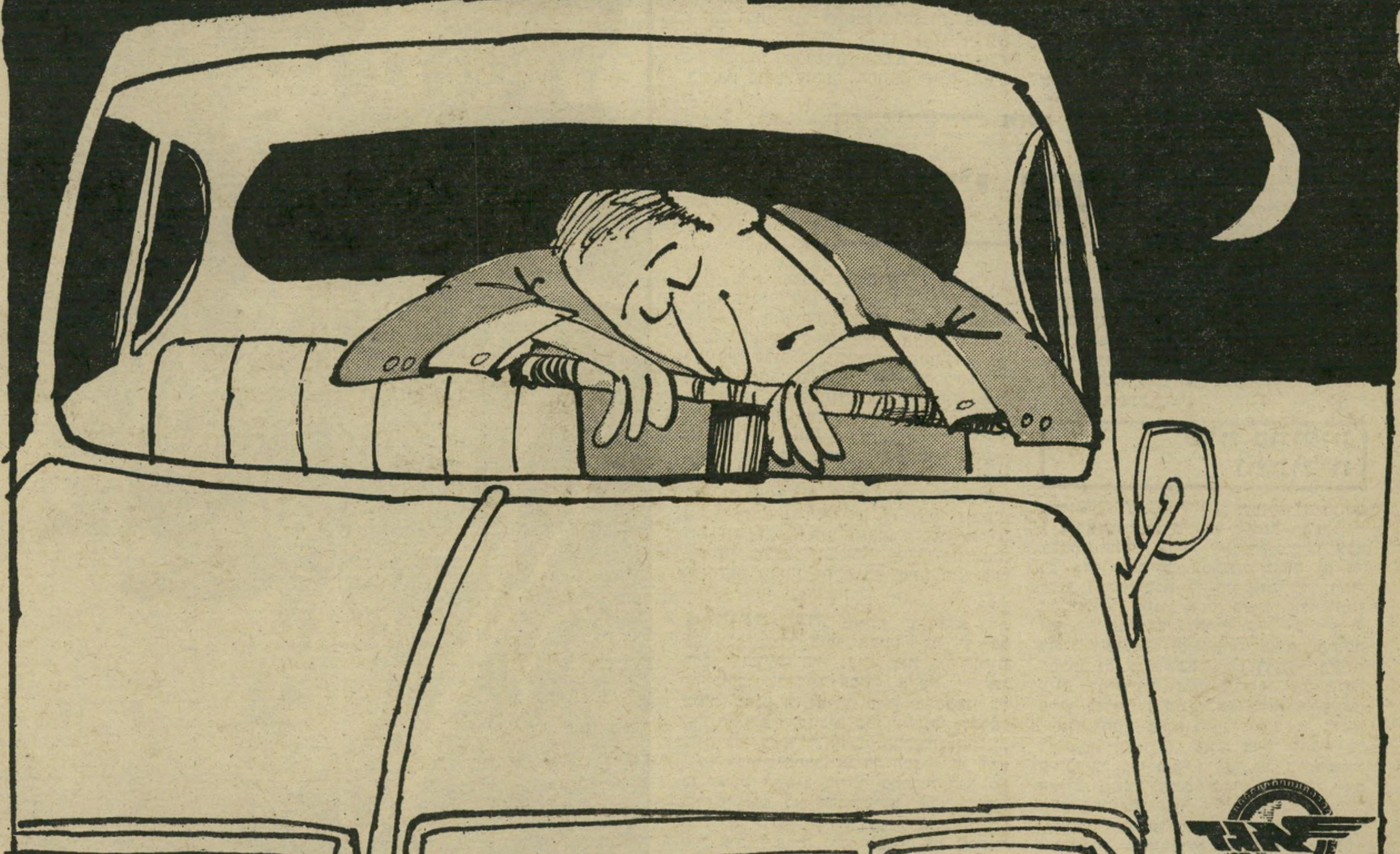

„דויד אבידן ולילי סיגל - מזמן לזמן עסקו במישגל; ולבסוף כשהיה להם טוב - היא נותנת והוא נותן - הם החליטו להתחתן!" (משירי דוד אבידן)

תמצית הפרקים הקודמים

ליל סיגל, יתומה אומללה מאב וגרושה מבעל, בתה של רופאה מרחובות, פוגשת בתחנת הרכבת של הכרך הגדול בתל־אביב, זאב במכנסיים סגולים, הנטפל אליה ברכבת בדרך לחיפה. מסתבר לה כי האיש

מאת

לילי אבידן

אינו אלא המשורר הלאומי דוד אבידן. אחרי ביקור קצר בדירת הגג שלו בתל־אביב, בו היא מתמסרת לו ברגש, מתפתה הנערה לשידוליו הטלפוניים הצפופים ובאה להינפש שבוע בדירתו. בעת היעדרותו של המשורר מהבית היא מנסה להכניס סדר במישכנו, מגלה תוך כדי כך תיק סודי ובו רישומים המסבירים לה את מהותו ה־אמיתית של המשורר. מסתבר לה כי ה־איש אינו אלא אחד שהגיע מכוכב אבי־דנקו כדי לערוך על פני כדור הארץ מחק־רים על התנהגות המין הנשי, אותם הוא מרכז בתיקים מסודרים להפליא. כשהיא נוטשת אותו בתום שבוע הבילויים ה־משותף, מצלצל המשורר אל דירת אמה ברחובות ומציע לה הצעה שאין היא יכו־לה לדחותה: להינשא לו.

היתה רבה, נחיתה יפה הוא נחת עלי. תודי לילי אבידן, עם יד על הלב, שגם לך היה נעים מאוד אז לנחות על כוכבו של דויד אבידן. או.קיי. — אני מודה. מרגע זה ואילך, כיוון שהסכמנו על חתונה, זרמו העניינים כמו על גלי ויברא־ציות כדי להסדיר את כל ההכנות לחתונה.

מה שאיש־החלל אבידן הסביר לי הוא כי העסק החשוב ביותר בחתונה היא לא האהבה וגם לא הרומנטיקה, אלא הכסף. היינו צריכים להכין לעצמנו תשתית כס־פית איתנה עליה נוכל לבנות את נשואי־נו, מה עוד ששנינו כבר התנסינו, כל אחד לחוד, בחוויה זו של נישואין.

הלכו הגרוש וגרושתו אל ההורים משני הצדדים לבדוק מה יכולים אלה לסייע להם בשעה גורלית זו של חייהם. מה שהכי מפליא הוא שבהזדמנות זאת שכח פתאום איש החלל אבידן שהוא נולד על כוכב אבידנקו ופנה אל זוג הקשישים הנחמדים שגידלו אותו בילדותו, כאילו הם הוריו האמיתיים. הוא ירד עליהם כמו שכל בן טוב יורד על הוריו במקרים שכאלה. ו־אחרי שהתקבלה, אושרה ונחתמה תרומת הוריו שלו לחגיגה, קמנו ונסענו בצוות אל בית־אמי בכפר רחובות.

כאן קפץ האיש על נקודה רגישה. נראה בעיניו צודק שכיוון שלאימי יש ממון רב יותר מאשר לאנשים המתקראים הוריו, חובה עליה לתרום גם יותר לקידום נשו־אינו. אחרי שגם כאן אושרה התרומה, קמנו ונסענו אל המיפקדה התל־אביבית כדי לתכנן שם את מה שנועד להיות „חתונת השנה."

כלה בתולית וחתולית

המאורע המתוכנן היה צריך לגרום לאנשים רבים ככל היותר לחשוב ו־להאמין שדויד אבידן אינו רק משורר אלא גם איש רחב־לב, המתנהג כאדם מן ה־ישוב וכשמזדמנת לו הזדמנות כמו חתו־נה, הוא לא יחגוג אותה בעצמו אלא יזמין את כל המי ומי להרים איתו כוסית ו־לזלול עימו מעדנים. מאחר ובאותה תקופה סבלתי גם אני, שפחתו המעריצה, מתאוות עזות לחידושים נוצצים, הרי שבתשוקה בלתי נסלחת נרתמתי אל מלאכת הקודש.

אלף וחמש מאות הזמנות הודפסו. הוזמן דיסקוטק מאנד׳יס, שהיה צריך להכיל ב־קירבו על גבי באר חופשי את כל מטעמי העולם משעה חמש אחרי הצהריים ועד אחת אחרי חצות.

אינכם יכולים לתאר לעצמכם את ה־התרגשות וההיסטריה שתקפו את הזוג לעתיד לבוא סביב כל ענין החתונה. זה היה כאילו אנחנו מתחתנים בפעם הראשו־נה. משעת השכמה ועד שעת השכבה לא הפסקנו לדון, להתווכח, לחשב ולסכם את הסכומים העצומים שעשויה חתונה זו להכ־ניס לנו. כשהגיע היום המיוחל כבר הייתי שבורה ורצוצה, כמו אחרי בחינות הבג־רות.

אבל לפני כן הבה נקפוץ לבנין הרבנות

„החתונה היתה ממש קרנבל אמיתי"

בתל־אביב. אתם צריכים לראות את ה־מבטים שנדלקו בעיני הרבנים כאשר ביום שלישי אחד אחר־הצהריים התייצבה בפני־הם כלה בשמלת מידי שחורה עם מגפיים לבנים ווסט לבן, כשלראשה כובע לבן בו נעוץ פרח אדום. החתן הופיע למאורע ה־חגיגי כשהוא לבוש במכנסיים דמויי פיג'־מה (כפי שהעידו קרובי המשפחה שנאלצו לחזות בטקס) חולצת לורקס מבריקה ו־מעיל לבן עשוי פרווה סינטטית.

אני זוכרת את קרובי המשפחה ההיסט־ריים, דוברי הפולנית־רוסית־גרמנית, ש־הטביעו אותנו בפיטפוטיהם. יותר איני זוכרת מהטקס דבר. אני מצטערת. פשוט משהו התעלף בתוכי. אני רק זוכרת את בליל הדיבורים שהיה מופנה אלי ואת ה־

לבשתי שימלת מיני לבנה שפתח גדול בה השאיר את הבטן חשופה. בסיוע של מג־פיים לבנים וכובע לבן הייתי צריכה להיר־אות יפה ובובתית, או לפי דרישת אבידן: „בתולית וחתולית — לוליטה.” זה היה חשוב לו שיחשבו שהוא נושא לוליטה.

מאחר וידעתי כי רבות ממתחרותי בעבר ובהווה תהיינה נוכחות בחתונה, החלטתי ללכת עד הסוף.

נימפומנית או פריג'ידית?

בשעה חמש בדיוק התייצבנו בפתח המאנדיס, כשהמשורר לובש מכנסי

ספירת־מלאי בליל הכלולות

עובדה שבסופו של דבר ענדתי על אצבעי טבעת נישואין.

ואז הגישו לי את קטע העתון בו הופיעה המודעה הבאה:

> **דוד אבידן** תל־אביב
> **לילי סיגל** רחובות.
> נשואים
> המען למחאות (ולהמחאות): רח' שמשון 11, ת"א.

כמעט והתעלפתי למיקרא המודעה. למ־רות שידעתי קודם על תוכנה, הרי כש־הדברים היו מודפסים זה נראה לפתע אח־רת. אבל המתחיל במיצווה אומרים לו — גמור. במצח נחושה המשכתי את דרכי אל אור הזרקורים ואל הסצינה המרכזית של חיי. שלולא היתה מתרחשת לא הייתי

קטיפה צהובים וחולצות לורקס (הפעם עם כתמי קטיפה) ונראה מצוחצח להפליא.

ראשוני האורחים הגיעו כשעל פניהם חיוכים מכל הסוגים. ערב־רב מטורף כזה כמו שנאסף שם, איני זוכרת שראיתי אי־פעם. נכנסו לשם כל היפים והלא־יפים מדיזנגוף, כל מי שמוצאים כל יום ב־משולש פינתי־כסית־שולטן. כולם הגיעו לברך את המשורר הרווק־המתבודד־המת־בדל, שאיש לא האמין עליו שיפול עוד פעם בפח ויתחתן.

על אף הגשם האיום שירד התאספו שם המונים. איש כנראה לא רצה להחמיץ את ההצגה. היו שם מיטב החתיכות של תל־אביב להתפאר. היו כל החשובים, השמנים והכבדים. והיו גם הקלילים והיפים, אלה מהזרקורים. כמובן שבאו גם החברה מ־רחובות, שמתו מסקרנות איך זה להתחתן בעיר גדולה כמו תל־אביב. ופתאום, ב־אמצע כל זה, מצאתי את עצמי כשאני

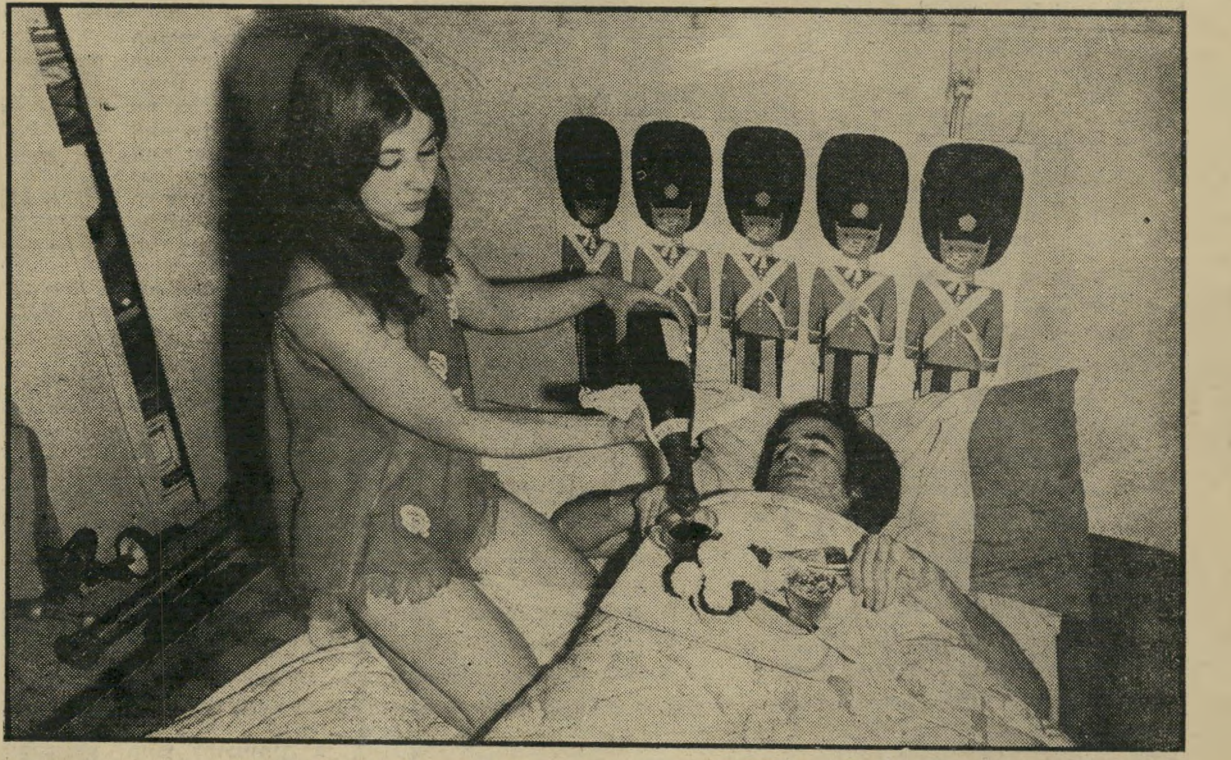

למחרת ליל הכלולות: במקום ירח־דבש - צילומי־מיטה

מגיעה לכתוב את זכרונותי, כשדמעותי מרטיבות את הנייר.

בוקר שטוף גשם קידם את פני ביום המיוחל. דויד, חתני המיועד, נראה במזג רגוע עד אפסי ואילו אני נכנסתי במרץ להכנות של הכלה־הכוכבת. באותו יום

מרגישה שמשהו מת לי בפנים.

המסיבה נמשכה. אנשים יצאו ונכנסו ב־מין תהלוכה ססגונית. זה היה קרנבל אמי־תי. מכל צד שמעתי איך שעפות בדיחות על חשבון החתן והכלה, מהסוג: „מה הוא יכול כבר לעשות איתה בלילה?” או „הלו

בובה, כשתתעייפי ממנו תבואי אלי,” או „אולי את מחפשת איזה מאהב צעיר?” שמעתי גם כאלה המתווכחים בלהט אם אני נימפומנית, לסבית או אולי סתם פריג'ידית. משהו הייתי מוכרחה להיות. אחרת אנשים לא היו יכולים להסביר ל־

עצמם מה ראה המשורר לשאת אותי ל־אשה.

שמישהו לא יחשוב שהתאכזבתי. זאת היתה באמת חתונה נהדרת. אם לא הייתי הכלה הייתי נורא נהנית בה. למי ש־סובלת מאותה מחלה בה סבלתי אני באו־תה תקופה — אני יכולה להמליץ בפניה על חתונה כזו כעל תרופה מונעת ראשו־נה. אל התרופה השניה נגיע כשאכנס לפרטים המפורסים יותר של חיי נשואי.

אבל גם זה עבר. לאט לאט התפזרו האדים והאנשים היפים והעייפים הלכו הביתה כל אחד עם אשתו או עם שללו, שחולק שם ביד נדיבה על־ידי חוקר עניי־ני־המין של כדור־הארץ. המוסיקה המשי־כה ללוות אותנו כשאנו עמוסים בצרורות עד למכונית. מכאן טסנו בטיסה מטורפת עד לפנטהאוז של אלופי־חתני כדי לבלות יחד את ליל הכלולות הראשון שלנו.

כמה עולה ילד?

זה היה לילה שלא אשכח. לילה של ספירת מלאי. מי שהיה נכנס לחדר היה חושב שזו אפסנאות גדודית לפני ביקורת המפקד או חנות סידקית לפני ביקור פקידי מס־הכנסה. ישבנו ופתחנו את כל המתנות שקיבלנו ליום נשואינו: תקליט מוצארט יד שניה; כמה פוסטרים מהפייפר שופ; דפים עם עלים מיובשים; קנקנים מפלס־טיק, משומשים בחלקם; ספר של ד"ר ספוק; מפה־מפית; מישחק דוק; סרויס לביצים שלוקות וסמרטוט אחד לשטיפת הריצפה. חה־חה־חה.

חוץ מזה היו גם צ'קים. ארבעה אנשים מתוך 1200 המוזמנים לתגיגת נשואינו הבינו את הרמז במודעה בעתון והביאו לנו צ'קים שהסתכמו בסכום העגול של 400 ל"י.

הישג היסטורי זה לא ימחה לעולם מזכרו של דויד אבידן. יכול להיות שזו היתה,

הורוס קופ

טלה — 21 במרס - 20 באפריל

אם זכית בימים אלה לחסדו של הגורל, שמצא דרכו אליך באמצעות המין היפה, דע לך, שהגורם לכך הוא הכוכב שלך המקרין ישירות על בני ובנות מזל טלה. צפה לוויכוחים לא צפויים עם מעבידיך ביום ראשון. לעומת זאת ביום ראשון יתחיל להסתמן פיתרון לדאגה ולסחבת בדברים הקשורים לביתך ולבית הוריך. אל תצאי לקניות חשובות השבוע.

* * *

שור — 21 באפריל - 20 במאי

יהירותך הטבעית, הכרוכה בחוסר־ביטחון משווע, תוריד אותך שאולה, אם לא תדעי לרסן את שניהם ולהוסיף להם מידה אמיצה של חוש־הומור, שהוא אחת מתכונותיך היפות ביותר. זה לא שהוא לא רוצה אותך. זה שהוא בטוח שאת לא רוצה אותו. אז — קדימה! גלי לו את האמת. כוח־ההרתעה של מתנגד חזק עשוי לבלום התקדמותך. היזהר מתרופות רבות.

* * *

תאומים — 21 במאי - 20 ביוני

שבוע שקט יחסית, שיאפשר לך לנוח מבחינה רגשית ולאגור כוח לקראת אתגרים גדולים שיוצבו לפניך בעתיד הקרוב ביותר. אתה יכול, אמנם, לפתוח במאמצים ולקצור הישגים נאים כבר עתה, אך מאחר שכושר שיפוטך רחוק משיאו, והאינטואיציה שלך בוגדת בך לעיתים קרובות, טוב תעשה אם תימנע מלנקוט יוזמה בשלב הנוכחי. כדאי שתנצלי את נטייתך הדרמטית. התגברי על ביישנותך.

* * *

סרטן — 21 ביוני - 20 ביולי

אם תשקיע את כל המרץ שלך בעבודה, אז אולי תצליח בעבודתך, אך תיכשל בדברים אחרים. חלק את תשומת־ליבך בצורה הוגנת בין הקריירה ובין האנשים הקרובים אליך, מפני שבקרוב תצטרך את עזרתם ואת עידודם. יריבים, עליהם תשפיע במעשה מסויים — יתייחסו אליך בחוסר אהדה אבל ברספקט. בת סרטן — את נמצאת על הדרך הנכונה. אם תמשיכי בדרך זו — כי אז קופידון יעזור לך להגיע לליבו, והכל ייגמר בטוב.

* * *

אריה — 21 ביולי - 21 באוגוסט

אתם מחפשים אתגר שיתן לכם את ההזדמנות להוכיח את עליונותכם. התלהבותכם תשרה השבוע אווירה של התלהבות על אלה הסובבים אותכם. כדאי להזכיר שהשנה, היא שנה טובה לבני מזל אריה החושבים להינשא. לכן, מוטב אולי להזדרז לפני שהשנה תגיע אל סיומה ואל תחמיצו ההזדמנות.

* * *

בתולה — 22 באוגוסט - 22 בספטמבר

היזהר מפיטפוט יתר. שמור בסודי־סודות את פירטי המיבצע עליו אתה עובד כרגע. כדאי שתיזהר דווקא מזה שאתה חושב שהוא ידידך הטוב — הוא ולא אחר אורב לכל רמז שייצא מפיך, לכל טעות מיקרית, או לכל מישגה שתעשה. אתה בודד, לכן יהיה עליך לעמוד באתגר הזה לבדך, ללא גיבוי של איש. אם תצליח — זרי הדפנה שיועטרו את קודקודך יהיו חלק ממה שיבוא אחר־כך. הימנעי מבילוי.

* * *

מאזניים — 23 בספטמבר - 22 באוקטובר

המזלות דווקא לא חיוביים, אבל כוחותיך האישיים כח עצומים, בגלל צירופם של שתי פלאנטות שחוסות עליך, שאם תתאמץ ותשקיף על העבר ועל העתיד בעין רגועה, תתגבר על כל מיכשול, אל תאמיני לו: הוא התכוון למשהו אחר לגמרי, ואת למשהו אחר לגמרי. כסף בא — ואתה מפסיד אותו שוב, בגלל שגיאתו חסרת־הזדון של ידידך הקרוב ביותר.

* * *

עקרב — 22 באוקטובר - 22 בנובמבר

פלירט לא־מחייב, או רומן אהבהבים קצר ומרגש, צפוי לך, בת עקרב לקראת סוף־השבוע, או בתחילת השבוע הבא. השותף לפלירט או לרומן יהיה גבר אשר ראית בו עד כה רק ידיד ותו־לא, ואשר בתקופת ליבלוב־האהבה שלכם נידמה יהיה לך כי זהו האביר־על־הסוס לו את ממתינה כל השנים. בשטח העסקים — אין חדש. השבוע יהיה רגיל.

* * *

קשת — 23 בנובמבר - 20 בדצמבר

מה ששנוא עליך — אל תעשה לחברך, אם לא לימדו אותך זאת בילדותך, מוטב שתיזכור זאת עכשיו, ותשנן זאת היטב. מלבד השינון, עליך ליישם אמת חיים זו בכל הקשור ליחסיך עם חברך הצעיר החתולה בך תיקוות, והמעריצך הערכה עיוורת ממש. אל תתייחס אליו כמו אל נחות־דרגה וחדל מעתה להציק לו.

* * *

גדי — 21 בדצמבר - 19 בינואר

עכשיו כבר מאוחר מדי. אז מוטב שתשלימי עם המצב החדש, שתבצרי את עמדותייך, ושלא תגלי את כל הקלפים. אם אתה דווקא רוצה, אתה יכול להפיק תועלת — והנאה — מן העיסקה או הסיבוך אליהם נקלעת. זה רק תלוי בידידך. לזוגות הרומנטיים: אם היא דגים — תגיד כן. אם הוא דלי — חכו.

* * *

דלי — 20 בינואר - 18 בפברואר

הגרעון הכספי לא מוצא השבוע פיתרון. בכלל, יהיה זה שבוע איטי, חסר־קצב, וקצת משעמם. זה למטוב: נצל אותו לאגירת כוח לקראת הבאות, מאחר והחודש ידרוש את כל כושר חניתוח האינטלקטואלי שלך, בתוספת למידה לא מבוטלת של אומץ־לב. עד כמה שתוכל, התרחק מאלימות והתרכז בצד העיוני של החיים. בת דלי: אהבה גדולה — תתחיל בסוף שבוע זה להאיר את דרכך. זהו האושר.

* * *

דגים — 19 בפברואר - 20 במרס

החודש מתחיל עם זינוק קדימה — אך השבוע אינו, בהכרח, חיובי לתוכניותיך. במייחוד יום ג' אם אתה מתכוון לבצע תוכניות ביום זה, מוטב שתיזהר. נסיעה קצרה תסתיים בסיבוכים ואולי באסון. אל תתן לילדים לצאת לטיולים, דווקא השבוע. בת דגים: חפני את מרצך לשיפוצים והיזהרי מהולכי רכיל.

הייתי אשתו של דויד אבידן

(המשך מעמוד 29)

בסופו של דבר, הסיבה האמיתית לתיסכול בחיי הנישואין שלנו ולפירוד.

לעומת זאת יכול היה אבידן להתנחם בשורה ארוכה של מברקי ברכה, אותם יכול היה אחר־כך לתייק בתיקים המתאימים, ולצלם בהרבה עותקים במכונות צילום המיסמכים שלו. „מיטב הברכות והאיחולים לרגל נישואיכם," כתב לנו במיברקו שר־המישטרה שלמה הילל. גם שר־החוץ אבא אבן שלח מיברק. ורק דדו אלעזר, שהיה אז עוד סגן הרמטכ"ל שיגר מיברק בנוסח: „איתכם באבלכם!"

איזה חוש נבואי שיש לאיש הזה?

הרווח הנקי שלי היה שיר בשם „לתובה" שכתב המשורר ערב ליל כלולותינו ושאותו הקדיש כולו לי:

כתובה / דוד אבידן

דוד אבידן
ולילי סיגל
מזמן לזמן
עסקו במישגל
ולבסוף
כשהיה להם טוב
היא נותנת
והוא נותן
החליטו
להתחתן

על ירח־דבש לא היה מה לדבר. לא העזתי לחלום על דבר כזה כי היה ברור לי שאסור לגזול מזמנו היקר של המשורר. חוץ מזה, ההפסדים שעלתה לנו החתונה לא איפשרו לנו ירח־דבש.

בשלב זה של חיי היה צריך להתחיל האנטי־קליימקס. אבל הקליימקס האמיתי הגיע רק עם תחילתם של חיי הנישואין שלי. למחרת החתונה הוזמנה העתונות אל הפנטהאוז כדי שהזוג הצעיר יוכל לחלוק את חוויות ליל־הכלולות שלו, באמצעות צילומים וראיון, עם כל עם ישראל.

העולם הזה הגיע אל קן האהבה הבלתי מסודר שלנו עם צלם היסטרי שלא ידע מה לעשות איתנו. הוא היה כל כך נרגש כאילו היה זה הוא שהתחתן לילה קודם לכן. באנו לעזרתו. התפשטתי ולבשתי בייבי־דול סכסי ושקוף למחצה. אבידן החליט שתחתוניו הססגוניים יהלמו את המאורע, מה עוד שהם מותירים מקום להציג את חזהו הגברי החשוף, שהוא, לדעתו, השטח החזק באישיותו.

וכך, כשאנו משחזרים את מה שהיה צריך להיות ליל הכלולות שלנו, התחלנו בתרגילי התאבקות על המיטה. מעולם לא הרגשתי את עצמי יותר בתולה.

נשאלנו לדעתנו על החיים. וכאן באה התיאוריה האבידנית לפיו זקוק כל זוג נשוי לשתי דירות: האחת פרטית לגבר והשניה למישכן הזוג. כשתעזתי לשאול בהזדמנות זו מה בדבר דירה נפרדת לאשה, קיבלתי את התשובה מפי המשורר: „תיאלצי להסתפק בדירה המשותפת. רק כשיהיה לך ילד, תוכלי לקבל דירה משלך. שם תגורי עם הילד. אני לא אסכים ששרץ קטן יפריעני מפרטיותי ומריכוזי."

זו לא היתה סתם תיאוריה. זה היה חישוב מתימטי קר והגיוני של מכונת חישוב. בעזרתה סיכם אבידן כי הוצאות הילד החלות על הוריו עד הגיעו לגיל 18 מסתכמות בהשקעה של 250 אלף ל"י.

המשורר טען כי קודם כל אין בידו סכום כזה. גם אם היה לו, היה מוצא עבורו מטרות יותר פרודוקטיביות מאשר ילדים. אם אני חושקת בילד (בגלל יצרים פרימיטיביים היכולים להתעורר רק אצל אשה, מה עוד שהיא אשה מהפרובינציה) עלי לגייס את הסכום של 250 אלף ל"י כדי שיהיה מוכן להיכנס למשימה זו.

התוצאות ידועות.

מה שכן, ענין הדירה יצא אל הפועל. באותו בנין בו שוכן הסטודיו של המשורר נשכרה דירה נוספת שהיתה כדירת נשואינו, כשלמעלה מתמזג המשורר עם יצירתו.

השתדלתי לא להתערב. גמרתי אומר להיות לבעלי אשה רכה ומתוקה. אבל זאת היתה תחילתו של הקץ. לפרטים על הנפילות העמוקות של חיי נשואינו, יחסימיננו ופרטיותנו, נכנס בשבוע הבא.

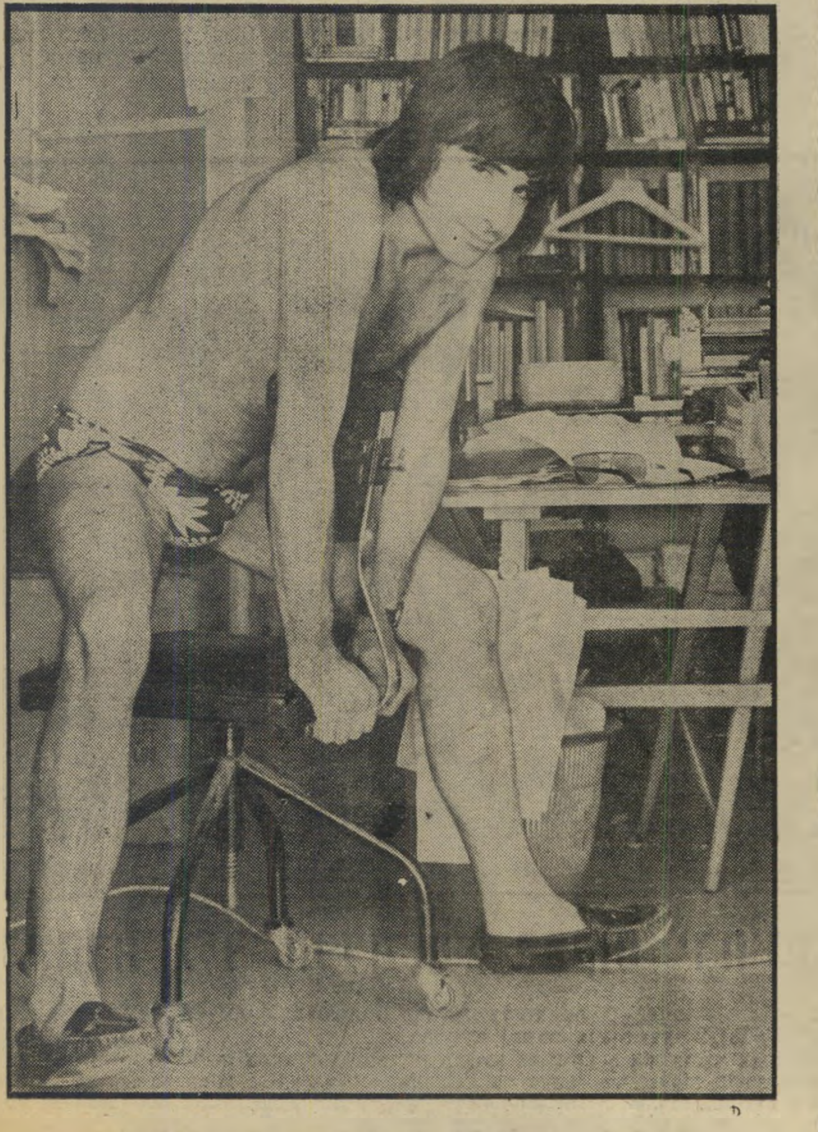

המשורר בפעולה: התמזגות עם ההשראה

דרמפון

הסבון ללא סבון לכל המשפחה

לפני כ־26 שנה „תיא" גרמה למהפכה בשטח המדע, כאשר כימאיה יצרו את דרמפון – הסבון ללא סבון הראשון בעולם. מאז רבבות רופאים ומליוני צרכנים בעולם ממליצים ומשבחים את דרמפון כסבון אידיאלי לרחצה ושמירה על עורם של תינוקות ומבוגרים.

מיס דרמפון

סבון היופי ללא סבון לטיפוח העור

היום אנו מציגים בגאוה את הישגנו האחרון: מיס-דרמפון, סבון היופי ללא סבון. העשיר בויטמינים ותרכיזי צמחים ובחידושי המדע האחרונים החיוניים לשמירת וטיפוח עור האשה.
מיס דרמפון הוא סבון המוקדש במיוחד לאשה שעורה יקר לה.
תני ל„תיא" ליפות אותך, כי „תיא" פירושה: תהיי יפה אשה.

Taya

באור-ורשבסקי

קולנוע

סרטים

אלף זימה ומזימה

לאלה שהטנגו האחרון נראה להם סרט עדין וצמחוני מדי וסיפורי דקאמרון המוס־רטים הם עבורם אגדות לילדים, מצפה בשורה משמחת. בעתיד הקרוב עומד להגיע אל בדי הארץ סרט, המכיל בתוכו את הריכוז הגז'ול ביותר של חוויות־מין חריגות שרוכזו עד כה בסרט אמנותי שאינו פורנוגראפי טהור.

מתנים שם אהבה מלפנים ומאחור, עו־שים את זה גברים עם נשים, נשים עם נשים, וגברים עם גברים. משתחררים שם בקול תרועה מלחצי אוויר מכל הכיוונים ומרוקנים את הקיבה מכל הפתחים. מטי־לים שם מים בגלוי אל סיר הלילה אבל גם אל קנקן היין של אורחים בפונדק. בקיצור, ששון ושמחה אמיתיים לכל חו־בבי תענוגות הבשרים על הבד.

היצירה הקולנועית שיש לה הכבוד להציג אוסף זה של ואריאציות על נושא התענוג היא סיפורי קנטרבורי, המבוססת על אחת היצירות הקלאסיות החשובות של הספרות הבריטית, שנכתבה בידי המ־שורר ג'ופרי צ'וסר, בן המאה ה־14. הבמאי הוא לא אחר מאשר יוצר דקאמ־רון, האיטלקי פייר פאולו פאזוליני.

טיפוסים מאיטליה. סיפורי קנטר־בורי המקוריים של ג'ופרי צ'וסר הם סד־רה של 22 סיפורים, כולם פרט לשניים בחרוזים, אותם מספרת קבוצת צליינים הנמצאת בדרכה לקנטרבורי. יש ביניהם סיפורים מסיפורים שונים, החל מהטפה דתית עם עלילת־דם אנטישמית („קן הצ־רעות של השטן שוכן בלב היהודים") בסיפור הנזירה, ועד לסיפור החשק ותא־וות הבשרים של האשה מבאת, שהוא אולי הסיפור המפורסם ביותר.

צ'וסר, שבתוקף תפקידיו כפקיד המלך ג'ון־ללא־ארץ נדד על פני כל אירופה, שאל את נושאיו מבוקאצ'יו ומסופרים אחרים בני זמנו.

פאזוליני, בעצמו משורר, לא יכול היה כמובן להיות אדיש לצורת הביטוי גלוית הלב הקוראת לדברים בשמם, בדיוק כפי שהוא עצמו אוהב להראות אותם במלו־אם, בסרטים שהוא עושה. זאת כנראה אחת הסיבות העיקריות לכך שבחר בצ'ו־סר כחלק שני לטרילוגיית ימי־הביניים שלו. (החלק הראשון היה דקאמרון והש־לישי יהיה חלף לילה ולילה.)

ראשית חכמה, נטל את הצוות שעבד עימו בדקאמרון, יצא איתם לאנגליה, להכין את הרקע. שם בחר אתרי צילום, התקין אותם כדי שייראו בדיוק כמו במאה ה־14, הזמין תלבושות של התקופה ודאג שייראו מרופטות ומשומשות ולא כמו־צגים מן המוזיאון הבריטי, ומה שחשוב מכל, בחר טיפוסים. כי פאזוליני איננו במאי הסומך על שחקנים. עבורו, הבעת פניו של אדם, גוון הלחיים שלו, מספר השיניים בפיו והמבט בעיניים, חשוב הר־בה יותר מכשרון דרמטי. מי שזוכר את מגוון הטיפוסים הנדיר שאסף לדקאמרון מבין במה אמורים הדברים.

עד כדי כך חשובים הטיפוסים בעיניו של פאזוליני שלא התבייש להביא עימו מאיטליה כמה מבני הגווארדיה הקבועה המאכלסים את סרטיו.

כל הגורמים הללו חברו יחד לתוצאה נדירה על בד הקולנוע. לפני עיניו של

שלושה במיטה אחת

„סיפור הטבח", אחד הסיפורים הקצרים שסיפרו הצליינים זה לזה כדי להפיג את השיעמום בדרך לקנטרבורי. פאזוליני ניפחו לפארודיה צ'אפלינית על הלא־יוצלח (נינטו דאבולי מימין) שמתחיל את הקארייה שלו עם בעיטה בעכוזו וגומר במיטה אחת עם קלפן וזוגתו הזונה.

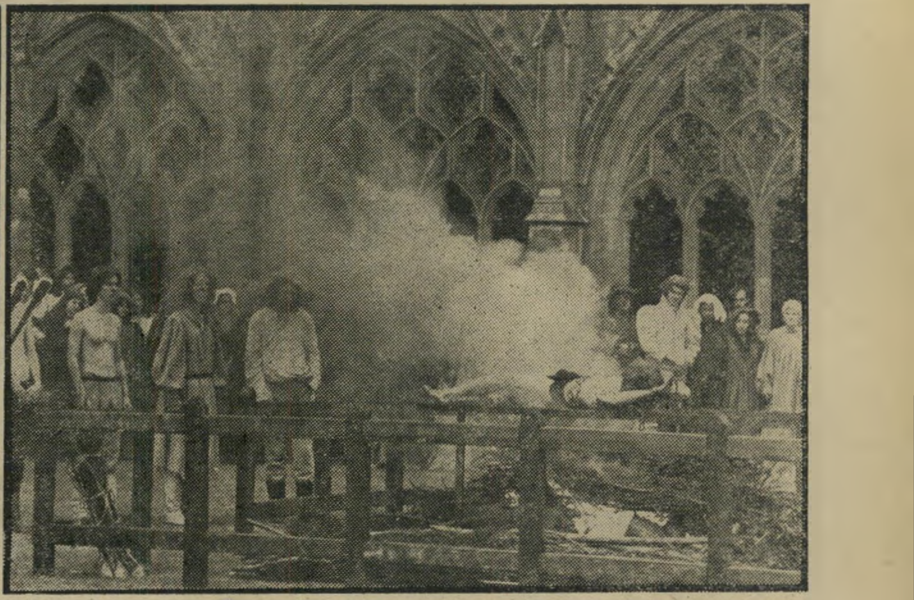

שיפודי ימי־הביניים

הומוסכסואלי עני שלא שיחד כראוי את קצין ההוצאה־לפועל עולה על מוקד בכיכר העיר להנאתם של ההומוסכסואלים העשירים. פאזוליני ההומוסכסואל מוחה בתוקף.

האשה הקטלנית

לאורה בטי, „האשה מבאת", מחסלת את בעליה לפי התור במיטה ובוחרת את הבאים אחריהם לפי הנתונים הסטטיסטיים שמתחת לחגורתם, בסיפור החשק והתאווה המפורסם.

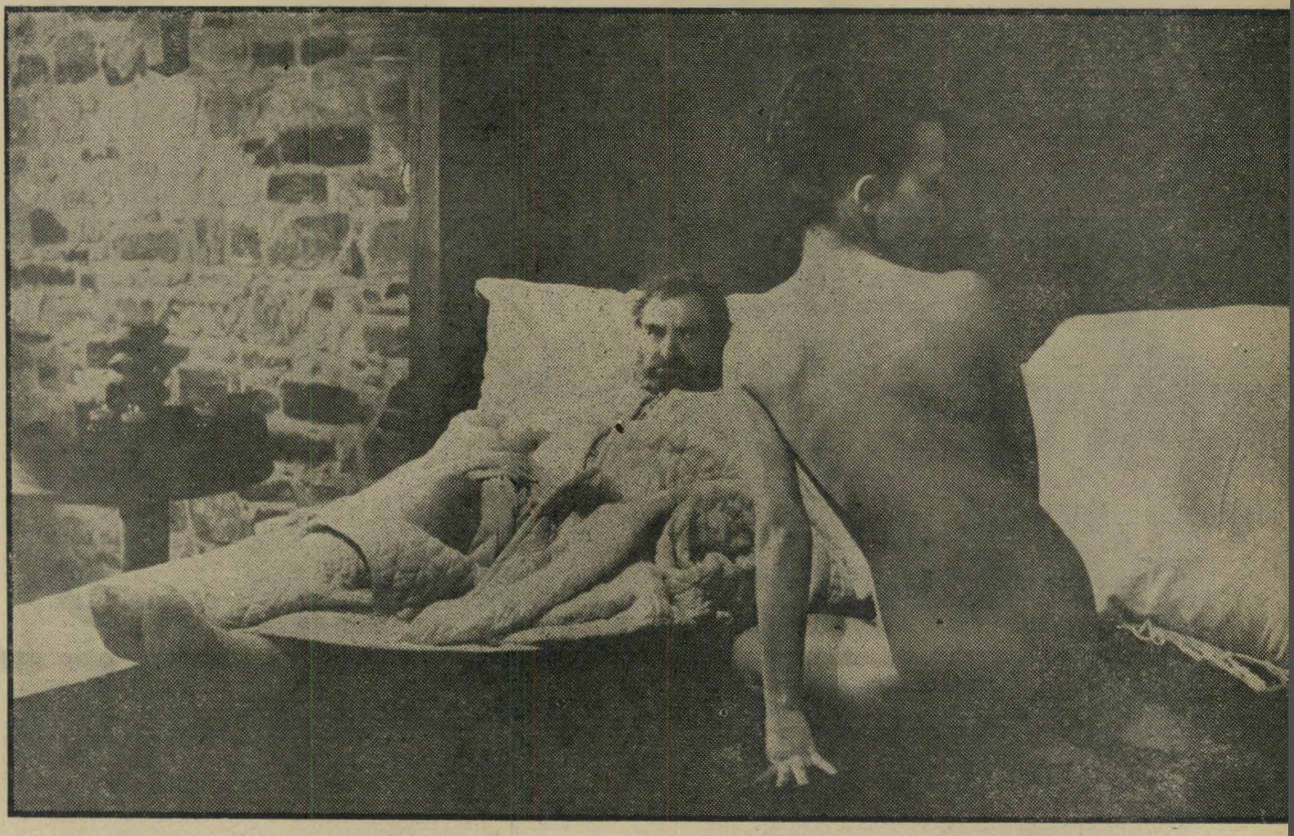

ינואר ומאי

הרווק הזקן, מר ינואר (יו גריפית) שהחליט להתחתן בחורף חייו עם מאי (ז'וזפין צ'אפלין) האביבית, נח מעמל לילה קשה. ואילו הגברת חולמת על צעיר יותר שעמלו יתן גם פרי.

לראות את המוות ולחיות

גברים במלכודת (דקל, תל־אביב, ארצות־הברית) — ארבעה טיפוסים עירוניים מחליטים ל־צאת לשיט על פני נהר מרוחק בהרי האפלצ׳ים, מן האזורים הנידחים והעניים ביותר בארצות־הברית, לפני שיוקם במקום סכר אשר יהפוך את האיזור כולו לאגם ענק. תוך כדי המסע, מתמודדים הארבעה עם זרמי הנהר האדירים, מותקפים על־ידי אנשי הרים, האונסים אחד מן הארבעה, הורגים אחד מהם, נקלעים לתוך מפלים בהם נהרג אחד מהם, ושני נפצע קשה, ולבסוף הורגים איש הרים נוסף, משום שנדמה להם כי הוא אורב להם ומתכונן לחסלם. האם ישארו הניצולים ממסע זוועות זה כשם שהיו קודם?

כל זה מסופר בסרט של ג׳ון (ליאו האחרון) בורמן, המבוסס על רומן של אחד המשוררים הגדולים באמריקה, ג׳יימס דיקי (שכתב גם את התסריט ואפילו משתתף ב־תפקיד קטן בסרט). כוונותיהם של דיקי ובורמן, ברורות למדי. קודם כל, הורדת המעטה החיצוני הדק של תרבות, העוטף את אנשי העיר, מראה מיד כי בסופו של דבר כל בני האדם נוצרו מאותו חומר גלם, ורק הנסיבות מסתירות עובדה זו לעתים. הסרט מעורר מיספר נקודות שאינו צריך לספק להם כל תשובה, די בהעלאתם. למשל — פרצופה של חברה נדחקת ועלובה, זו של אנשי ההרים ב־אפלצ׳יה, החיה למעשה בצילה של חברת השפע הגדולה בעולם.

לזכות בורמן ודיקי יש לציין, שהצליחו להביא לידי ביטוי את כל הנקודות הללו, בסרט מותח, בו קיימת התנגשות מתמדת עם כוחות הטבע ועם יצורים זרים ובלתי ידועים, ויחד עם זאת בדיאלוג מצומצם עד למינימום. הצלם וילמוש זיגמונד שר שיר הלל מופלא, במצלמתו, לטבע שנועד לכליון, וצילומים אלה כשלעצמם מהווים מחאה אקולוגית נדירה בעוצמתה. ארבעת השחקנים בתפקידים הראשיים, כל אחד מייצג טיפוס מיוחד, מצויינים, בעיקר ג׳ון וויט, כאיש הסובל יותר מכולם מן החבלה הנפשית בעקב ההרפתקה, ובורט ריינולדס, שהוא הקרוב מבין הארבעה אל תנאי החיים בחיק הטבע.

ג׳ון וויט (משמאל), במלכודת: גבר אונס גבר

הצופה הנדהם נפרסות תמונות שביופין — בדרך המיוחדת בה הן מוארות, בהמוני הפרטים המקשטים אותם עד כדי כך שאפילו התרגום נראה כמיטרד — נראות הן כאוסף אוטנטי של ציורים אשר רק חתימת ברויגל או בוש חסרה בהם בפינה. וכאשר מתקרבת המצלמה עד כדי קלוז אפ, נדמה כאילו אין זאת אלא הנפשת ציוריו ההוללים של פראנץ האלס.

מעשיות־חשק. מובן שפאזוליני לא יכול היה להשתמש בכל סיפורי קנטרבורי במסגרת סרט עלילתי אחד, ואפילו לא ניסה לעשות זאת. הוא בחר במיוחד במעשיות החשק ותזימה, שיפץ אותם ותיקן אותם והגיש אותם, כיצירת פאזוליני לכל דבר.

למשל, כשהוא מגלגל את הסיפור על מר ינואר (יו גריפית), הרווק הזקן והמושבע שמחליט בחורף חייו לשאת עלמה אביבית בשם מאי (ז׳וזפין צ׳אפלין) משתמש הוא בגן קסום, לא רק כקישוט לסיפור, אלא כמשל בו מתערבים האלים ביחסים שבין הבעל הגונח ונרדם אחרי מילוי תפקידו, לאשה הצעירה שדמה לורס, ולצעיר שאברו הזקוף מופיע בהבלטה רבה.

סיפור הטבח, על נער ריקא ופוחז שנענש מאחר ש„מוטב לסלק מן הערימה תפוח רקוב לפני שהוא מדביק את האחרים,״ הופך למעשיה צ׳אפלינית ממש, בו הנער (נינטו דאבולי) הוא סמל האיש הקטן והמדוכא המתמרד נגד החברה, בורעט במוסר ובמוסכמות, מתגרה בכל הרשויות, חי בעולם פנימי ופיוטי משלו (הוא חולם על חגיגה כפרית שבה הוא הגבר היחידי וסביבו רק נשים ערומות), ואפילו אזיקים אינם מפריעים לו לשיר בקול גדול. פאזוליני ודאבולי השאילו כאן בצורה גלויה כמות נכבדה של תעלולים צ׳אפליניים, בכוונה תחילה, כי אין סמל טוב יותר לרוח החירות והחופש

לפני המבול

סיפורו של הטוחן

צ׳וסר על סטודנט שמפחיד נגר במבול המתקרב כדי שיוכל לשוט במימי אשתו.

אליהם שואף האדם הקטן, מצ׳ארלי הקטן.

מסיפור האשה מבאת, ששיכלה חמישה בעלים, ובכל פעם בחרה לעצמה את הבא בתור עוד לפני שהקודם הספיק להתפגר, השאיר פאזוליני את הפרולוג בלבד, והוסיף סצינה בה מטפלת לאורה בטי במרץ רב באבר המין של בעלה המיועד, ואילו זה, סטודנט מלומד, משיב לה ברשימה של כל הצרות אשר הביא המין הנשי על הגברים לאורך הדורות.

סיפור אחר, של מוכר המחילות (זה שבימי הביניים היה מוכר תמורת ממון את מחילת הכנסיה בעולם הזה, ככרטיס כניסה לעולם הבא), על שלושה גנבים אשר בתאוות הבצע שלהם מחסלים זה את זה, זוכה בידי פאזוליני לפרולוג ארוך, בו נראים השלושה מבלים בבית מרזח שהוא גם בית־בושת, כל אחד עם יצאנית אחרת, וכל אחד מתנה אהבים בשיטה אחרת. ממש קטלוג של סטיות. כאשר גומר הראשון, הוא יוצא ומטיל מימיו אל תוך כדי היין של המסובים, משום שכל הצעירים, בכל הזמנים, נוהגים להשתין על המימסד.

ביקור בגהינום. הנזיר בחבורתו של צ׳וסר, סיפר בזמנו סיפור על פקיד בית־משפט, שהיה נטפל לאנשים, מאיים להלשין עליהם ולהביאם לדין אם לא ישלשלו בידיו שוחד מתאים. בסופו של דבר קיבל את עונשו מידי השטן, בכבודו ובעצמו. פאזוליני החליט שזה מתומצת מדי. לכן הראה את האזרחים חוטאים במעשי סדום עם גברים אחרים (פאזוליני עצמו ידוע בנטיותיו ההומוסקסואליות). אחר כך, רואים את הפקיד המושחת, מקבל שוחד מעשיר ואינו מוסר אותו בידי הכנסיה, ואילו עני, שאין מצלצלין באמתחתו, נשרף בכיכר העיר קבל עם ועדה, בטקס חגיגי מול צופים סקרנים, שעה שהשטן מוכר לחמניות חמות בפרוטה.

הסרט כולו מסתיים בביקורו של נזיר (אותו מגלם מבקר הקולנוע הבריטי ג׳ון פרנסיס ליין) בגהינום, שהומצא כאילו על פי רישומי היארונימוס בוש, גהינום בו בני־אדם מעוותים מתפתלים בין סלעים שחורים, חמור עושה מעשה סדום בגבר, וישבן ענק פולט מפי הטבעת שלו, את כל הנזירים החוטאים, ישר אל העולם התחתון.

יש עוד סיפורים, בהם היה פאזוליני נאמן יותר למקור, כמו זה של הטוחן, המספר על נגר קנאי שהאמין במעשיה על סוף העולם שקרב ובא, וכך הצמיחה לו אשתו קרניים עם הסטודנט שהתגורר בביתו. ועל המאהב שרצה כי ינשקו לו בישבנו ובמקום זאת זכה שם לנשיקת ברזל מלובן. או סיפורו של הכלכל, על טוחן שנהג לרמות את לקוחותיו, ועל שניים מן הלקוחות אשר הערימו על הטוחן, ושכבו בלילה אחד גם עם אשתו וגם עם בתו.

אפשר כמובן לשאול מה לפאזוליני ה־מהפכן הסגפן, שסרטיו ניראו כל כך מסובכים עד שלא הובאו כלל ארצה, ולמעשיות זימה אלה, שבמקומות רבים בעולם כינו אותם ללא כל בושה בשם „פורנוגרפיה״. האמנם מכר האיש את נפשו לשטן המסחר?

זאת כמובן אפשרות שאין להוציא מן הכלל. מעולם לא היו סרטיו של פאזוליני כל כך פופולריים כמו אחרי דקאמרון ואף פעם לא העמידו לרשותו כל כך הרבה אמצעים להפקתם. אולם מעבר לזה, נשאר פאזוליני בכל זאת פאזוליני. הוא רואה את העולם, מזווית פרטית ואישית משלו, ולגביו אין זה משנה באיזו תקופה המדובר. בסוף דבר האדם נשאר אדם.

לכן הוא מציג משכילים המרמים את הבורים, זקנים המתחזים כצעירים, אנשי כנסיה הגרועים מן השטן, אנארכיסטים שבעצם אינם יותר מסתם גנבים, ושליטים מוכי סנוורים שאינם רואים את הגיחוך שבעצמם.

במישור האישי יותר, שר פאזוליני שיר הלל לאבר הזכרות (שמעולם לא נחשף בצורה כזו על בד הקולנוע), רואה בנשים את האסון שירד על הגבר, ודואג לכך שאפילו אם יש אחת מהן יפה (למשל ז׳וזפין צ׳אפלין), שתיראה לפני המצלמה מבחילה ובהמית, זוללת בפראות ופיה מלא להתפוצץ..

מעל ומעבר לכל, הוא בז לרודפי הרכושנות באשר הם, משום שלא ברכוש ישועת האדם, אלא בהנאה מכל רגע חולף בחיים. והנאה אינה רק משגל, אלא גם בזלילה, הורקת המעיים, בגיהוקים ושיהוקים ועוד כהנה וכהנה.

אם זה קצת גועלי למעודני החיך, במקומות מסויימים, ואם יטענו שאין זו דרך מתורבתת להראות את פני העולם, יזדיינו בסבלנות. אולי בעוד 500 שנה זה יהיה קלאסי, כמו צ׳וסר.

הזומם בפעולה

פייר פאולו

פאזוליני מגלם בסרט את ג׳ופרי צ׳וסר, המשורר הבריטי בן המאה ה־14 שהמציא את סיפורי קנטרבורי. פאזוליני הוסיף לו בין היתר גם אשה שתלטנית, כנראה כדי להוכיח פעם נוספת אהבתו למין הנשי.

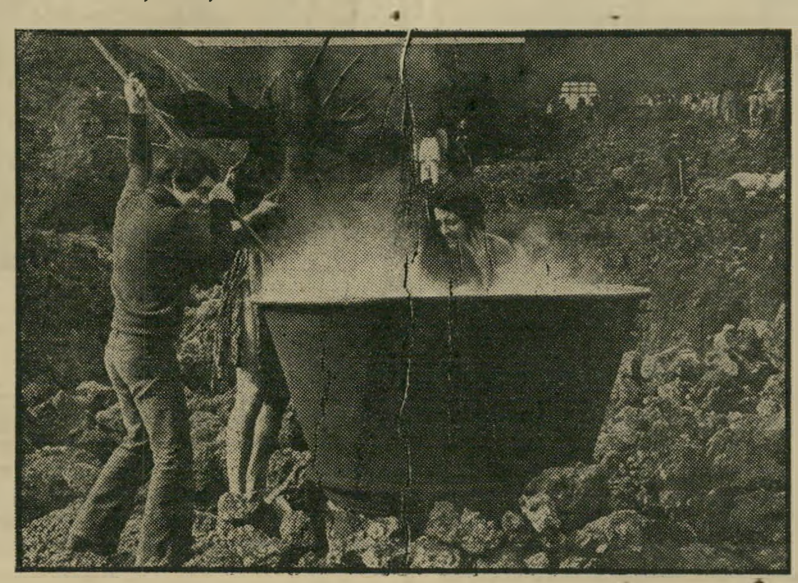

מתבשלים בגיהינום

פרנקו צ׳יטי (משמאל) המגלם את השטן בסיפור קודם עוזר בבגדים אזרחיים ללבות את האש בדוד של אחת החוטאות בסצינת הגיהינום המסיימת את סרטו של פאזוליני.

סיקורת

תיאטרון

נו-נו-נו

לילדי הגן

עצוב אולי, אבל הדרך היחידה לעודד את מה שמכונה הקברט הסאטירי של הסתדרות הסטודנטים של האוניברסיטה בירושלים — היא לומר להם כדברי אחד־העם: לא זו הדרך.

במילים אחרות: למה לכם, חבריא, לעסוק בסאטירה. אולי אתם סטודנטים מוכשרים, תלמידים טובים, ואפילו בעלי תודעה פוליטית עמוקה. אולי כדאי לכם לתיות פעילים בחוגים שבאוניברסיטה או במישמרת הצעירה במפלגות השונות. אבל אנא — אל תנסו להיות תיאטרון סאטירי. ותרו על זה!

נכון שזה כואב שאין בארץ מספיק סאטירה, בהשוואה לנושאים הרבים שמתפללים לשכזו. אך לא אתם תפריחו את השממה. ובוודאי שאל לכם להזמין מבקרים מקצועיים ולערוך פרמיירה.

שחקנים ישראלי, סבח וברד ב„ארבעתם"
רמזים הומוסקסואליים —

באמת, למסיבת פורים זה אולי מספיק טוב — גם כן, לא באולם גדול מדי, כי אי־אפשר להבין חצי מילה מהדברים שאתם אומרים.

החצי שאפשר היה להבין, הגיע לקהל שחוק, ילדותי ומעלה פיהוק. ייתכן שלתיות סטודנט טוב אפשר רק בכוח תרצון וההתמדה. אבל לכתוב סאטירה טובה — צריך גם כישרון.

ערומים

בעיר־הקודש

סצינת־העירום היתה קצרה, אך מלאה: שני השחקנים על הבמה פשטו את בגדיהם עד הסוף המר, נותרו ערומים כביום היולדם למשך שניות מספר, לפני שלבשו בגדי־ים.

היתה זו סצינה פונקציונאלית, טבעית, של שני צעירים שהגיעו לשפת־הים ומתכוננים להיכנס למים.

היא גם התקבלה כך על־ידי הקהל.

שאלה אחרת לגמרי היא כיצד תתקבל על־ידי הדתיים בעיר הקודש, שחלוצים מביניהם מבלים את לילותיהם בציור חזיות על שדיהן הערומים של תמונות שחקניות במודעות קולנוע.

אולם חשיפת אברי־המין של השחקנים היתה חשובה הרבה פחות מהחשיפה הנפשית חסרת־הרחמים, המועלה בארבעתם, המחזה החדש של התיאטרון הקהילתי הירושלמי, שבכורתו הוצגה בליל השישי שעבר באולם צוותא בבירה.

זהו סיפור פשוט לכאורה, שנכתב על־ידי המחזאי הבריטי אדוארד וייטהד, על בילוי שבת על שפת־הים של שני צעירים ושתי בנות־לווייה מקריות שתפסו לוויק־אנד. בשפת־רחוב מדוייקת, קולעת, וגסה — שתכונותיה נשמרו גם בתרגום מאנגלית על־ידי מלכה מרין — מתפתח מה שמתחיל כבילוי סתמי, שנועד למטרה ברורה ביותר — לעימות חריף בין הארבעה.

זהו עימות התחושף את עולמם הנבוך של הצעירים, מעלה במהלכו יחסים לרמזים הומוסקסואליים, ומסתיים בבריחתם הפחדנית של שני הצעירים מהבנות, מפחד פן ייווצרו ביניהם קשרים עמוקים יותר מאשר יחסי־המין הסתמיים והמקריים שלשמם נועדו.

„נמאס לנו מהצגות־הרחוב הסוציאליות עם מוסר־השכל והשליחות החברתית," אומר הבמאי חיים מרין, סטודנט לתואר שני בחוג ליהדות בת־זמננו באוניברסיטה העברית בירושלים. „בהצגה הזו אין פתרונות — רק העלאת סימני־שאלה ותיאור־מצב. תיאורו של נוער המנסה לנהוג לפי קני־המידה המתירניים של היום — אך הזיכרון הנעים ביותר שלהם, למשל, הוא לא איזו אורגיה מינית פרועה, אלא ערב שקט בו ישבו וצפו בכוכבים, ותו לא.

להצגת הבכורה הוזמן נוער פרברים ירושלמי, שקיבל את התנהגותם ושפתם המחוספסת והאלימה של השחקנים בתשואות, ואת בעיותיהם בהזדהות. „וולא, חבר'ה גזעיים לאללה," ביטא בתמציתיות את דעת החבר'ה באולם צעיר לבוש ג'ינס הדוקים וחולצה לוהטת כדם.

החבר'ת הגזעיים לאללה הם מוטי ברדה (בתפקיד צ'יקו), העומד לפני גיוסו לצה"ל, ואשר התגלה ככוכב אמיתי כבר בהצגה קודמת של התיאטרון הקהילתי, הגואל*. ביום, עובד ברדה כפועל בנין.

לצידו משחקים נפתלי סבח (26), קבלן־בניין מקטמון, המגלם את מאקס; חנה ישראל (26), פקידה במשרד המשפטים,

נסט וסבח ב„ארבעתם"
— בחיספוס ואלימות

בתפקיד מירי. והלנה נסט (24), סטודנטית בחוג לתיאטרון של האוניברסיטה, המפגינה משחק סקסי ופרובוקסיבי, לעיתים מוגזם מדי.

עתה נותר לראות כמה זמן ירשו חדתיים לארבעה להופיע, לפני שארבעתם תלך בדרכה של סטאטוס קוו ואדיס מחיפה.

---

* ארבעתם היא הצגתו הרביעית של התיאטרון. שלוש הקודמות: הגואל, יום הולדת, ודיוגנס.

דויד שריר צייר באמריקה את זכרונותיו מהארץ - וחזר ארצה כדי להשוות את חלומותיו והמציאות

הזוג המצוייר הצייר ואשתו כמו מלך ומלכתו בציור של ימי־הביניים. גם הגוונים מזכירים ציורים מתקופה זו, או ציירים פלמיים המרבים להשתמש בצבע זהב. חלון הסטודיו, הנראה בצילומים, מופיע כאן גם במיסגרת לתמונה המצויירת בצורת הבד התלוי מתוח על הקן של הצייר.

הזוג המצולם דויד שריר ואשתו גילה יושבים לפני החלון, שאת צורתו מנציח דויד בציוריו. זהו החלון הגדול שבסטודיו של דויד בבית משופץ ביפו העתיקה. צורתו מקושתת, והוא מופיע בכל ציוריו של דויד גם כאלמנט קישוטי גרידא, וגם כאשנב המסמל את פתיחת עיני האמן אל הסביבה.

הצייר ומשפחתו במציאות - וכפי שהם נראים בעיני האמן, על רקע עולמו הפנימי

הכל שריר וקיים

„מה שאוכל אותי זה שבארץ איש לא מעריך את האמנים המקוריים, אלו השואבים את השראתם ממקורות מקומיים. מן הסביבה, מן המורשה, מן המסורת והמיתוסים היהודיים. ואף אחד לא יכול לומר שאין לנו אוצר שכזה. אבל המבקרים הנאורים, והאמנים עצמם, יתייחסו אליך בבוז, אם אינך הולך במה שלדעתם הוא בקצב הזמן.”

זהו רק אפס קצהו של הטיעון של דויד שריר, צייר וצייר־תפאורות, כלפי עולם האמנות הפלסטית בישראל בכלל — וכלפי הביקורת האמנותית בפרט. בימים אלה, כשהוא מכין ביפו העתיקה את הקטלוג לתערוכה מסכמת של יצירותיו בגלריה רוז של אוניברסיטת בראנדייז בבוסטון — ובד־בבד מכין גם תפאורה להצגתה החדשה של להקת ענבל — מקבלים טיעוניו ממדים חדשים.

מצד אחד, עומדים הציורים כעדות חיה לעובדה שאכן יש מורשה, יש מיתוסים, ישנן מסורות בלתי־נידלות בארץ. ואמן אמיתי אינו צריך להרגיש נבוך כשהוא משתמש בהם, במקום להעתיק מה שנראה אופנתי בעולם באיחור של שנתיים—שלוש.

■ ■ ■

דויד שריר, יליד הארץ, כמו ניצב היום מנגד, ניגוד מוחלט לרוב הציירים בני־גילו, החגים בין הרצון להיות מקוריים ולהדהים בכל מחיר, לבין הרצון להדביק את מה שנקרא מודרני באמנות.

„הצרה והמזל במאה שלנו,” אומר שריר, „שיש חופש בלתי־יאומן. אבל באמנות, פריצת כל גדר מביאה לדעתי לניהליזם מוחלט. אתה מאבד את המשמעות העצמית שלך, ונוצר אקדמיזם של ניהליזם. הנה בני־אדם כמו רן שחורי או רפי לביא מלמדים ש,כך ראה וקדש'. אך מה שהם עושים, זה ציור ללא דיסציפלינה עצמית. וזו טעות ביסודה.

„והביקורת האמנותית היום — היא דיאלקטיקה בלי כל יחס לאובייקט המצוייר. כשאתה קורא את הביקורת, אתה יכול לצייר לך לבד את התמונה, כי אין כל קשר בין מה שהם כותבים לבין המצוייר על הבד, הקיים לפני הביקורת.

„לדעתי אמנות זה ליצור יש מאין, ולא איזו גרוטאה מפוזרת בתוך מוזיאון שתלוי עליה התו: אמנות קונספטואלית. מה זה בסך־הכול אמנות קונספטואלית, אם לא ביטוי לתהליך גשמי? ואינני חושב שזה מספיק מעניין כדי לתלות במוזיאון.”

■ ■ ■

דויד שריר לא רק דורש, אלא גם מקיים. סידרה ארוכה של ציורין שאבה את השראתה מן התנ"ך. אפשר למצוא בה שלישיית תחריטים על נושא השלום לפי פסוקים מן התנ"ך, סידרת גן־העדן עם צמחייה פנטסטית ובעלי־חיים שלא מן העולם הזה.

„הכול התחיל למעשה משיר־השירים. כשנתקלתי בפסוק ,דודי ירד לגנו לערוגות־הבושם,' חשבתי: כמה נפלא, הרי אין ביטוי שווה לערוגות־הבושם בשום שפת שהיא. הרי דבר כזה קיים רק בפנטזיה. וכך ציירתי רק עצים וחיות מופלאים, היכולים להתקיים רק בערוגות־הבושם. וזה בעצם מה שמעניין אותי באמנות. לתת המחשה לאותו עולם, שאם הוא קיים, הרי הוא קיים רק בדמיון.

„כשהייתי ברומא, ציירתי מלאכים מעל יפו. לא אותה יפו של התיירים והליכלוך והרעש, כי אם יפו כפי שהיא מצטיירת בדמיוני.

„סידרה אחרת של ציורי מוקדשת לשכנים שלנו. משפחת טריפוליטנית, מוותיקי השטח הגדול. יש להם חצר קטנת משגעת, שלכל פסח צובעים אותה בכחול. והתמונה המצטיירת מוזרה למדי: חצר כחולת, דלתות וחלונות, הכול כחול. ובשבתות טוענת המשפחה שאין לה מספיק שמש. אז מוציאים לכיכר — הכיכר המרכזית של יפו העתיקה — שולחן, כיסאות, ואת כל מאכלי־התאווה שהאשה הטיבה להכין לשבת, מתיישבים ואוכלים להם.

„תמונה אחרת שהנצחתי היא ליל־שבת, כשהבעל במשפחה זו הולך לבית־הכנסת, ואשתו עוטה מחלצות ומצפה לו מתחת לעץ הרימונים שבחצר הכחולה. הוא חוזר ואומר: שבת שלום, ואז מתחילה חינגת הקוסקוס של ליל־שבת, שאנו, כשכנים טובים, נהנינו ממנה באופן קבוע.

„בדרך כלל אני מצייר את השכונה בצורה חייכנית. אני אוהב את המקום, ומוצא בו שפע של רעיונות וסיפורים קטנים. את סידרת הציורים האחרונה ציירתי על סמך זיכרונות מהסטודיו שלי ומביתי ממש. ואם בכל פעם צצה לה איזו דוכיפת, הרי זה משום שלשלמה המלך ולי יש אותה הדעה ביחס לציפור הזו: היא באמת פנטסטית.”

הגנב מיפו

סיפור שהיה והועלה על הבד: גילה הציבה בחלון הסטודיו אגרטל עם פרחים נהדרים; גנב בעל נפש אסתטית הזדמן למקום, סחב כמה פרחים מן האגרטל. המראה היה כה יפה ומשעשע שדויד הנציחו.

יונתן הקטן

בנו של הצייר וצייר התפאורות דויד שריר, סירב לשמש דוגמן לגנב, הסכים להצטלם, לצורך שיחזור הציור בקטלוג של אביו בבוסטון, רק כשהוא יושב על אדן החלון ליד האגרטל הגדול של הפרחים.

אפנת „מווה" שובה כל עין
בֹּקר - ערב - צהרים!

מווה - אפנת ההווה!

שמלות אפנתיות לבית, לחוף ולשעות הפנאי מבד-פרוטה (WALK FROTTIER) רך, נעים וקליל.

לרכישה - בחנויות „המשביר-לצרכן", ה„שק"ם", „איווניר", „שנידמן", „כל-בו שלום", „גבירץ" ובשאר החנויות המובחרות בכל רחבי הארץ.

המכירה בסיטונות - טלפון 65125 ירושלים, טלפון: 57617 תל-אביב

פרסום פ.ב.ס.

רחל מרחלת על כל העולם

הרומן החדש של דני ליטאני

שבועיים לאחר שסיפרתי לכם את ה־אמת, אני צריכה עכשיו לתקן אותה. האמת שסיפרתי לכם היתה ש**דני ליטאני** נפרד מידידתו, **דרורה חבקין**, סתם כך, לא בגלל מישהי אחרת (דני ליטאני ודרורה חבקין נפרדו, העולם הזה 1861).

אז עכשיו יצא המרצע מן השק, ואני ממהרת לתקן את עצמי.

למרצע קוראים **יהודית רוזנברג**.

לא יודעים מי זאת? יודעים, רק שכחתם.

זוכרים את ג׳יין, השחקנית שהופיעה בשיער עם בטן? זאת היא.

מלבד בשיער, הופיעה יהודית גם בבלילה פורחים הכוכבים, ובהצגתו של **חיים חפר** לחיות עוד קיץ.

ואכן, היה זה באמת בארצות־הברית שהרומן נדלק. יהודית שיחקה שם אז בלחיות, דני באיש חסיד היה, ובין קיץ לאיש חסיד — העסק התפתח.

מאז, הספיקו שני הצדדים לחזור לארץ. ועכשיו השלים דני את התהליך הבלתי־נמנע.

המתמיד מלונדון

דבר אחד אינכם יכולים להגיד על יצחק אנטושינסקי — זה שהוא לא דבק במטרה ומתמיד במאמציו.

יצחק, מיליונר לונדוני צעיר, התפרסם בזמנו כשחתונתו המיועדת עם רותי בקרמן בוטלה ברגע האחרון, וגרמה לסנסציה עולמית. טוב, כמעט עולמית, לא צריך להגזים.

אולם רותי לא היתה הראשונה. עוד לפניה ניסה יצחק למצוא לעצמו כלה מבנות ארץ־הקודש, ולא עלתה בידו.

לאחר הבלגן עם רותי, חדל יצחק ל־זמן מה מנסיונותיו. אולם לאחרונה חזר, באומץ־לב ראוי לציון.

שולה ויצחק

בימים אלה הגיע שוב לארץ, כדי להקים כאן איזה מפעל מתכת, וכשהוא עדיין בסטאטוס של מחפש כלה.

משום כך, נראית לי ראוייה לעניין העובדה כי בפתיחת תערוכתו של דני קרוון, הופיע יצחק בחברתה של יפהפייה בלונדית, שהצליחה לבלוט אפילו בין שפע היפהפיות במקום.

היתה זו שולה פוגלר, אחות אשתו של דני, גרושה העובדת כדיילת אל־על.

אז נחייה ונראה.

גיורא גודיק ואשתו מוכרים סנדוויצ׳ים בפרנקפורט

איני יודעת אם נושיו של המפיק **גיורא גודיק** יצליחו להוציא ממנו הרבה כסף, כאשר יפגשו אותו. אבל סנדוויץ׳ — בטוח יקבלו ממנו. אבל — בתנאי שיטריחו עצמם לפרנקפורט.

לאחר שברח מהארץ, בהשאירו אחריו כמה חובות קטנים ובעלי־חוב נסערים, נעלמו עקבותיהם של גיורא ואשתו. העקבות הובילו, עת קצרה, לאירופה, אחר לדרום־אמריקה.

עתה, נראה שהגיעו אל המנוחה והנחלה בגרמניה.

שם, באיזור־התעשייה של העיר שעל המיין, נימצא מזנון קטן בשם א־ביס — יעני, חטוף ואכול, בתרגום חופשי.

שם, יכול כל אורח תמורת תשלום צנוע, לזכות ולהתכבד בסנדוויץ׳ או כוס קפה מידיה של המלצרית — שאיננה אלא אחת מנשות־החברה הכבודות ביותר בארץ, בזמנו — **אמה גודיק**.

ואם אמה עסוקה, באותו רגע — יקבל האורח את הזמנתו מידי גודיק עצמו, העומד אמנם מאחורי המזנון, אך חש לעזר בשעות עומס בין השולחנות.

לעומת המלגלגים והלועגים־לאיד, מספר לי מקור שראה את הזוג גודיק במו־עינו, כי המחזה נוגע־ללב.

גודיק אינו נראה כלל כאדם שנשבר. לכל היותר, הוא דומה למפקד שנאלץ לסגת, ומגייס אמצעים לסיבוב הבא. ואשתו, שהיתה לצידו בשנות הזוהר, ניצבת לצידו בנאמנות.

מי שיכול היה לעזור בשעות קשות אלה, ולא עזר, הוא ידידו של גודיק, **איזו**, שבזמנו היה לו בוטיק לספרים ותקליטים בפסג׳ דיזנגוף חתל־אביבי, בחנות שבה ישנו עכשיו **בית־הנייר**.

גם איזו נטש את הארץ במהירות, כשהוא משאיר אחריו חובות כבדים. ועל איזו זה, שהיה ידיד נאמן בימים הטובים, סמך גודיק כשהגיע לגרמניה.

אולם איזו הכזיב ואיכזב. כיום הוא קבלן מצליח שם, ומספרים לי שהוא לא היה מוכן אפילו לדבר עם גודיק.

אז בינתיים נכנס גודיק לעסקי המזון, כמו שאומרים.

גיורא ואמה

צרות של רקדן

שמעון

לבור ועם־הארץ, נדמה שלהיות רקדן זה ג׳וב עולמי. כל היום רק לרקוד, ועוד להרוויח כסף מזה. מה יכול להיות יותר טוב?

אבל מי שנמצא באמת בעניינים, יודע שרקדן לא מלקק דבש.

קחו לדוגמה את **שמעון לוי**, הרקדן והמורה לריקוד הנודע.

כל הימים רק מוקף חתיכות, שרוקדות מולו, נגדו, ומכל צדדיו. יכול להיות יותר טוב?

יכול, ועוד איך: כל זמן שהן רק מרקדות כנגדו, האסון עוד קטן. אבל כשהן מתחילות להעמיס את עצמן יותר ברצינות — מתגבשות הצרות באופק.

האחרונה שהעמיסה עצמה היא פצצה בלונדית לא־נורמלית, אמריקאית בשם **מורין**, שאם לשפוט לפי מיספר טבעות־היהלומים שעל אצבעותיה, היא על־מה כבדה מאוד־מאוד, בתחום הנכסים.

היא הכירה את שמעון — הנשוי מזה ארבע שנים ל**וורדה** ואב לתינוק בן שנה — לפני שנה, ונסתחררה מהרקדן השחרחר והתמיר.

כשנסע שמעון לאחרונה לאירופה, עם להקת הצברים, השתהה שם קצת מעבר לתוכנית. ורק חזר, וכבר הוא מתכנן לנסוע עם להקתו לארצות־הברית.

אבל ארצות־הברית היא לא אירופה. ארצות־הברית היא ארץ־מולדתה של מורין, ואני חוששת ששמעון יעמוד שם בהפגזה קשה.

אם יעמוד בה בהצלחה — אינני יודעת. ונדמה לי, שאף אחד אחר גם איננו יודע.

הפסיכולוג ד"ר דויד רודי: איך נוצרת רווקה? איך לגלות אותה? איך לרפא אותה?

השבוע, מגיעה ההתקפה על הרווקות לשיאה.

לאחר שכשבוע שעבר תקפו גבר נשוי ורווקה את הרווקות, טענו כי הן עצמן אשמות ברווקותן — מועלית השבוע, ככתבה החמישית בסידרה „הרווקות: האמת הערומה," דיעה דומה — אולם לא מפי הדיוטות, אלא מפי בעל מקצוע.

„רווקות היא בעייה פסיכולוגית," טוען חד־משמעית הפסיכולוג ד"ר דויד רודי, המטפל, בעזרת צוות הפסיכולוגים של המכון שלו

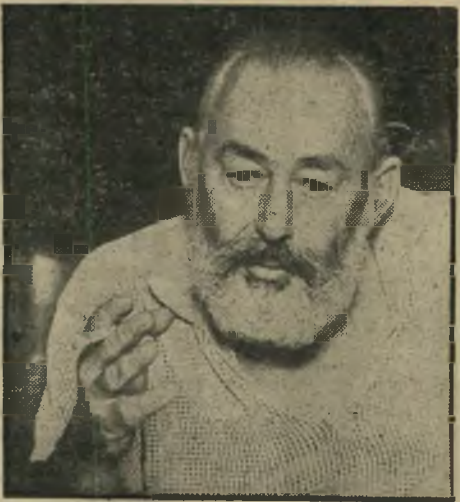

ברמת־השרון, במיספר גדול של רווקות. „רווקה הנשארת רווקה — היא בת־אנוש המתקשה ליצור קשר נפשי."

מובן שהפסיכולוג המזוקן איננו תוקף את הרווקות. הוא רק מסביר את בעייתן, מצביע על דרכי טיפול. אולם עצם העמדת הנושא כבעייה פסיכולוגית, לא סטאטיסטית, תיראה מן הסתם בעיני רווקות רבות כהתקפה חריפה עליהן. יש לקוות שהן תרצינה לענות לד"ר רודי — לא רק בעילום־שמן.

רשות הדיבור לד"ר רודי:

לגיון הזרות

עודף של נשים היא עובדה ביולוגית, אופיינית לא לארץ בלבד, ואפילו לא למין־האנושי בלבד: חוץ ממקרים יוצאים־מן־הכלל, כמו מלכות אצל הדבורים, קיים עודף נקבות אצל רוב סוגי החי, בעיקר היונקים.

הסיבה פשוטה: בזמן שנקבה אחת חייבת להיות תקופה ארוכה בהריון, יכול זכר אחד להפרות כמה וכמה נקבות. כך שלמעשה, קיום הגזע דורש ריבוי של זכרים על נקבות. וכך אכן היה המצב תמיד.

אשר לבעיה עצמה — רווקות אצל אשה — זו מתחלקת מבחינה פסיכולוגית לשני גושים גדולים:

● בעיה של זכות: האשה לא כל־כך רואה את עצמה כאשה. אם מפני שהוריה ציפו לילד, אם שחינכו אותה כילד. כתוצאה מחינוך זה, פיתחה הילדה עם הזמן הרגשה שלא טוב להיות אשה. ישנן ילדות שגדלות עם תחושה שהן בעצם ילד שחתכו לו את אבר־המין.

● בעיה של השתייכות: אמא צעירה שלא כל־כך יודעת לטפל בילד הראשון. כשנולד השני, קרוב לוודאי שיגנוב לו את ההצגה. אם הראשונה היא ילדה, היא תרגיש שהיא לא רצויה מספיק. כך היא תיכנס ביתר קלות לאותו אחוז של נשים, שהן פחות מסוגלות להיאבק על כיבושו של גבר.

■ ■ ■

ברור שבכל רווקה ורווקה, העניין הוא הרבה יותר מסובך מהפשטה גסה זו. דרך המכון שלי עובר חלק גדול מאוד ממה שאנחנו מכנים פה לגיון הזרות: נשים שאינן מסוגלות נפשית ליצור קשרים ברי־קיימא עם בני המין השני.

בעיית השתייכות שכיחה יותר בציבור הרווקות מבעיית הזכות.

כל ילד ראשון עובר משבר מסויים כשנולד הילד הבא. פרק זמן מסויים הם ילדים יחידים, מרכזים את כל תשומת־ליבם של ההורים. ופתאום העניין נשבר. לידה לגבי ילד ראשון היא מין אסון, שבו הוא מאבד קשר מבטיח עם אורגאניזם קיים ומספק. שלוות־החיים לגביו נפסקת פעם לתמיד, ונוצרת לראשונה חרדת העזיבה.

הילד הראשון מנסה להתגבר על חרדה זו על־ידי דרישת תשומת־לב מתמדת. היצור הקטן שנולד, מנצל אינטואיטיבית את העובדה שהשני נהפך למקופח, לומד במהירות כל מה שהוא צריך לא לעשות כדי למצוא־חן בעיני ההורים — לבכות, לנדנד, לדרוש — ובהכרח דוחק את הראשון, על־ידי התנהגותו חסרת־הדופי, עוד יותר לפינה.

כולנו מחפשים השתייכות. במיסגרת המשפחה, החברה, הלאום. לכולנו יש בעיות בתחום הזה. הרבה תורמים — לפיתרון הבעיה או העמקתה — ההורים בגיל הילדות. אם חונך הילד נכון, והשתייכותו המשפחתית עלתה כשורה, הרי שבעיותיו בעתיד, בין אם הוא זכר או נקבה, בקשרים עם המין הנגדי, לא תהיינה גדולות.

■ ■ ■

לעומת זאת, ילד שסבל מכה בשטח ההשתייכות בימי ילדותו או ינקותו, יפחד כל ימיו מקשרים. הדרך היחידה בה הוא יודע להבטיח את עצמו מפני עזיבה

אם רווקה כזו מצליחה להשיג מאהב - זה שיפור במצבה.

ומשבר, היא על־ידי חוסר קשרים בכלל. פיתרון פשוט: כשאין כלום — אין גם מה לאבד.

בעייה זו מחוזקת כמה מונים בתופעה שנקראת הילד הראשון, והיא האופיינית לבעיית ההשתייכות.

אם לדבר על נשים, הרי בתרבותנו, גורלה של אשה שנולדה ראשונה קשה הרבה יותר מגורלו של גבר שנולד ראשון.

ברוב המקרים היא הכזיבה: שכן באחוז גדול של המשפחות, הציפייה היא לזכר ראשון.

עובדה, אגב, שאיננה מחמאה גדולה לאב: שכן היא נובעת בעיקר מפחדי־הסרוס שלו — הוא רוצה להוכיח שיש לו בן, ולכן הוא גבר.

נוסף לכך היא גם צריכה לעמוד בהתחרות יותר מהגבר, כדי להתחתן, בגלל עובדת ריבוי הנשים. וכך, אם נוסף לעובדה של היחס המיספרי גם פגיעה נפשית אצל האשה, עלול הדבר להיות גורלי לגבי אחוז גדול של נשים, שתישראנה ברווקותן.

דבר זה יתבטא לא רק בשאלת הנישואים, כי אם בקשירת קשרים בכלל. ודווקא בחברה של היום, שהיא די מתירנית, לא כל־כך חשוב לאשה, שהגיעה לביסוס כלכלי, שתתחתן, כמו שחשובים קשרי הידידות שתהיה מסוגלת ליצור.

■ ■ ■

דוגמאות למקרים כאלה, שעוברים דרך המכון שלי, יש ללא סוף.

טיפלתי משך שנים רבות בבחורה שהיתה ילד ראשון במשפחה. אשה ידועה מאוד בציבור הישראלי. יפהפייה וזהרת,

האם היא רצה לזרועות הגבר - או נמלטת ממנו?

פיקחית מאוד, אינטלקטואלית מאוד. סיימה אוניברסיטה בארצות־הברית, הפכה לעו־בדת סוציאלית פה בארץ. הירצתה כאן גם באוניברסיטה. ממש לא חסר לה שום דבר.

ובכל זאת, להבטיח קשרים מתקבלים על הדעת עם גברים — לא היתה מסוגלת. הקשרים היחידים שהיו לה התקיימו עם נשים, וגם אלה לא מעמיקים ביותר.

היא הגיעה אלי לטיפול. כשהיתה בסבי־בות גיל 40. היה לה קשה מאוד להיכנס לטיפול. ראשית, היא למדה הרבה מאוד פסיכולוגיה במיסגרת עבודתה. דרך אגב, דווקא במיקצועות אלה — עבודה סוציא־

הסיבה שהרווקה מתקשרת לגבר נשוי - היא בגלל זה שהוא אינו אפשרי לגביה.

לית ופסיכולוגיה — קיים אחוז גדול של נשים הסובלות מקשיי השתייכות. כנראה שבדרך זו, של לימוד המיקצוע, הן מחפ־שות פיתרונות לבעיותיהן.

היא הסכימה לטיפול בקושי רב. היה צריך להקפיד מאוד שלא תפגוש אף אחד שידע על כך. גם בגלל עמדתה, וגם בגלל הרגשת הכישלון העמוקה שהיתה לה בגלל כך.

אחרי חמש שנות טיפול, היא התחתנה עם גבר שהיה כ־15 שנה מבוגר ממנה. עד כמה שידוע לי, הנישואים הצליחו למדי, למרות שנוצרו הרבה יותר מתוך ידידות, מאשר מתוך תאווה מי יודע איזו.

■ ■ ■

אך זהו מיקרה יוצא־דופן. רוב הסיפורים הם כאלה, שלמרות הטיפול לא מצליחים להתגבר על החרדה, על הפחד מפני דחייה, שיש לנשים מסוג זה. דוגמה למיקרה שלא הצליח, היא רווקה בגיל 45, שפנתה אלי לטיפול. בהיסטוריה שלה היו לה פה ושם נסיונות מיניים, לא כל־כך מספקים. כל חייה היא היתה בצל אחותה הקטנה והנשואה. האם מתה ביל־דותה ואביה, שהיה אדם חולני, גר איתה.

למרות הטיפול והניסיון לשקמה, היא לא הצליחה ליצור קשרים עם גבר. כעבור ארבע שנים הפסיקה את הטיפול מיוזמתה. היא סיימה אז גם לימודים באוניברסיטה, והחלה לעבוד במיקצועה. הקשרים שהצ־ליחה ליצור עם גברים היו מפוזרים מאוד וחסרי כל מיניות. בגיל 58 היא התאבדה, אחרי שאביה נפטר.

ככה שברוב המקרים של רווקות, הקשו־רה באי־היכולת של אדם לקבל את עצמו כרצוי — טיפול פסיכולוגי אורתודוכסי איננו יעיל די הצורך. מבחינה סטאטיס־טית, אנחנו מאוד עוזרים במכון, ללגיו־נריות הזרות האלה. אבל לרוב איננו מצ־

דווקא הנערות הנראות שקטות ושלוות נוכח אי קשירת־קשרים - הן רווקות העתיד.

ליחים להביא לפיתרון ממשי ביצירת קשרים משמעותיים עם המין השני. אנחנו מסתפקים בכך, שאנחנו מביאים את הרוו־קות האלה ליכולת לקיים קשרים חלקיים עם גברים. להסתפק בזה שהיא תהיה האשה השנייה או השלישית של גבר.

ואז אני מרגיש: אם לכל הפחות יש לה מאהב, שמגיע אליה מספר פעמים בשבוע, ושאיתו היא יכולה להבטיח קשר בלי לברוח, מתוך ידיעה שהוא נשוי או איננו כשר מכל בחינה לתוכניות ארוכות־טווח — אז אני בטוח שתיקנתי את חייה

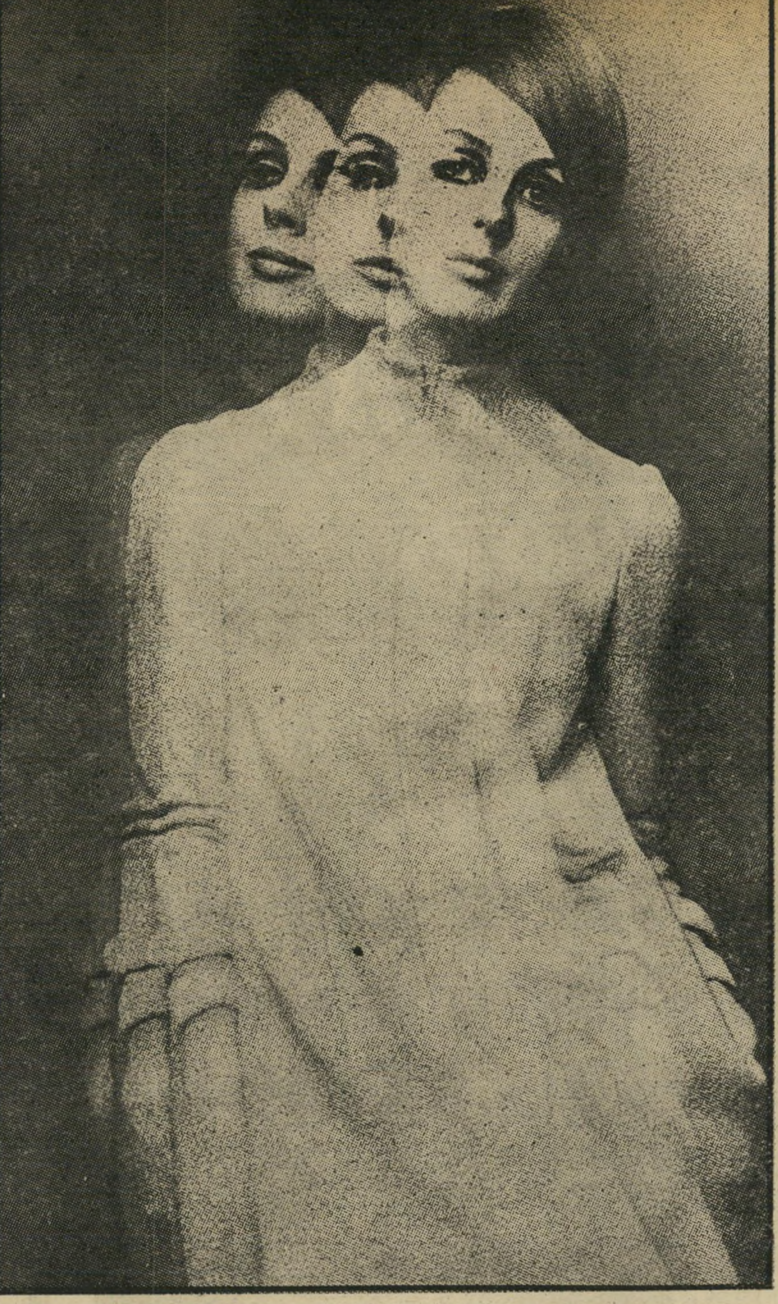

להיות אשה מס. 2 או 3 של הגבר - זה הישג

בצורה מספקת. בהשוואה למה שהיו, כמובן.

■ ■ ■

לפחות הבאתי אותה להכרה במיג־בלותיה. כי אם ניקח לדוגמה אותה אשה שנייה, שכאילו מחכה על גחלים ליום שהמאהב שלה יתגרש וישא אותה לאשה — הרי זה בלוף:

הסיבה העיקרית שהיא מתקשרת דווקא לגברים נשואים — היא בגלל זה שהוא אינו אפשרי לגביה. שאיתו אין לה חשש של פרידה צפוייה — שכן בלאו־הכי אין הוא יכול לתת לה התקרבות מלאה, בגלל התחייבויות קודמות.

וזה בדיוק מה שהיא רוצה: אולי מפני שהיא לא יכולה אחרת, אולי בגלל שכך יותר קל לה לחיות.

הטרגדיה למעשה אינה גדולה כל־כך. למרות שהיא לא תמיד יודעת זאת, ולעצ־מה ולאחרים מספרת תמיד את ההיפך. הניסיון שלי הוא להפוך אותה למודעת ונהנית מסוג זה של קשרים, מתוך ידי־עתנו שלטוב מזה לא נצליח להביא אותה.

ברור לי שהורים, מטפלים ומחנכים של ילדה כזאת, שגדלה להיות רווקה, מרגי־שים את זה די מוקדם, עוד בגיל ההת־בגרות. נערות אלו לא מאמינות בהת־חברות אליהן. במקום למחות על־כך ב־אמצעים המקובלים של משיכת תשומת־לב, סבל מופגן, התחלות, טרוניות בלתי־פוסקות — הן נראות שלוות מאוד, שקטות מאוד, אך לא יוצרות קשרים. אלה רווקות העתיד.

■ ■ ■

חייבים להתחיל בטיפול בנשים קטנות אלה בגיל מוקדם מאוד. כשהן מגיעות כבר לטיפול בגיל 30—40, העניין הוא ברובו לאחר יאוש.

ומשפט מסכם, שהוא חשוב לי מאוד, על כל הדברים שאמרתי: רוב האנשים מנסים לתפוס תופעות חברתיות ופסיכולו־גיות כמושגים אבסולוטיים. זה אינו נכון. כאן מדובר בתהליכים. יש משהו מן הרווקה הנצחית גם באשה המוצלחת, שמתחתנת בגיל 18. ובדיוק אותו הדבר,

הרווקה באה אלי לטיפול בגיל 45. כעבור ארבע שנים, הפסיקה את הטיפול. תשע שנים לאחר מכן, התאבדה.

ישנו, אך בפרופורציות הרבה יותר גדו־לות, באשה שבגיל 40 היא עדיין רווקה.

זה מכוון לרווקות שתקראנה דברים אלה, ותחלטנה: „אני אבודה. גם נולדתי ילדה ראשונה במשפחה — גם קינאתי מאוד באחי — גם יש לי קאריירה מדעית — וגם אינני יכולה ליצור קשרים. די! הכל אבוד אין מה להמשיך ולחפש. צרי־כים לגמור.”

זה אינו נכון. זוהי הפשטה מוטעית של הבעייה.

רווקה כזו איננה אבודה כלל וכלל.

במדינה

משטרה

הדחליל המתפרע

„אפילו לערבי חבלן לא מרביצים כמו שהשוטרים הרביצו לי,” מתלונן יוחנן מתתיהו

„פתאום בא שוטר אחד, דחליל כמו מקל, ונתן לי אגרוף בצלעות והחזיק אותי. לחצתי אותו בשביל לא לקבל עוד מכות, ואז הרגשתי מכות איומות עם אלה.

„אני בן־אדם שמקבל מכות, אז מתחיל להתפרע בשביל להשתחרר מהמכות. אבל לא הצלחתי כי הם היו הרבה. משכו לי בשערות. יש לי חבילת שערות בבית. קשרו אותי באזיקים והעלו אותי לניידת. שם הכניס לי הדחליל עוד מכות, עד שראיתי כוכבים.

צו־פינוי. היה זה רק הפרק הראשון בסאגה של יוחנן מתתיהו, אותו יום רביעי אומלל. סאגה שהיתה מיותרת לגמרי, לולא התנדב מתתיהו להיחלץ לעזרת קרוביו.

הקרובים היו בני־משפחת אור־חיים, מאחרוני המשפחות שנותרו לגור במנשיה, בגבול יפו—תל־אביב. שנים הרבה גרו שם במנוחה, עד שעלתה התוכנית להקים סי־טי במקום. אט־אט, החלו בוני הסיטי מפ־נים את הדיירים מהקרקע.

אולם היו משפחות שסירבו לעזוב את בתיהם. משפחת אור־חיים היתה אחת מאלה. הם היו מוכנים לעבור — בתנאי שיוכלו לרכוש לעצמם דירה אחרת בחולון או בת־ים. לפיכך, תבעו 150 אלף ל״י תמורת הסכמתם לעזוב, דחו את ה־125 שהוצעו להם. התוצאה: לבית המשפחה הגיעו פקידי ההוצאה־לפועל, מלווים ב־שוטר, ובידיהם צו־פינוי.

התגבורת מגיעה. המשפחה סירבה לעזוב את הבית, בו התגוררו מאז קום המדינה. יוחנן, קרוב־משפחה, נזעק ל־עזרה, הגיע עם כלב־הזאב הענק שלו, הפקידים והשוטר נסוגו, וכעבור זמן קצר הגיעה התגבורת: ארבעה ניידות מיניבוס מלאות שוטרים.

הקצין אשר על הכוח ביקש מיוחנן לסלק את הכלב ואת מכוניתו, שחסמה את הכניסה לבית. יוחנן סירב, נתבקש לעלות לניידת. היה זה אז שהדחליל זינק עליו, לדבריו.

מספר יוחנן על המשך המסע הארוך בלוויית הדחליל הנוראי:

שוב הוריד הרס״ר את הדחליל מהניידת. הנהג הפעיל את הסירנה, והתחלנו לנסוע לכיוון דיזנגוף. תוך כדי נסיעה רק אחרינו השוטר הדחליל, פתח את הדלת ועלה

מוכה מתתיהו•
חבילת שערות בבית

פנימה, ושוב התחיל להכות אותי מכות עוד יותר אכזריות מאשר קודם.

בדרך למטה איבדתי את ההכרה. אחרי שהתעוררתי, ביקשתי להתקשר עם עורך־דין. לא נתנו לי. שבע שעות הייתי כלוא. לאחר מכן קראו לי לחקירה, ואמרו לי שאני מועבר לאבו־כביר ל־48 שעות.

הכניסו אותי חזרה לתא, ואחרי רבע שעה שיחררו אותי, כי המשפחה, אחרי שראו את כל המהלומות שקיבלנו, נכנעה והסכימה לעזוב הדירה תמורת 130,000 ל״י.

אפילו לערבי חבלן לא מרביצים כמו שהרביצו לי.

• על מיצחו עדיין סימני המכות.

שנה 37 · י"ד אייר תשל"ג 16.5.73 · המחיר: 2.50 ל"י · מספר 1863

העולם הזה

הקשר פומבי למאהבת הוותיקה

אשה חדשה למשה דיין

המשך סידרת הרווקות:

הפסיכולוג ד"ר דויד רודי:

„רווקות היא הפרעה נפשית"